

12821/76 *Chary uwa Ed*
**USTAWODAWSTWO OBOWIAZUJĄCE
W GÓRNOŚL. CZĘŚCI WOJEW. ŚLĄSKIEGO**

ORDYNACJA DLA GMIN WIEJSKICH

Z 3-60 LIPCA 1891 R.

I USTAWY DODATKOWE

PRZEŁOŻYŁ, ZESTAWIŁ I ZAOPATRZYŁ W OBJAŚNIENIA

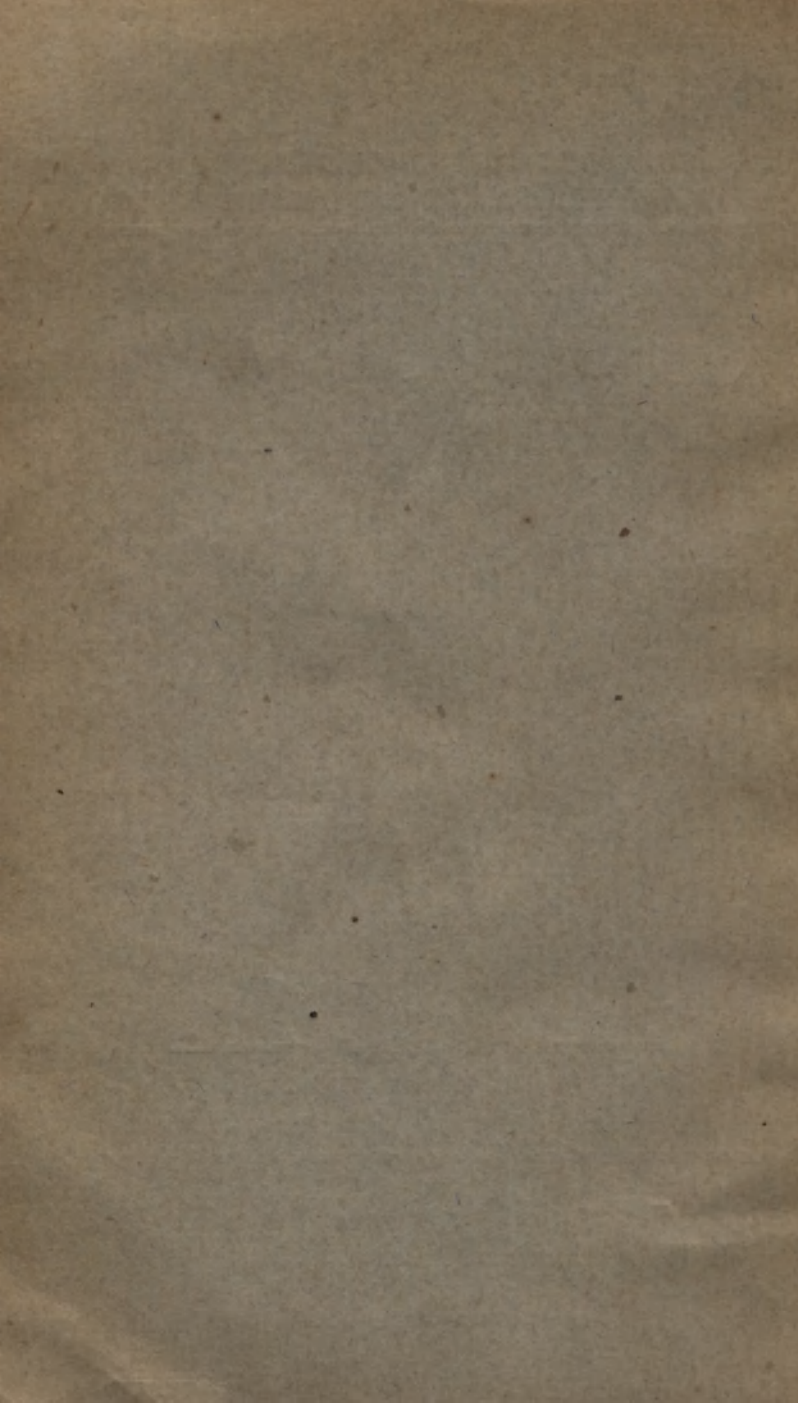
Dr. STAN. OLSZEWSKI
WICESTAROSTA W RYBNIKU

— **KATOWICE 1927** —

NAKŁADEM AUTORA

CZCIONKAMI DRUKARNI ŚLĄSK. URZĘDU WOJEWÓDZK.

— **CENA (Z PRZESYŁKĄ) 5,50 ZŁ.** —

Ustawodawstwo Województwa Śląskiego.

Ordynacja dla gmin wiejskich

z dnia 3. lipca 1891

wraz

z ustawą o związkach celowych

z dnia 19. lipca 1911

i

gminna ordynacja wyborcza

z dnia 5. maja 1926

w brzmieniu ust. z dnia 29. października 1926.

Przełożył, zestawił i zaopatrzył w objaśnienia

Dr. Stan. Olszewski,

Wicestarosta w Rybniku

Katowice 1927. — Nakładem autora.

Czcionkami Drukarni Śląskiego Urzędu Wojewodzkiego.

SL6c1a

SL6c2a

Wszelkie prawa zastrzeżone.

386866

I

K-76/12821

15. X. 30,-

PRZEDMOWA.

Niniejsze tłumaczenie i zestawienie ustaw obowiązujących gminy wiejskie w górnosląskiej części województwa śląskiego ma na celu z jednej strony ułatwić urzędnikom komunalnym zorientowanie się w obecnie obowiązujących przepisach prawnych dotyczących gmin wiejskich, a z drugiej strony wyprzeć używane dotychczas podręczniki niemieckie, których wskazówki w wielkiej części przestarzałe, utrudniają w znacznym stopniu urzędowanie. Podręcznik ten zestawiony dla praktycznego użytku niema pretensji do opracowania wyczerpującego wolnego od błędów, wobec czego proszę o przyjęcie go z tą myślą przewodnią jaka kierowała autorem, oraz o zwrócenie mi uwagi na ewentl. jego niedomagania.

Pragnąłbym w końcu, by ten drobny wysiłek zachęcił innych kolegów do pracy nad spolszczeniem i zebraniem obowiązujących w tutt. województwie przepisów prawnych, by nie tylko prawnicy lecz i szerszy ogół miał możliwość zorientowania się w skomplikowanym ustawodawstwie Śląska, co w wysokim stopniu może się przyczynić do usprawnienia administracji.

R y b n i k, dnia 20-go lipca 1927 r.

A u t o r.

Skróty:

- Dz. Ust. Śl. = Dziennik Ustaw Śląskich.
- Dz. U. R. P. = Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.
- Dz. Min. str. = Dziennik Ministerstwa strona.
- K. K. = Kodeks Karny niem. z dnia 30. maja 1870 r.
- K. c. = Kodeks cywilny niemiecki z dnia 18. 8. 1896 r. (Zb. u. pr. 195).
- n. p. = na przykład.
- Og. pr. kr. = Ogólne' prawo krajowe (Allgem. Landrecht) z dnia 5-go lutego 1794 r.; liczba rzymska oznacza część, arabska tytuł n. p. II, 10 = część II tytuł 10.
- Orz. S. Ad. = orzeczenie Król. Pruskiego Sądu Administracyjnego; pierwsza cyfra oznacza tom, druga stronę.
- Ord. wybor. = ustawa z dnia 5. maja 1926 r. (Dz. Ust. Śl. Nr. 13, poz. 22).
- Ust. o og. zarz. kr. = ustawa o ogólnym zarządzie kraju z dnia 30-go lipca 1883 r. (Zb. u. pr. str. 195).
- Ust. o zw. cel. = ustawa o związkach celowych, (Zweckverbandsgesetz) z dnia 19-go lipca 1911 r. (Zb. u. pr. str. 115).
- Wojew. = Dra St. K. Wojewódzkiego, Gminna Ordyn. Wyborcza dla Górn. Śląska, wydana nakładem Związku Urzędników Państw. Samorządowych i Komunalnych, Katowice 1926.
- Zb. ust. pr. str. = zbiór ustaw pruskich strona:
- Zb. u. p. = zbiór ustaw państwa (Reichsgesetzblatt).
-

Spis rzeczy.

	str.
Ordynacja dla gmin wiejskich z 3. 7. 1891	9
Tytuł I.	
Postanowienia ogólne §§ 1—4	9
Tytuł II.	
Gminy wiejskie §§ 5—121	14
Stanowisko prawne gmin wiejskich §§ 5—6	14
Przynależność gminna. Prawa i obowiązki osób do gminy przynależnych §§ 7—38	16
Członkowie gminy, ich prawa i obowiązki §§ 39—48	17
Rada gminna §§ 68—73	19
Majątek gminy §§ 68—73	21
Administracja gmin wiejskich §§ 74—91	25
Zakres działania zgromadzeń i rad gminnych §§ 102—116	38
Płatni urzędnicy gminni, ich wynagrodzenie i zaopatrzenie §§ 117—118	46
Budżet gminny §§ 119—121	47
Tytuł III i IV nieaktualny.	
Tytuł V.	
Nadzór państwowy (§§ 130—145)	51
Tytuł VI.	
Postanowienia wykonawcze i przejściowe (§§ 146—149)	57
Ustawa o związkach celowych z 19. 7. 1911	59
Gminna ordynacja wyborcza z 5. 5. 1926	73
Rozdział I.	
Prawo wyboru i wybieralności (art. 1—9)	73
Wymogi prawa wybierania art. 1	73
Wyjątki w prawie wybierania art. 2	74

	str.
Prawo wybieralności osób zamieszkałych w kilku gminach art. 3	75
Wykluczenie od prawa wybierania art. 4	75
Prawo wybieralności art. 5	79
Wyjątki w prawie wybieralności art. 6	80
Pokrewieństwo i powinowactwo art. 7	80
Ulgi dla wyborców art. 8	81
Obowiązek wykonania prawa wybierania art. 8a i b	81
Obowiązek przyjęcia wyboru art. 9	82

R o z d z i a ł II.

Ilość członków Rady gminnej i Zarządu Gminnego (art. 10—11)	82
Okres wyborczy art. 11	83

R o z d z i a ł III.

Rozpisanie i przygotowanie wyborów (art. 12—26)	83
Listy wyborcze art. 12	83
Sporządzenie odbitek list wyborczych art. 13	84
Ogłoszenie wyłożenia list wyborczych, przedłożenie list kandydatów, list połączonych i wnioski co do Komisji Wyborczej art. 14	85
Zarzuty przeciwko listom wyborczym art. 15	86
Komisja reklamacyjna art. 16	87
Postępowanie przy wniesieniu protestu art. 17	87
Dodatkowe wyłożenie list wyborczych, art. 18	88
System wyborczy, art. 19	89
Listy kandydatów art. 20	89
Treść listy kandydatów art. 21	90
Postępowanie z listami kandydatów art. 22	91
Sprostowanie list kandydatów art. 23	91
Zmiany w listach kandydatów art. 24	92
Ogłoszenie list kandydatów art. 25	92
Połączone listy kandydatów art. 26	93

R o z d z i a ł IV.

Ogłoszenie wyniku wyborów bez głosowania art. 27	93
--	----

R o z d z i a ł V.

Wybory (art. 28—40)	94
Dzień i lokal wyborczy art. 28	94
Zakaz podawania trunków alkoholowych art. 29	94
Ogłoszenie wyborów art. 30	94
Komisje wyborcze art. 31	94
Rozstrzyganie Komisji Wyborczej art. 32	95
Protokół wyborczy art. 33	96

	str.
Zastępca Władzy Nadzorczej art. 34	96
Meżowie zaufania, art. 35	96
Wstęp do lokalu wyborczego art. 36	97
Głosowanie art. 37	97
Zarzuty przeciwko wyborcom art. 38	98
Przerwanie wyborów art. 39	98
Zamknięcie głosowania art. 40	99

Rozdział VI.

Stwierdzenie i ogłoszenie wyniku wyborów (art. 41—49)	99
Liczenie głosów art. 41	99
Nieważne kartki głosowania art. 42	100
Rozdział mandatów na grupy wyborcze art. 43a	100
Przydzielenie pozostałych mandatów art. 44	101
Obliczenie nadliczbowych mandatów art. 45	102
Rozdział mandatów między listy połączone art. 46	102
Kto jest wybrany art. 47	103
Ogłoszenie wyniku wyborów art. 48	103
Wypośredkowanie wyniku wyborów, jeżeli wybierano we więcej okręgach art. 49	103

Rozdział VII.

Środki prawne (art. 50—52)	104
Sprostowanie wyniku wyborów, jeżeli wybrano osoby niewybieralne art. 50	104
Zarzuty przeciwko wyborom art. 51	104
Rozstrzygnięcie o zarzutach art. 52	105

Rozdział VIII.

Zastępca (art. 53—54)	105
Powołanie zastępców art. 53	105
Uzupełnienie liczby zastępców art. 54	106

Rozdział IX.

Wybór zarządu gminnego (w miastach)	106
Zwołanie Rady Miejskiej art. 55	106
Wybór ławników honorowych art. 56a	107
Sposób wyboru, art. 57	107

Rozdział X.

Wybory do zarządu gmin wiejskich (art. 58—61)	108
Zwołanie Rady gminnej, art. 58	108
Wybór przełożonego gminy, art. 59	109
Wybór ławników art. 60 i 60a	109
Wybory komisji gminnych, art. 61	110

Rozdział XI.

Postanowienia karne (art. 62, 62a)		110
---	-----------	-----

Rozdział XII.

Postanowienia ogólne (art. 63—68)		111
Władza Nadzorcza , art. 63		111
Prawo do wynagrodzenia , art. 64		112
Wzory , art. 65		112
Skorowidz alfabetyczny		115

Ordynacja dla gmin wiejskich

z dnia 3-go lipca 1891 r. (Zb. U. Pr. str. 233)

Tytuł I.

Postanowienia ogólne.

§ 1.

Niniejsza ordynacja dla gmin wiejskich obowiązuje gminy wiejskie¹⁾ (i samodzielne obszary dworskie)²⁾ w następujących prowincjach: w Prusach Wschodnich, Prusach Zachodnich, w Brandenburgji, na Pomorzu, w Poznańskiem³⁾, na Śląsku i w Saksonji.

Przyjęcie przez gminy wiejskie, ordynacji dla gmin miejskich i naodwrot przez miejskie, ordynacji dla gmin wiejskich, zależy od zezwolenia Rady Ministrów⁴⁾ po wysłuchaniu sejmiku powiatowego i Rady Wojewódzkiej, a to na wniosek tychże gmin.

§ 2.

Gminy wiejskie, jakie istniały w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy, zatrzymują swe granice pod następującymi warunkami:

1) Ziemie, które nie są jeszcze wcielone do żadnej gminy, winny być uchwałą Wydz. Pow. powziętą po wysłuchaniu interesowanych połączone z jedną z gmin

¹⁾ Charakter gminy wiejskiej czy miejskiej nie zależy od jej wielkości lub wyglądu zewnętrznego lecz od tego jakim statutom gmina podlega. (Patrz także str. 14, uw. 19).

²⁾ Wszystkie przepisy dotyczące obszarów dworskich zostały uchylone ustawą Sejmu Śląskiego z dnia 10. lipca 1923 r. (Dz. Ust. Śl. Nr. 29, poz. 161) wobec czego jako nieaktualne zostały w dalszem tłumaczeniu pominięte.

³⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez rozporz. Min. b. Dzieln. pr. z dn. 25. III. 1920 r.

⁴⁾ Patrz § 5. ustawy z 20. marca 1919 r. (Zb. u. pr. str. 53).

wiejskich, o ile nie nadają się do włączenia w obręb miasta⁵⁾).

Z obszarów takich może być zarządzeniem Wojewody⁶⁾ utworzona również osobna gmina wiejska, jeśli utworzenie to wskazanem jest ze względu na rozmiar tego obszaru i jego zdolność do ponoszenia ciężarów.

2) Gminy wiejskie, które nie są w stanie wypełnić ciężących na nich publiczno-prawnych zobowiązań, mogą być zarządzeniem Wojewody rozwiązane⁷⁾. Uregulowanie stosunków komunalnych następuje wtedy wedle postanowień zawartych wyżej pod liczbą 1⁸⁾.

3) Gminy wiejskie mogą być połączone z innymi gminami wiejskimi po wysłuchaniu zainteresowanych⁹⁾ oraz Wydziału Powiatowego za zezwoleniem Wojewody, jeśli zainteresowani na to się godzą. Jeśli zainteresowani się nie godzą, to zgoda ta może być zastąpiona uchwałą Wydziału Powiatowego, jeśli tego wymaga interes publiczny. Przeciw uchwale Wydziału Powiatowego przysługuje tak zainteresowanym jak i Przewodniczącemu Wydziału Powiatowego stosownie do postanowień § 123 ustawy o ogólnym zarządzie kraju z 30. lipca 1883 r. (Zb. u. str. 195) dalsze zażalenie do Rady Wojew. w ciągu 2 tygodni. Przeciw uchwale Rady Wojewódzkiej¹⁰⁾ niema środka prawnego.

4) Oddzielenie pewnych części gminy i przyłączenie do innej gminy może być uskutecznione przez

⁵⁾ Patrz par. 2 ordynacji miejskiej z dn. 30. maja 1893 r. oraz Dz. Ust. Śl. Nr. 22, poz. 73 ex 1922.

⁶⁾ Patrz Dz. Ust. Śl. Nr. 22 ex 1922, poz. 74.

⁷⁾ Rozporząd. ministerjalne z dn. 11. kwietnia 1893 r. (Dz. Min. str. 109), przewiduje w danym wypadku wysłuchanie zainteresowanych.

⁸⁾ a zatem może nastąpić połączenie z gminą wiejską lub miejską.

⁹⁾ Zainteresowani objawiają swą wolę przez uchwałę Rady gminnej.

¹⁰⁾ Kompetencje Rady Wojewódzkiej patrz ustawa Sejmu Śląskiego z dnia 9. maja 1923 Dz. Ust. Śl. Nr. 20, poz. 129.

oraz str. 11 i 12 o utworzeniu gmin

uchwałę Wydziału Powiatowego jeśli gminy ^{się} na to godzą, a jeśli wymaga tego interes publiczny, to wbrew ich zgodzie. Przeciw uchwale Wydziału Powiatowego przysługuje tak zainteresowanym jak i przewodniczącemu Wydziału Powiatowego dalsze zażalenie do Rady Wojewódzkiej¹¹⁾. Jeżeli z oddzielonych części ma być utworzona osobna gmina, potrzebne jest zezwolenie Wojewody.

5) Jako istniejący interes publ. w rozumieniu pktu 3 i 4 przyjąć należy tylko wtedy:

- a) jeżeli gmina nie może wypełnić ciężących na niej publiczno-prawnych zobowiązań¹²⁾,
- b) jeżeli zachodzi konieczność zamiany w osobną gminę lub przydzielenie do jednej lub więcej z istniejących gmin rozdrobnionego obszaru dworskiego względnie kolonii z niego powstałych,
- c) jeżeli skutkiem miejscowego¹³⁾ połączenia kilku gmin, zachodzą takie sprzeczności interesów komunalnych, że tych sprzeczności nie da się usunąć nawet przez stworzenie związków celowych stosownie do postanowień ustawy o związkach celowych. (niżej strona 59).

6) Powyższe przepisy mają zastosowanie także wtedy, gdy chodzi o połączenie gminy wiejskiej z gminą miejską, albo o odłączenie pewnych części miasta i połączenie z gminą wiejską, albo wreszcie o oderwanie pewnych części z gminy wiejskiej, a połączenie ich z miastem z tem jednak zastrzeżeniem, że na miejsce uchwały Wydz. Powiat. wchodzi uchwała Rady Wojewódzkiej po wysłuchaniu zdania Sejmiku Powiatowego.

7) W wypadkach wyżej wymienionych, podległych zezwoleniu Wojewody należy przed uzyskaniem tego

¹¹⁾ której uchwała jest ostateczna.

¹²⁾ Koszta administracji gminnej, utrzymanie urzędu stanu cywilnego, utrzymanie urzędu okręgowego, utrzymanie dróg, szkół, ubogich itd.

¹³⁾ zejście się w pewnem miejscu terenów kilku gmin.

zezwoleń podać do wiadomości zainteresowanych uchwałą Wydziału Powiatowego, Rady Wojewódzkiej, względnie zdanie Sejmiku Powiatowego.

8) Każdą zmianę obwodów gminnych należy ogłosić w dzienniku urzędowym¹⁴⁾.

§ 3.

Nad rozliczeniem między zainteresowanymi, koniecznym z powodu zmiany granic gmin wiejskich, decyduje Wydział Powiatowy, jeśli zaś wchodzi w rachubę gminy miejskie, decyduje Wojewódzki Sąd Administracyjny, z tem zastrzeżeniem, iż zainteresowanym przysługuje niezależnie od tego prawo wniesienia przed te władze skargi sporno-administracyjnej¹⁵⁾.

Przy tem rozliczeniu należy, w razie potrzeby, powziąć postanowienia dotyczące wyrównania interesów¹⁶⁾ publiczno-prawnych między zainteresowanymi. W szczególności można niektórych z interesowanych zwłaszcza tych, którzy wnoszą do nowej wspólnoty przeważnie ciężary, zobowiązać do ponoszenia pew-

¹⁴⁾ Uchwały, jakoteż zarządzenie Wojewody, wchodzi jednak w życie nie z chwilą ich ogłoszenia, lecz z chwilą doręczenia stronom, o ile w nich samych nie jest przewidziany inny czasokres. — Wszystkie urzędy gminne obowiązane są prenumerować Dz. Ust. Śl. i Gazetę Urzędową Wojew. (patrz Dz. Ust. Śl. Nr. 3, poz. 29 z roku 1923).

¹⁵⁾ Termin do wniesienia skargi 2 tygodnie (patrz par. 144 niniejszej ordynacji). Sąd niema prawa badać samej uchwały, lecz rozstrzyga jedynie zarzuty przez strony podniesione.

¹⁶⁾ względnie ciężarów. Wyrównanie to może nastąpić w ten sposób, że np. własność pewnej parceli gruntowej przechodzi z jednego interesowanego na drugiego, albo że jeden z interesowanych będzie zobowiązany płacić na rzecz drugiego, pewną rentę, albo że jeden z nich ma wyłącznie lub w większej części ponosić pewne ciężary publiczno-prawne i t. p.

nych ciężarów w pierwszej linii przed innymi¹⁷⁾, którzy już przed połączeniem postarali się o zabezpieczenie pewnych celów komunalnych¹⁸⁾.

Jeżeli jedna gmina przez odłączenie pewnych jej części uzyskuje zmniejszenie ciężarów publiczno-prawnych, to można gminie, do której te części zostają włączone, względnie nowej gminie, która z tych części powstaje, przyznać pewną pomoc w wydatkach powstałych przez zmianę okręgów do wysokości korzyści, które z tego osiągnęła gmina pierwsza. W wypadku połączenia gmin przechodzi cały ich majątek na gminę nowo-utworzoną.

§ 4.

Spory co do granic jakoteż charakteru gminy jako gminy wiejskiej rozstrzyga Wydział Powiatowy, a jeśli wchodzi w rachubę gminy miejskie, Wojew. Sąd Administracyjny.

Jeżeli tego interes publiczny wymaga, wydają władze te, w sprawach w ustępie pierwszym wymienionych, uchwały tymczasowe. Uchwały te są obowiązujące aż do prawomocności rozstrzygnięcia, które zapadnie w postępowaniu sporno-administracyjnem.

¹⁷⁾ Zobowiązanie to może być wyrażone w ten sposób, że włączona część gminy płaci dodatki do podatków komunalnych o pewien procent wyższe od reszty gminy, a to w zamian za korzystanie z urządzeń tej gminy (np. wodociągu) zaprowadzonych przed połączeniem.

¹⁸⁾ Ustawa podaje jedynie przykładowo 2 wypadki, w których na pewnych z interesowanych może być nałożony obowiązek „przedpłaty“ (Vorausleistungen), a mianowicie: 1) gdy jeden z nich przed połączeniem zaprowadził pewne urządzenia dla swych członków, które po połączeniu mają służyć wszystkim i 2) gdy jeden wnosi do wspólnoty przeważnie ciężary. Nie wyklucza to, że mogą zachodzić również inne wypadki.

Tytuł II.

Gminy wiejskie.

Rozdział 1.

Stanowisko prawne gmin wiejskich.

§ 5.

Gminy wiejskie¹⁹⁾ są korporacjami²⁰⁾ prawa publicznego i jako takie mają prawa samorządne²¹⁾ stosownie do przepisów niniejszej ustawy.

¹⁹⁾ Pojęcie: Gminą nazywamy pewną ilość osób zamieszkałych na pewnym ściśle określonym terenie i poddanych temu samemu statutowi miejscowemu.

²⁰⁾ Korporacje: Gminy są korporacjami t. j. osobami prawnymi w rozumieniu kodeksu cywilnego. Nie mają jednak do nich zastosowania postanowienia kod. cyw. o związkach, z wyjątkiem par. 31 i 89 dotyczących odpowiedzialności urzędników gminnych.

²¹⁾ Ustawa brzmi: „prawo samoistnego zarządzenia swemi interesami“.

Prawa samorządne zagwarantowane są w art. 3 i 67 ustawy konstytucyjnej z dnia 17-go marca 1921 r. **Pod samorządem** rozumiemy ustrój zapewniający ludności pewnej gminy lub powiatu, za pośrednictwem organów pochodzących z wyborów, udział w załatwieniu spraw i interesów, dotyczących danej gminy czy powiatu. Na tej podstawie gminy mogą wydawać w granicach w ustawach przewidzianych, przepisy prawne, obowiązujące wszystkich mieszkańców gminy, a prawa te są ograniczone tylko w wypadkach w tytule V. niniejszej ustawy ściśle przepisanych. Jest to tak zwany własny zakres działania gmin. Prócz tego własnego zakresu działania mają gminy też pewien przez państwo poruczony zakres działalności i w tym zakresie państwo ma prawo nie tylko nadzoru, lecz także wydawania poleceń. Do własnego zakresu należy n. p. utrzymanie i budowa dróg gminnych, do poruczonego n. p. przygotowanie poboru wojsk. i wykonanie innych obowiązków nałożonych ustawą o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 23-go maja 1924 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 61, poz. 609) i (rozporządzeniem wykonawczem do tej ustawy z dnia 14-go listopada 1924 r. (Dz. Ust. R. P. 425 Nr. 37 poz. 252)). **Prawo nakładania podatków:** Na opędzanie wydatków połączonych z wypełnieniem swych zadań ma gmina prawo nakładania podatków w myśl ust. o podatkach komunalnych z dnia 14-go lipca

§ 6.

Gminy wiejskie są uprawnione do wydawania odrębnych przepisów, w formie statutów w sprawach, co do których ustawa zezwala na różnorodne ich uregulowanie lub których uregulowanie pozostawia statutom miejscowym²²⁾, jakoteż w sprawach, które ustawa nie są uregulowane²³⁾.

Przepisy statutowe potrzebują zatwierdzenia Wydziału Powiatowego²⁴⁾.

1893 r. zb. u. pr. str. 152) zmienionej ustawą Sejmu Śląskiego z dnia 14-go kwietnia 1924 r. Patrz rozporz. Wojewody Śląskiego z dnia 8. lipca 1926 (Dz. U. Śl. Nr. 17, poz. 30).

²²⁾ Patrz § 49. Rada gminna.

„ 74. Liczba ławników, kolegialne zwierzchnictwo gminy.

„ 75. Ustanowienie płatnych ławników.

„ 89. Uprawnienia kolegialnego zwierzchnictwa gminy.

„ 109. Ogłoszenie terminu i porządku dziennego zgromadzeń gminnych.

„ 112. Kary pieniężne.

„ 118. Wynagrodzenie urzędników gminnych.

Nadto statutom miejscowym pozostawiają swobodę uregulowania następujące ustawy: Ordyn. przemysł. w §§ 23, 33, 34, 105 b, 119 a, 120, 139 c i 142, Ustawa o wytyczeniu linii regulacyjnych ulic i placów z dnia 2. lipca 1875 r., §§ 12 i 15, Ustawy o wydawaniu zarządzeń policyjnych dot. niesienia pomocy podczas pożarów z dnia 21. grudnia 1904 r. (zb. ust. pr. str. 291) i inne.

²³⁾ Postanowienia statutu miejscowego nie mogą być jednak sprzeczne z obowiązującymi ustawami. Ciężary pieniężne lub świadczenia naturalne mogą gminy nakładać na członków tylko w granicach zakreślonych ustawami o podatkach komunalnych. Przeciw niezatwierdzeniu statutu przysługuje gminie prawo zażalenia do Rady Wojewódzkiej, po myśli § 121 ust. o ogólnym zarządzie kraju.

²⁴⁾ W razie odmowy można wnieść zażalenie do Rady Wojewódzkiej w myśl § 121 ust. o ogólnej administracji kraju.

R o z d z i a ł 2.

Przynależność gminna. Prawa i obowiązki osób do gminy przynależnych.

§ 7.

Przynależnemi²⁵⁾ do gminy są osoby mające w obrębie gminy swe zamieszkanie, z wyjątkiem nieosiadłych w gminie osób wojskowych, odbywających obowiązkową czynną służbę wojskową.

Zamieszkanie w rozumieniu niniejszej ustawy posiada dana osoba w tej miejscowości, w której istotnie mieszka i to w takich stosunkach, z których można wnioskować o zamiarze trwałego zatrzymania mieszkania²⁶⁾.

§ 8.

Przynależnym do gminy przysługuje prawo korzystania z publicznych urządzeń i zakładów gminy, stosownie do wydanych w tej mierze przepisów²⁷⁾.

²⁵⁾ Ordynacja dla gmin wiejskich dzieli mieszkańców gmin wiejskich na 2 kategorie: Przynależnych do gminy i członków gminy. Do kategorii pierwszej należą wszystkie osoby w gminie zamieszkałe, do drugiej tylko te, które posiadają prawo swojszczyzny stosownie do przepisu par. 39. Obcokrajowcy mogą być przynależnymi do gminy, lecz nie mogą być członkami gminy.

²⁶⁾ Pojęcie zamieszkania: Istota pojęcia zamieszkania polega na faktycznem posiadaniu mieszkania i zamiarze trwałego zatrzymania tegoż. Jeżeliby się go przez jakiś czas nie używało — to z okoliczności musi być widoczna wola trwałego zatrzymania go. — Nie jest koniecznem, by dana osoba była również w tej samej miejscowości zatrudnioną. Co do stałego zamieszkania patrz również art. 1. ustęp 2-gi gminnej ord. wyborczej str. 73.

²⁷⁾ Urządzenia i zakłady gminne: Należy tu odróżnić zakłady służące do użytku wszystkich mieszkańców n. p. oświetlenie ulic, oraz zakłady prywatne gminy — przemysłowe, które mogą być odstąpione do użytku za opłatą, na podstawie prywatno-prawnej umowy; n. p. zakład kąpielowy może być zakładem publicznym lub przedsiębiorstwem gminnym.

§ 9.

Zażalenia i sprzeciwy dot. prawa współużywania publicznych zakładów gminy²⁸⁾ rozstrzyga naczelnik gminy (koleg. zarząd gminy § 74).

Przeciw jego decyzji przysługuje skarga w postępowaniu sporno-administracyjnym²⁹⁾.

Ani zażalenie i sprzeciw ani skarga nie mają skutku odraczającego³⁰⁾.

§§ 10—27.

zostały zastąpione ustawą o podatkach komunalnych z 14-go lipca 1893 r. (Zb. ust. pr. str. 152) i ustawą śląską z 14. 4. 1924 r. (Dz. Ust. Śl. z roku 1926 Nr. 17, poz. 30).

§ 28.

Uchylony ustawą z dnia 10. lipca 1923 r. Dz. Ust. Śl. Nr. 29, poz. 161 w przedmiocie zniesienia obszarów dworskich.

§§ 29—38.

zostały zastąpione ustawą o podatkach komunalnych z dnia 14. lipca 1893 r. (Zb. ust. pr. str. 152) i ustawami śląskimi. (wyżej § 10).

R o z d z i a ł 3.

Członkowie gminy, ich prawa i obowiązki.

§ 39.

Członkami gminy³¹⁾ są wszyscy do gminy przynależni, którym przysługuje prawo swojszczyzny.

²⁸⁾ Zażalenia te i sprzeciwy może wnosić ten, czyje prawo do współużywania zostało ograniczone. Zażalenie to nie jest ograniczone terminem.

²⁹⁾ W myśl par. 144 nin. ust. należy skargę wnieść do Wydziału Powiatowego w terminie 2 tygodni.

³⁰⁾ T. j. wstrzymującego wykonanie zarządzenia, czyli że zarządzenie dot. użytkowania musi być wykonane bez względu na to, czy zażalenie wzgl. sprzeciw lub skarga zostanie wniesiona czy też nie.

³¹⁾ Członkowstwo gminy posiada tylko ten, kto odpowiada warunkom wymienionym niżej w art. 1 ordynacji wyborczej, przynależność — warunkom wymienionym w par. 7.

(Naczelnik gminy prowadzi i corocznie w miesiącu styczniu sprawdza listę członków gminy, która winna wykazywać ich właściwości wymagane przepisem par. 41³²⁾).

§ 40.

Prawo swojszczyzny obejmuje:

1. Prawo udziału w głosowaniu na zgromadzeniu gminnem, a tam, gdzie zgromadzenie zastąpione jest przez wybraną Radę gminną³³⁾, prawo udziału w wyborach gminnych.

2. Prawo do piastowania niepłatnych urzędów w zarządzie i radzie gminnej.

§§ 41 i 42.

uchylone w myśl art. 67 ustawy z dnia 5. maja 1926 r. jako z ustawą tą sprzeczne.

§ 43.

Prawo swojszczyzny i niepłatne urzędy gminne traci się przez utratę wymogów przepisanych w art. 1 i 5 ustawy z dnia 5-go maja 1926 r. (Dz. Ust. Śl. Nr. 13, poz. 22)³⁴⁾ lub przez przeniesienie mieszkania do innej gminy³⁵⁾.

borczej, przynależność — warunkom wymienionym w § 7. ord. d. gm. w. (str. 14).

³²⁾ zmienione art. 12 i art. 67 ordynacji wyborczej z dnia 5. 5. 1926 r. (Dz. Ust. Śl. Nr. 13, poz. 22) jako sprzeczne z nią.

³³⁾ patrz par. 49.

³⁴⁾ utrata obywatelstwa Rzeczypospolitej Polsk., utrata obywatelskich praw honorowych, co następuje skutkiem skazania za przestępstwa wymienione niżej w art. 4 ustawy z dnia 5. 5. 1926 r.

³⁵⁾ Rozumieć tu należy zupełne wyprowadzenie się z gminy i utworzenie sobie w innej gminie mieszkania z zamiarem stałego tam pobytu. Jeżeli z okoliczności widać, że dana osoba wydalila się bez zamiaru zmiany miejsca faktycznego zamieszkania, nie może być mowy o utracie praw swojszczyzny.

Kto skutkiem prawomocnego wyroku sądowego utracił obywatelskie prawa honorowe³⁶⁾, traci przez to piastowane dotychczas urzędy w zarządzie gminnym i radzie gminnej oraz prawo wyboru i wybieralności na czas w wyroku oznaczonym, jakoteż zdolność do odzyskania praw wyborczych i urzędów przed upływem czasokresu przepisanego w art. 4 ust. z 5. 5. 1926 r.³⁷⁾.

Prawomocnie orzeczona utrata zdolności do piastowania urzędów publicznych pociąga za sobą trwałą utratę dotychczas piastowanych urzędów w zarządzie i radzie gminnej oraz utratę zdolności do piastowania tychże urzędów przez czas wyrokiem oznaczony.

Skazanie na karę ciężkiego więzienia pociąga za sobą utratę urzędów gminnych i trwałą niezdolność do piastowania takich urzędów.

§§ 44—48.

uchylone jako sprzeczne z ustawą z dnia 5. 5. 1926 r. Dz. Ust. Śl. Nr. 13, poz. 22.

Rozdział 4.

Rada gminna.

§ 49.

W gminach wiejskich, w których liczba uprawnionych do głosowania wynosi więcej jak 40, w miejsce zgromadzenia gminnego wstępuje Rada gminna od czasu, kiedy lista uprawnionych do głosowania osiągnie powyższą liczbę.

Gminy wiejskie są uprawnione, a gdy Wydział Powiatowy na wniosek interesowanych lub w interesie publicznym to uchwali, są obowiązane, wprowadzić w drodze miejscowych statutów³⁸⁾ Radę gminną nawet przy mniejszej liczbie uprawnionych do głosowania.

³⁶⁾ Obywatelskie prawa honorowe traci się skutkiem zasądzenia za przestępstwa wymienione w §§ 32—37 k. k.

³⁷⁾ t. j. może ją odzyskać dopiero po upływie 3 lat po odcierpieniu kary, w braku przepisów surowszych.

³⁸⁾ patrz § 6 i 102 ord. d. gm. w.

Rada gminna składa się z naczelnika gminy i ławników oraz wybranych radnych gminnych, których liczba musi być najmniej trzy razy większa niż liczba pierwszych³⁹⁾.

Liczba ta może być w drodze statutu miejscowego podwyższona na 12, 15, 18 a najwyżej na 24 członków.

§§ 50—53.

uchylone jako sprzeczne z ustawą z dnia 5-go maja 1926 r. (Dz. Ust. Śl. Nr. 13, poz. 22).

§ 54.

(w brzmieniu art. 11 gminnej ordynacji wyborczej).

Rada gminna będzie wybierana przy pierwszych wyborach⁴⁰⁾ na podstawie niniejszej ordynacji wyborczej, dokonanych na trzechletni, poniżej na okres czteroletni, licząc od dnia, w którym wybór Rady gminnej stał się prawomocnym⁴¹⁾.

§§ 55—64.

uchylone.

§ 65.

Kto bez wymienionych w art. 9 ustawy z dnia 5. 5. 1926 r. powodów wzbrania się bezpłatny urząd w zarządzie lub Radzie gminnej przyjąć albo przyjęty urząd przez 4 (wzgl. 3) lata piastować, oraz kto się faktycznie

³⁹⁾ Ponieważ musi być conajmniej 2 ławników, razem więc z naczelnikiem liczba pierwszych wynosi najmniej 3, a zatem rada gminna może mieć najmniej 3 razy 3 t. j. 9 członków.

⁴⁰⁾ wybory te odbyły się 14-go listopada 1926 r.

⁴¹⁾ Art. 11 ordynacji wyborczej nie przepisuje nic na wypadek śmierci lub utraty w inny sposób mandatu radnego gminnego. — Ponieważ ordynacja wyborcza nie przejęła przepisu par. 54 prusk. ordyn. dla gm. wiejsk. o wyborach uzupełniających — należy przyjąć, że w danym wypadku w miejsce ustępujących członków Rady gminnej wstępują z kolei następni przedstawiciele z danej listy, z której pochodził ustępujący. Patrz art. 47 i 53 ord. wyborczej. — W razie braku takich następują wybory uzupełniające w myśl postanowień art. 54 ord. wyb.

usuwa od pełnienia tych urzędów, ten może być na przeciąg 3—6 lat pozbawiony⁴²⁾ prawa udziału w zarządzie i zastępstwie gminy⁴³⁾ i pociągnięty do podatków komunalnych w stosunku o jedną ósmą do jednej czwartej wyższym.

§§ 66 i 67.

uchylone jako sprzeczne z ord. wyb. z 5. maja 1926.

Rozdział 5.

Majątek gminy.

§ 68.

Własność gminy stanowią tak te części składowe majątku gminy, z których dochody przeznaczone są na pokrycie kosztów utrzymania gminy (majątek gminy w ściślejszem znaczeniu), jak i te przedmioty majątkowe, z których pożytki przypadają wszystkim lub niektórym członkom gminy z tytułu ich przynależności do gminy (majątek członków gminy, wspólne nieruchomości⁴⁴⁾ wspólnoty⁴⁵⁾).

⁴²⁾ uchwałą Rady gminnej, przeciw której służy skarga do Wydziału Powiatowego w ciągu 2 tygodni.

⁴³⁾ czynnego i biernego prawa wyborczego.

⁴⁴⁾ n. p. pastwiska, targowiska,

⁴⁵⁾ Majątek gminy rozpada się na 3 rodzaje: 1) Majątek gminy w ścisłym znaczeniu, którego własność i użytkowanie należy do gminy, 2) majątek członków gminy, którego własność należy do gminy, a użytkowanie do poszczególnych członków gminy n. p. pastwiska, 3) majątek pośrednio-gminny (Interessentenvermögen) którego własność albo użytkowanie przysługuje pewnej grupie członków gminy na podstawie tytułu prawnoprywatnego. Rozstrzygnięcie do jakiego rodzaju majątku należy dany przedmiot majątkowy przedstawia niejednokrotnie trudności. Do majątku pierwszego rodzaju należą te przedmioty, których dochody służą na pokrycie kosztów administracji lecz także i te, które dochodów nie przynoszą, jak budynek administracyjny, ulice, domy dla ubogich, Momentem rozstrzygającym dla odróżnienia majątku członków gminy od majątku pośrednio-gminnego jest tytuł prawny do użytkowania. Majątek użytkowany z tytułu przynależności do gminy jest majątkiem drugiego

Zresztą przychodzą w rachubę postanowienia deklaracji z dnia 26. lipca 1847 r. (Zb. ust. pr. str. 327) dotyczące użytkowego majątku gminy⁴⁶⁾.

§ 69.

Majątek mający służyć na opędzenie kosztów administracji gminnej może być tylko wtedy zamieniony na majątek członków gminy, jeżeli gmina wolna jest od długów i jeżeli taka zamiana nie spowoduje konieczności wprowadzenia nowych podatków gminnych ani podwyższenia istniejących w czasie dającym się przewidzieć⁴⁷⁾

Co do zarządu lasami gminnymi pozostają w mocy istniejące przepisy, w szczególności ustawa z dnia 14-go sierpnia 1876 r. (Zb. ust. pr. str. 373)⁴⁸⁾.

Majątek członków gminy (wspólny) może być za zgodą Wydziału Powiatowego zamieniony na majątek gminy w ściślejszem znaczeniu, lecz z tem ograniczeniem, że prawa użytkowania, które przysługują nie wszystkim lecz tylko niektórym członkom względnie mieszkańcom gminy, uchwałą gminną bez zgody interesowanych nie mogą być naruszone ani ograniczone.

§ 70.

Do udziału w użytkowaniu wspólnego majątku członków gminy⁴⁹⁾ są uprawnieni wszyscy przynależni

rodzaju, użytkowany z tytułu prawno-prywatnego majątkiem trzeciego rodzaju. Pożytki gminne można pobierać w naturze lub w gotówce.

⁴⁶⁾ W myśl tej deklaracji majątek 1-go i 2-go rodzaju nie może być podzielony między członków gminy i zamieniony na majątek prywatny.

⁴⁷⁾ t. j. ani w obecnej chwili ani w przyszłości. Uchwała Rady gminnej dotycz. zamiany musi być zatwierdzoną przez Wydział Powiatowy w myśl par. 114 ordynacji dla gmin wiejskich, ponieważ chodzi tu o zmianę sposobu użytkowania.

⁴⁸⁾ i rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy z dnia 21. 6. 1877 r. (Dz. rozp. min. str. 295). W myśl tych przepisów nadzór nad gospodarką leśną w gminach wiejskich należy do Wojewody.

⁴⁹⁾ t. j. w pożytkach z drugiego rodzaju majątku gminy.

do gminy⁵⁰⁾ pod warunkami i ograniczeniami wynikającymi z dokumentu nadania, z umowy lub z tradycji⁵¹⁾. Jeżeli na podstawie powyższych źródeł nie można ustalić sposobu rozdziału tych pożytków, rozdziela się je w stosunku, w jakim przynależni do gminy pociągani są do świadczeń komunalnych⁵²⁾.

§ 71.

Zażalenia i sprzeciwy⁵³⁾ dotyczące:

1. prawa korzystania z pożytków i dochodów płynących ze wspólnego majątku członków gminy,
2. wyjątkowych uprawnień pewnych części gminy lub pewnych klas osób przynależnych do gminy w odniesieniu do praw wymienionych pod L. 1, rozstrzyga naczelnik gminy (koleg. zarząd gminy)⁴⁴⁾.

Przeciw tej decyzji przysługuje skarga sporno-administracyjna⁵⁵⁾.

Rozstrzygnięciu w postępowaniu sporno-administracyjnem podlegają również wszelkie spory między interesowanymi co do ich uprawnień do korzystania z pożytków wymienionych w ustępie pierwszym, jeśli uprawnienia te oparte są na prawie publicznem⁵⁶⁾.

Zażalenia i sprzeciwy jakoteż skarga, nie mają mocy wstrzymującej.

⁵⁰⁾ Kto jest przynależny do gminy patrz § 7 ordyn. dla gmin wiejskich.

⁵¹⁾ W tekście: „Hergebrachte Gewohnheit“ utarty zwyczaj.

⁵²⁾ W razie zastosowania tego sposobu ci, którzy nie płacą żadnych podatków nie mogą brać udziału w pożytkach.

⁵³⁾ Termin do wnoszenia nie jest przewidziany, a zatem zażalenia te i sprzeciwy można wnieść w terminie dowolnym.

⁵⁴⁾ patrz niżej § 89.

⁵⁵⁾ Skargę należy wnieść do Wydziału Powiatowego w terminie 2 tygodni po doręczeniu decyzji (niżej § 144 ordynacji dla gmin wiejskich).

⁵⁶⁾ Interesowani są tu ci, którzy mają pretensje do pożytków, Skarga musi być oparta na twierdzeniu, że dana osoba jako do gminy przynależna ma prawo do pożytków.

§ 72.

W miejsce lub obok rocznego podatku za korzystanie z pożytków płynących ze wspólnego majątku członków gminy, mogą gminy wiejskie, na podstawie uchwały, zatwierdzonej przez Wydział Powiatowy, wprowadzić jednorazową odpłatę odpowiednią do wartości tych pożytków⁵⁷⁾.

Od uiszczenia odpłaty nie może być uzależnione wykonywanie praw wyborczych.

Obowiązek uiszczenia odpłaty jakoteż podatku za korzystanie z pożytków ze wspólnego majątku członków gminy spoczywa przez czas, w którym się z tych pożytków nie korzysta⁵⁸⁾.

§ 73.

W przedmiocie ściągnięcia odpłaty i podatków za korzystanie z pożytków ze wspólnego majątku gminy w postępowaniu przymusowym, w przedmiocie sprzeciwów, zażaleń jakoteż skargi z powodu pociągnięcia do tych świadczeń i ich wymiaru, ewentualnych dopłat i przedawnienia należności, mają zastosowanie postanowienia odnośnych ustaw o podatkach komunalnych z tem jednak zastrzeżeniem, że odpłaty nie ściągnięte, przedawniają się dopiero po upływie dwóch lat licząc od końca tego roku, w którym powstał obowiązek do zapłaty.

⁵⁷⁾ W tekście niem. opłata ta nosi nazwę: „Einkaufsgeld“, jest to jakby cena zakupu prawa do pożytków z majątku członków gminy — która to opłata jest wprawdzie ciężarem, lecz nie jest podatkiem.

⁵⁸⁾ Każdy przynależny do gminy ma wolny wybór uiszczenia odpłaty i nabycia temsamem prawa do pożytków — albo nieuiszczenia, a temsamem zrezygnowania z tych praw. Z chwilą gdy zacznie korzystać z pożytków powstaje obowiązek uiszczenia opłaty.

Rozdział 6.

Administracja gmin wiejskich.

§ 74.

Na czele zarządu gminy wiejskiej stoi naczelnik gminy (sołtys)⁵⁹⁾.

W skład zarządu obok naczelnika wchodzi dwaj ławnicy, których zadaniem jest naczelnika gminy w czynnościach urzędowych wspierać, a w razie przeszkód go zastępować⁶⁰⁾.

W drodze statutu miejscowego można liczbę ławników powiększyć, lecz najwyżej do sześciu.

W gminach, w których liczba ławników, na podstawie dotychczasowych statutów, jest większa od dwóch, ale nie przekracza sześciu, pozostaje tak aż do innego uregulowania tej sprawy w drodze statutu.

W gminach mających dwóch ławników, należy wybrać jednego zastępcę, który w razie przeszkód zastępuje jednego z ławników.

⁵⁹⁾ Naczelnik gminy jest przełożonym wszystkich urzędników gminy; obowiązkiem jego jest czynności urzędników nadzorować, a w razie potrzeby udzielać im upomnień i nagany. Jacy urzędnicy gminni, oprócz naczelnika i ławników, winni pochodzić z wyboru, określa statut gminny lub specjalne ustawy. Urząd stanu cywilnego winien być prowadzony przez naczelnika, a ten może go powierzyć innemu urzędnikowi ale tylko za zezwoleniem Wojewody (ustawa z dnia 5. lutego 1875 r.) Jeżeli do jednego okręgu stanu cywilnego należy kilka gmin, wówczas tylko Wojewoda ma prawo obsadzenia tego urzędu, a urzędnik ten jest bezpośrednim urzędnikiem państwowym, podczas gdy inni urzędnicy gminni są tylko pośrednimi.

⁶⁰⁾ Zastępstwo naczelnika gminy należy do ławnika I-go, a w razie przeszkody po stronie tegoż — do ławnika II. W nagłych i niecierpiących zwłoki wypadkach, może go zastąpić którykolwiek z nich. Kolejność zastępstwa może być również oznaczona w statucie miejscowym wedle starszeństwa wieku lub służby.

W gminach większych można w drodze statutu zaprowadzić kolegialny zarząd gminy, składający się z naczelnika gminy i ławników⁶¹⁾.

§ 75.

Naczelnika gminy i ławników wybiera Rada gminna (zgromadzenie gminne) z grona członków gminy⁶²⁾ — na lat ~~cztery~~ ^{trzy} ~~x~~). (Po trzechletnim piastowaniu urzędu można wybrać naczelnika gminy na dalsze dzie-
więć lat)⁶³⁾.

W gminach liczących więcej niż 3000 mieszkańców, może Rada gminna uchwalić ustanowienie płatnego naczelnika gminy. Wyboru takiego naczelnika gminy dokonuje się na lat dwanaście, a można go wybrać także z poza członków gminy.

W drodze statutu miejscowego i za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych można w gminach większych ustanowić jednego lub więcej ławników płatnych, których liczba może wynosić najwyżej połowę ogólnej liczby ławników, — jeżeli rozmiar i właściwość spraw podległych administracji gminnej tego wymaga. — Wy-

⁶¹⁾ Koleg. zarząd gminy nie przejmuje wszystkich praw i obowiązków naczelnika gminy lecz tylko te, które ściśle oznacza statut. Wprowadzenie koleg. zarządu gminy może być korzystnem w gminach wielkich, gdzie stosunki są bardzo skomplikowane. Stanowi to z reguły przejście od ordynacji wiejskiej do ordynacji miejskiej, czyli zmiany wsi na miasto.

⁶²⁾ Jakie kwalifikacje winien posiadać naczelnik gminny nie jest nigdzie ściśle określone, może nim zatem być każdy pełnoletni obywatel polski do gminy przynależny. Ostateczna decyzja co do kwalifikacji należy do Władzy Nadzorczej, która nie zatwierdzi osoby nieodpowiedniej. — Art. 5 ord. wyb. określa, jedynie kto może być wybrany do Rady gminnej i komisij gminnych.

⁶³⁾ Wybrani w roku 1927/28 na podstawie zarządzenia Wojewody z dnia 12. lipca 1926 r. L: Sm. 2822/2 na lat 3, a następnie na lat 4. — (patrz art. 11. ord. wyborczej).

⁶⁴⁾ Zdanie to jako sprzeczne z zasadą ordynacji wyborczej, że okres wyborczy wynosi 3 wzgl. 4 lat, nie obowiązuje. (patrz art. 11 ordyn. wyborczej).

x) Wedle rękopisu Urzędu Wojewódzkiego. Sl.
z 10/V. 1930, Sm 5046 obowiązuje
maksymalnie 4 lat. —

boru takich ławników dokonuje się na lat dwanaście, a można ich wybrać również z poza grona członków gminy⁶⁵).

§ 76.

W myśl art. 67 ust. z 5. 5. 1926 r. nie obowiązuje jako sprzeczny z art. 58 tej ustawy⁶⁶).

§ 77.

Zastąpiony przez art. 57 ustawy z dnia 5. 5. 1926 r. (Dz. Ust. Śl. Nr. 13, poz. 22).

§ 78.

Podczas czynności wyborczych nie wolno w lokalu wyborczym prowadzić narad, wygłaszać mów ani podejmować uchwał. Wyjątek stanowią narady i uchwały Komisji Wyborczej związane z kierownictwem wyborów.

§ 79.

Każdy wybór odbywa się kartkami do głosowania w odrębnem postępowaniu⁶⁷).

ten opisanie
⁶⁵) W miejsce ostatniego ustępu § 75, wszedł art. 7 ustawy z dnia 25. 5. 1926 r. (Dz. Ust. Śl. Nr. 13, poz. 22). Patrz strona 80.

⁶⁶) § 76 odwołujący się do § 59 postanawiał, że zaproszenie Rady gm. na posiedzenie, celem dokonania wyboru Zarządu gminy, winno być dokonane na tydzień przed dniem wyborów. Prawomocność wybranej Rady gminnej zaczyna się w razie niewniesienia protestów (art. 51) dnia 9-tego od dnia następnego po ogłoszeniu wyniku wyborów, a ponieważ w myśl art. 58 zebranie nowowybranej rady celem wyboru Zarządu gminy winno się odbyć najpóźniej do dni 14. po ogłoszeniu wyborów, wobec tego termin przewidziany w § 76 nie może być zachowany. — Co do terminu zwołania Rady gminnej, celem dokonania wyboru zarządu gminy obowiązuje zatem § 104 ordyn. dla gmin wiejskich.

⁶⁷) Osobno wybiera się naczelnika, a osobno ławników. Wybór naczelnika gminy odbywa się wedle przepisów par. 78—83 ordynacji dla gmin wiejskich, wybór ławników listami, wedle art. 57 ordynacji wyborczej.

§ 80.

Jeden z członków komisji odczytuje nazwiska radnych w porządku alfabetycznym i radni w miarę wywoływania nazwisk rzucają do urny zwinięte kartki do głosowania. Po ukończeniu głosowania Komisja dokonuje obliczenia głosów⁶⁸⁾.

Wyborcy, którzy jawią się po otwarciu głosowania lecz przed jego zamknięciem mogą jeszcze brać udział w głosowaniu.

Po oddaniu wszystkich głosów ogłasza Komisja wyborcza wybory za zamknięte; przewodniczący wyjmuje pojedynczo kartki z urny i odczytuje wypisane na nich nazwiska, względnie numery⁶⁹⁾, jeden zaś przez przewodniczącego wyznaczony członek komisji głośno je liczy.

§ 81⁷⁰⁾.

Nieważne są następujące kartki do głosowania:

1. nie wypisane na papierze białym lub zaopatrzone w jakiegokolwiek znaki zewnętrzne,
2. nie zawierające żadnego nazwiska lub jeśli nazwisko wypisane jest nieczytelnie,
3. jeżeli osoba, na którą głos oddano, nie da się z całą pewnością ustalić,
4. zawierające więcej nazwisk niż jedno, lub zawierające nazwisko osoby niewybieralnej,
5. zawierające protesty lub zastrzeżenia.

Nieważne kartki do głosowania należy traktować jako nieoddane. O nieważności rozstrzyga tymczasowo komisja wyborcza.

⁶⁸⁾ Tekst ustępu 5-tego art. 57 ustawy z dnia 5. 5. 1926 r.

⁶⁹⁾ Gdy chodzi o wybór naczelnika — nazwiska, gdy chodzi o ławników — numery list.

⁷⁰⁾ § 81 odnosi się tylko do wyboru naczelnika gminy. Do wyboru ławników, który dokonuje się wedle list, ma analogiczne zastosowanie art. 42 ustawy z dnia 5. 5. 1926 r. w przedmiocie ordynacji wyborczej.

Kartki do głosowania należy dołączyć do protokołu i przechować aż do prawomocnego rozstrzygnięcia o zarzutach.

§ 82.

Za wybranego należy uważać tego, kto przy pierwszym głosowaniu otrzymał więcej niż połowę ważnie oddanych głosów⁷¹⁾.

Jeżeli przy pierwszym głosowaniu nikt nie otrzymał takiej większości głosów, następują ściślejsze wybory w drugim głosowaniu, które należy natychmiast przedsięwziąć, pomiędzy tymi dwoma kandydatami, którzy przy pierwszych wyborach otrzymali największe ilości głosów. Jeżeli więcej niż 2 osoby otrzymały najwyższe liczby głosów, albo jeśli obok osoby z najwyższą liczbą głosów wchodzi w rachubę osoby o równej liczbie głosów, to los wyciągnięty przez przewodniczącego rozstrzyga, która osoba ma być dopuszczona do wyborów ściślejszych. Przy drugich wyborach oprócz kartek do głosowania wymienionych w § 81. nieważne są i te, które zawierają nazwisko osoby niedopuszczonej do wyborów ściślejszych. Za wybranego należy uważać tego, kto otrzymał najwięcej głosów. Przy równości głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Protokoły wyborcze winny być podpisane przez Komisję wyborczą⁷²⁾.

§ 83.

Przewodniczący Komisji Wyborczej winien wybranych zawiadomić o wyborze i wezwać ich do oświadczenia się w ciągu tygodnia, czy wybór przyjmują. W razie braku w tym kierunku oświadczenia się przyjmuje się, że wybór został odrzucony⁷³⁾.

⁷¹⁾ Wynik wyborów należy zebranim natychmiast ogłosić.

⁷²⁾ Odmówienie podpisu przez jednego z członków komisji nie powoduje nieważności.

⁷³⁾ Naczelnik gminy wyznacza wobec tego nowy termin wyborów uzupełniających.

§ 84.

Wybrany naczelnik gminy i ławnicy potrzebują zatwierdzenia starosty.

Przed zatwierdzeniem należy wysłuchać naczelnika urzędu okręgowego.

Odmowa zatwierdzenia może nastąpić tylko za zgodą Wydziału Powiatowego⁷⁴⁾. Zgody tej potrzeba także wówczas, gdy odmowa następuje z powodu formalnych braków w postępowaniu.

W razie odmowy zatwierdzenia należy zarządzić ponowny wybór. Jeżeli ten również nie uzyska zatwierdzenia, wówczas mianuje Starosta, za zgodą Wydziału Powiatowego zastępcę⁷⁵⁾ na czas, dopóki jeden z ponawianych⁷⁶⁾ wyborów nie uzyska zatwierdzenia.

To samo następuje w razie niedojścia do skutku wyborów.

Postanowienia niniejszego paragrafu mają zastosowanie również co do innych urzędników gminnych z wyboru, których wybór potrzebuje zatwierdzenia⁷⁷⁾.

⁷⁴⁾ Przeciw uchwale odmawiającej zatwierdzenia, przysługuje w ciągu 2 tygodni zażalenie do Rady Wojewódzkiej w myśl § 122 ustawy o ogólnym zarządzie kraju. Uchwała Rady Wojewódzkiej jest ostateczna. Przy odmowie zatwierdzenia nie potrzeba podawać powodów odmowy. Zatwierdzenia nie może Starosta cofnąć nawet za zgodą Wydziału Powiatowego. (Patrz także niżej, uw. 77).

⁷⁵⁾ Komisaryczny Naczelnik gminy. Nominacja następuje do odwołania. Co do odszkodowania takiego naczelnika gminy obowiązuje § 87 ord. dla gm. wiejsk.

⁷⁶⁾ Do tego nie potrzeba ani zarządzenia ani zezwolenia starosty, lecz Rada gminna może to sama przedsięwziąć każdej chwili.

⁷⁷⁾ Z reguły wszyscy urzędnicy gminni pochodzący z wyboru potrzebują zatwierdzenia. Urzędnicy gminni nie pochodzący z wyboru lecz angażowani przez Naczelnika gminy, z reguły nie potrzebują zatwierdzenia, chyba, że wymagają tego specjalne przepisy, n. p. urzędnicy policyjni na podstawie § 4 ustawy o zarządzie policyjnym z dnia 11-go marca 1850 r. Odmowa zatwierdzenia tych urzędników nie wymaga zgody Wydziału Powiatowego. Urzędnicy, dla których specjalne ustawy zatwierdzenia nie przewidują jak n. p. pisarze gminni, nie potrzebują zatwierdzenia.

§ 85.

Naczelnik gminy i ławnicy winni być przed objęciem urzędowania zaprzysiężeni⁷⁸⁾ przez Starostę lub z jego polecenia przez Naczelnika Urzędu Okręgowego.

§ 86.

Naczelnicy gmin mają prawo żądać zwrotu wydatków w gotówce oraz przyznania słusznego odszkodowania⁷⁹⁾, stojącego w odpowiednim stosunku do ich pracy.

Dostarczenie na ten cel potrzebnych środków należy do gminy.

(Ustępy: 3, 4, 5, 6 tego paragrafu nieaktualne skutkiem zniesienia obszarów dworskich).

Ławnicy winni swój urząd sprawować z reguły bezpłatnie i mają jedynie prawo do zwrotu wydatków w gotówce⁸⁰⁾.

⁷⁸⁾ W myśl art. 34 Statutu organicznego Wojew. Śląskiego (ustawa z dnia 15. lipca 1920 r. Dz. Ust. R. P. Nr. 73 poz. 497) urzędnicy komunalni składają przysięgę służbową według roty i w sposób przepisany dla urzędników państwowych. Rota przysięgi brzmi: „Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że na powierzonym mi stanowisku urzędem przyczyniać się będę w mym zakresie działania ze wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę, wszystkich obywateli kraju w równym mając zachowaniu, przepisów prawa strzec będę pilnie, obowiązki mego urzędu spełnić gorliwie i sumiennie, polecenia mych przedłożonych wykonywać dokładnie, a tajemnicy urzędowej dochowam. Tak mi Panie Boże dopomóż!“.

⁷⁹⁾ Do wydatków w gotówce należą: Koszta podróży służbowych, materiały kancelaryjne, czynsze za lokale służbowe, koszta portoryjne, najem pomocniczej siły pisarskiej. Rada gminna za zgodą Naczelnika gminy może na pokrycie tych wydatków wyznaczyć pewien ryczałt.

⁸⁰⁾ Przez pobieranie odszkodowania naczelnik gminy nie staje się urzędnikiem płatnym, lecz jest nadal honorowym. Płatny jest tylko naczelnik wybrany w myśl postanowień § 75 ustęp 2. Za sprawowanie czynności urzędnika stanu cywilnego może otrzymać odszkodowanie tylko wtedy, jeżeli do okręgu stanu cywilnego wchodzi kilka gmin.

§ 87.

Wysokość wydatków w gotówce i odszkodowania dla naczelników gmin i komisarycznych naczelników gmin⁸¹⁾ oraz wydatków w gotówce dla ławników ustala Wydział Powiatowy na wniosek interesowanych⁸²⁾.

§ 88.

Naczelnik gminy jest zwierzchnością gminy i on prowadzi jej zarząd⁸³⁾.

⁸¹⁾ Ławnik zastępujący przez dłuższy czas naczelnika gminy pobiera również przyznane temu ostatniemu odszkodowanie.

⁸²⁾ Przeciw Uchwale Wydziału Powiatowego przysługuje w ciągu 2 tygodni zażalenie do Rady Wojewódzkiej. (§§ 52, 121 ust. o ogóln. zarz. kraju), której uchwała jest ostateczną.

⁸³⁾ Ma on podwójny charakter: Jako zwierzchność gminy posiada on charakter i uprawnienia urzędnika państwowego, reprezentującego w gminie najniższą instancję państwowej władzy administracyjnej, jako zarządca spraw gminy prowadzi jej wewnętrzną gospodarkę. **Jako władza państwowa** ma on do przeprowadzenia swych zarządzeń odpowiednie środki przymusowe przewidziane w § 132 ustawy o ogóln. zarz. kraju (polecenie wykonania na koszt zobowiązanego przez osobę trzecią, zagrożenie grzywną do 5 zł względnie 1-dniowym aresztem, przymus bezpośredni). — Z tytułu zarządcy gospodarki gminnej może wymierzać kary w dziedzinie podatkowej. W przysługującym mu zakresie władzy administracyjnej działa on samodzielnie — w zakresie zarządu gospodarką jest skrepowany uchwałami Rady gminnej. Co do zakresu działania gminy patrz wyżej uwaga 21) do § 5 ordyn. dla gmin wiejskich.

Jako miejscowa władza ma naczelnik gminy między innymi obowiązki poszczególne w § 91 ord. d. gm. w.

Naczelnik gminy obowiązany jest do wynagrodzenia szkody wyrządzonej osobie trzeciej przez naruszenie umyślne, lub z niedbalstwa ciążącego na nim obowiązku. Nie odpowiada tylko wtedy, gdy uszkodzony w złym zamiarze lub z niedbalstwa nie zapobiegł szkodzie przez użycie przysługującego mu środka prawnego

Za szkody wyrządzone przez naczelnika gminy jako urzędnika i pełnomocnika gminy odpowiada również gmina, za szkody które on wyrządził jako zwierzchność gminy odpowiada sam. (patrz §§ 839, 31 i 89 k. c.)

Naczelnik gminy przewodniczy na zebraniach Rady gminnej (zgromadzenia gminy) z pełnem prawem głosu⁸⁴).

Jeżeli Rada gminna (zgromadzenie gminne) po- weźmie uchwałę, która zdaniem naczelnika gminy narusza dobro powszechne lub interes gminy, wówczas jest on obowiązany wykonanie tej uchwały wstrzymać, a jeśli Rada gminna (zgromadzenie) przy ponownych obradach przy uchwale swej obstaje, winien do dwu tygodni zasięgnąć decyzji Wydziału Powiatowego.⁸⁵)

W szczególności należy do zakresu działania naczelnika gminy:

1. Wykonywanie ustaw i rozporządzeń, jakoteż zarządzeń władz przełożonych,

2. Przygotowywanie uchwał Rady gminnej (zgromadzenia gm.).

3. Wykonywanie uchwał Rady gminnej (zgromadzenia), przyczem uchwały dotyczące użytkowania majątku gminnego (§ 113) winny być wykonywane po nradzie⁸⁶) z ławnikami, o ile uchwał tych nie kwestionuje (w myśl § 140) albo nie wstrzymuje ich wykonywania (wyżej ustęp 3); sprawowanie w myśl tychże uchwał bieżącej administracji majątkiem i wpływami gminy, jakoteż jej przedsiębiorstwami, dla których nie- ma osobnego zarządu oraz nadzór nad zakładami, które osobny zarząd posiadają.

4. Asygnowanie dochodów i wydatków ustalonych budżetem lub uchwałą Rady gminnej (zgromadzenia) i nadzór nad rachunkowością i kasowością gminy, o ile jej nie prowadzi osobiście⁸⁷),

⁸⁴) Co do zastępstwa patrz § 74 ustęp 2.

⁸⁵) Co do środka prawnego patrz uwaga 82) do § 87.

⁸⁶) po nradzie to zn. że głos decydujący ma również naczelnik gminy, a ławnicy jedynie głos doradczy.

⁸⁷) Odpowiedzialnym za kasę jest w każdym wypadku naczelnik gminy i to całym swym majątkiem.

5. Obsadzanie stanowisk urzędników gminnych ustanowionych uchwałą Rady gminnej i ich nadzorowanie⁸⁸⁾.

6. Przechowywanie dokumentów i aktów gminnych.

7. Reprezentacja gminy na zewnątrz⁸⁹⁾ i zastępowanie jej w stosunkach z władzami i osobami prywatnymi.

Dokumenty dotyczące czynności prawnych, nakładających na gminę zobowiązania wobec osób trzecich oraz pełnomocnictwa, muszą być w imieniu gminy podpisane przez naczelnika gminy i jednego ławnika, z powołaniem się na odnośną uchwałę Rady gminnej, a w razie, gdy tego ustawa wymaga z przytoczeniem zgody lub decyzji właściwej władzy nadzorczej, oraz zaopatrzone w pieczęć gminy⁹⁰⁾. — Pełnomocnictwo wystawione w myśl powyższych postanowień jest wystarczające nawet w tych wypadkach, gdzie ustawy

⁸⁸⁾ Do Rady gminnej należy uchwalenie czy ma być odnośne osobne stanowisko ustanowione i w jakiej wysokości ma ten urzędnik pobierać wynagrodzenie; wybór osoby należy do naczelnika gminy. Dotyczy to naturalnie jedynie płatnych urzędników gminy. — Naczelnik gminy podpisuje sam dokument przyjęcia. Czy i jak wielką kaucję ma złożyć poborca podatków gminnych (egzekutor) decyduje Rada gminna. — Jako przełożony urzędników gminnych może naczelnik gminy stosownie do § 18 ustawy dyscyplinarnej z 21 lipca 1892 r. udzielać tymże upomnień i nagany.

⁸⁹⁾ Do tego nie potrzebuje osobnej uchwały Rady gminnej, bo uprawnienie to opiera się na ustawie. Osobnego pełnomocnictwa potrzeba tylko tam, gdzie ustawa tego wyraźnie wymaga.

⁹⁰⁾ Pieczęci okrągłej z herbem Państwa (orzeł biały z głową zwróconą na prawo (od orła), ze skrzydłami wniezionymi do góry, z koroną i dzióbem) mogą używać tylko władze i urzędy państwowe (art. 1 ustawy z 1. 8. 1919 i Dz. U. R. P. Nr. 69, poz. 416). Gminom jako instytucjom nie państwowym używanie takiej pieczęci w myśl art. 2 tej ustawy jest wzbronione.

wymagają pełnomocnictwa sądowego lub notarialnego⁹¹⁾).

Do udowodnienia, że gmina przy nabyciu lub pozbyciu nieruchomości lub praw narówni z nimi stojących zachowała prawem przepisaną dla gmin szczególną formę, wystarczy poświadczenie starosty jako Przewodniczącego Wydziału Powiatowego.

8. Rozdział opartych na ustawach i uchwałach Rady gminnej podatków i świadczeń na zobowiązanych do płacenia względnie świadczenia, oraz wydawanie zarządzeń zmierzających do ich ściągnięcia i wykonania⁹²⁾).

§ 89.

Na Kolegjalny Zarząd gminy, gdzie taki zaprowadzono, mogą być w drodze statutu miejscowego przeniesione uprawnienia wymienione w §§ 9, 71, 88, L. 2—4 i 8, 119 i 120⁹³⁾).

Uchwały koleg. zarządu gminy zapadają większością głosów przy obecności co najmniej trzech członków⁹⁴⁾). W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący. Przewodniczy Naczelnik gminy. O jego zastępstwie w razie przeszkody winien stanowić statut miejscowy.

⁹¹⁾ Do zastępowania gminy przed Sądami administracyjnymi nie potrzebuje naczelnik gminy osobnego pełnomocnictwa, jeżeli wylegitymuje się, że jest naczelnikiem gminy. To samo dotyczy środków prawnych. Te same zasady stosuje się przed Sądami cywilnymi o ile niema przymusu adwokackiego. — Do zrzeczenia się, przyznania i ugody przed Sądami administr. i cyw. potrzebuje jednak osobnego pełnomocnictwa.

⁹²⁾ Co do pociągania do świadczeń naturalnych — patrz § 68 ustawy o daninach komunalnych z dnia 14-go lipca 1893 r.

⁹³⁾ Co do zaprowadzenia Kolegjalnego Zarządu gminy patrz wyżej § 74 ustęp ostatni. Inne uprawnienia poza wymienionemi nie mogą być przeniesione na koleg. zarząd gminny.

⁹⁴⁾ Jeżeli w gminie jest 2 ławników to w razie przeszkody któregośkolwiek ławnika należy wezwać zastępcę.

Jeżeli sprawa będąca przedmiotem obrad dotyczy poszczególnych członków kolegjalnego zarządu gminy lub ich krewnych i powinowatych w linii prostej, wstępnej lub zstępnej albo w linii bocznej do trzeciego stopnia⁹⁵⁾, wówczas członkowie ci nie mogą brać udziału w obradach i rozstrzygnięciu. Jeżeli skutkiem tego zarząd stanie się niezdolnym do powzięcia uchwał, wówczas wyda naczelnik gminy sam zarządzenia dotyczące spraw objętych porządkiem dziennym.

§ 90.

O ile naczelnik gminy nie piastuje równocześnie urzędu naczelnika okręgu, to jest on zarazem organem naczelnika urzędu okręgowego dla zarządu policyjnego⁹⁶⁾.

W następstwie tego ma naczelnik gminy prawo i obowiązek wydawać i przeprowadzać tymczasowo stosowne zarządzenia w wypadkach, gdzie utrzymanie spokoju, porządku i bezpieczeństwa publicznego wymaga natychmiastowego wkroczenia organów policyjnych⁹⁷⁾.

§ 91.

W szczególności ma naczelnik gminy prawo i obowiązek⁹⁸⁾:

⁹⁵⁾ Krewnymi w linii zstępnej są: dziadek, ojciec, syn, wnuk i t. d., w linii wstępnej: Wnuk, syn, dziadek i t. d. Krewnymi w linii bocznej są osoby pochodzące od wspólnego przodka. Krewnymi w linii bocznej I stopnia jest rodzeństwo, II. stopnia wuj i ciotka, III. stopnia siostrzeniec lub bratanek. Tyle stopni ile urodzeń (patrz §§ 1589—1590 k. c.)

⁹⁶⁾ w myśl § 65 ordynacji powiatowej z 19. marca 1881 r.

⁹⁷⁾ Tylko w tych wypadkach przysługuje naczelnikowi gminy władza, którą posiada naczelnik urzędu okręgowego. Przeciw takiemu tymczasowemu zarządzeniu można jedynie żądać oświadczenia się naczelnika okręgu, czy je podtrzymuje. Jeżeli ten go nie zniesie, lecz choćby milcząco podtrzyma, można takie zarządzenie zaczepić w myśl przepisów § 127 ust. o ogólnym zarządzie kraju.

⁹⁸⁾ chodzi tu tylko o uprawnienia policyjne. Co do innych patrz wyżej § 88.

1. do tymczasowego ujęcia i przytrzymania osoby, w myśl przepisów § 127 procedury karnej z 1. lutego 1877 r. (zb. ust. pr. str. 258) i § 6 ustawy o ochronie wolności osobistej z 12. lutego 1850 r. (zb. ust. pr. str. 45)⁹⁹⁾.

2. nadzorować osoby stojące pod dozorem policyjnym¹⁰⁰⁾,

3. wykonywać zarządzenia policyjne zlecone mu przez naczelnika urzędu okręgowego lub przez prokuraturę i przedsiębrać wszelkiego rodzaju dochodzenia¹⁰¹⁾.

4. przyjmować meldunki osób przyprowadzających się do gminy, przepisane w myśl § 8 i nast. ustawy o przyjmowaniu nowo sprowadzających się osób z dnia 31. grudnia 1842 r. (zb. ust. pr. 1843 str. 5)¹⁰²⁾.

⁹⁹⁾ Do tymczasowego ujęcia i przytrzymania uprawniony jest wtedy, gdy zbrodniarz zostanie przyłapany na gorącym uczynku i podejrzany jest o ucieczkę, a jego osoby nie możnaby inaczej ustalić. To samo ma miejsce gdy zwłoka grozi niebezpieczeństwem, a przeciw obwinionemu zachodzi silne podejrzenie ucieczki lub zatarcia śladów. Przytrzymany winien być bezwzględnie odstawiony do naczelnika urzędu okręgowego. Pozatem są naczelnicy gminy obowiązani do przyjęcia doniesienia karnego w myśl § 156 p. k., do doniesienia sędziemu lub prokuratorowi o każdym wypadku śmierci nienaturalnej i zabezpieczenia trupa w myśl § 157 p. k., do śledzenia za czynnościami karygodnymi w myśl § 161 p. k. w końcu jako organ pomocniczy prokuratury do współdziałania w myśl § 98 i 105 p. k.

W myśl ustawy z 12. lutego 1850 r. (zb. u. pr. str. 45) jest on uprawniony do wzięcia pewnej osoby pod opiekę policyjną, jeżeli własne bezpieczeństwo tej osoby albo utrzymanie publicznego porządku, spokoju lub moralności tego koniecznie wymaga. Osoby te muszą być w ciągu dnia następnego albo wypuszczone na wolność albo przekazane właściwej władzy.

¹⁰⁰⁾ W myśl §§ 38 i 39 k. k. i Instrukcji Min. Spraw Wewnętrznych z 30. czerwca 1900 (Dz. Min. Str. 212) i 18. lipca 1902 r. (Dz. Min. Str. 157).

¹⁰¹⁾ Patrz § 159 p. k.

¹⁰²⁾ Obowiązek ten odpada jeżeli zameldowano się do podatków lub jeżeli zameldowano się u właściwej władzy państwowej.

Rozdział 7.

§§ 92—101.

nieaktualne.

Rozdział 8.

Zakres działania zgromadzeń i rad gminnych.

§ 102.

Rada gminna (zgromadzenie gminne) decyduje we wszystkich sprawach gminy, o ile one z mocy ustawy nie zostały przekazane wyłącznej kompetencji naczelnika gminy (kol. zarządu gmin.)¹⁰³⁾. Inne sprawy mogą być tylko wtedy przedmiotem obrad Rady gminnej (zgromadzenia gminnego), gdy osobne ustawy lub — w pewnych wypadkach — władza nadzorcza przekażą je Radzie gminnej (zgromadzeniu gminnemu).

Członkowie Rady gminnej, nie są związani żadnymi instrukcjami czy poleceniami swych wyborców.

§ 103.

Rada gminna (zgromadzenie gminne) czuwa nad administracją gminną; jest ona uprawniona przekonywać się o wykonaniu swych uchwał, oraz wpływach

¹⁰³⁾ Kompetencje naczelnika gminy i Rady gminnej nie są ściśle odgraniczone i niejednokrotnie mogą zachodzić co do tego wątpliwości. Kompetencje Rady gminnej są tylko przykładowo wymienione w §§ 72, 103, 105, 112, 113, 119, 120, — wyłączne kompetencje naczelnika gminy w §§ 9, 71, ustęp 1, § 88 L: 3, 4, 5, 7, 8, § 90 i 91. — Aby uniknąć wątpliwości pamiętać należy, że przedmiotem uchwał mogą być tylko wewnętrzne sprawy gminy (sprawy komunalne) nigdy zaś sprawy z zakresu administracji państwowej. W zakresie spraw wewnętrznych gminy przysługuje naczelnikowi gminy prawo wydawania zarządzeń w sprawach dotyczących bieżącej administracji. Jakie sprawy w to wchodzić winien określać statut miejscowy. W razie wątpliwości przyjmuje się, że kompetentną jest Rada gminna.

użyciu wszystkich dochodów kasy gminnej¹⁰⁴), nie może jednak nigdy sama wykonywać swych uchwał¹⁰⁵).

§ 104.

Radę gminną (zgromadzenie gminne) należy zwoływać tak często, jak tego wymaga potrzeba.

Zwołanie skutecznia naczelnik gminy podając równocześnie do wiadomości porządek dzienny¹⁰⁶). Rada gminna musi być zwołana, gdy tego zażąda jedna czwarta członków Rady¹⁰⁷).

Sposób i formę zwołania oznaczy statut miejscowy. Za wyjątkiem wypadków nagłych, musi między terminem zwołania a terminem posiedzenia upłynąć dwa dni¹⁰⁸).

Zebrania nie mogą się z reguły odbywać w gospodach i wyszynkach¹⁰⁹).

¹⁰⁴) W razie zauważenia braków i nadużyć w administracji gminnej może żądać od Naczelnika gminy ich usunięcia lub odnieść się o interwencję do Władzy Nadzorczej — nie może jednak bezpośrednio kontrolować urzędników gminnych, gdyż w myśl § 88 należy to wyłącznie do naczelnika gminy. Prawo kontroli administracji gminnej przysługuje Radzie gm. (względnie wybranej przez nią komisji) lecz nie poszczególnym radnym. — Taka komisja może być wybrana na podstawie ustawy o domicylu wsparcia (Unterstützungswohnsitz) z 8. marca 1871 r. w brzmieniu ust. z 30. maja 1908 (Zb. u. p. str. 381) i pr. ustawy z 11. 7. 1891 (Zb. ust. pr. str. 300) dla publicznej opieki nad ubogimi.

¹⁰⁵) Ale może wybrać osobnego obrońcę do obrony zażepionych uchwał.

¹⁰⁶) Porządek dzienny ustala naczelnik gminy. Podejmowanie uchwał w sprawach, które na porządku dziennym umieszczone nie zostały, jest niedozwolone, wyjątek stanowią tylko wypadki nagłe. Nagłość musi być stwierdzona przez Radę gminą. Uchwały powzięte w sprzeczności z tymi przepisami są nieważne.

¹⁰⁷) W razie niezastosowania się do tego przepisu przysługuje zażalenie do Starosty.

¹⁰⁸) Do tego terminu nie liczy się dnia zaproszenia ani dnia zebrania, między jednym a drugim mają być pełne 2 dni.

¹⁰⁹) Jeżeli niema odpowiedniego lokalu winien naczelnik gminy uzyskać od władzy szkolnej zezwolenie na odbywanie zebrań Rady gminnej w sali szkolnej poza godzinami

§ 105.

Rada gminna może uchwalić stałe terminy swych zebrań, jednakże i wtedy porządek obrad, z wyjątkiem nagłych wypadków, musi być podany do wiadomości członków najmniej na 2 dni przed zebraniem.

§ 106.

Zgromadzenie gminne zdolne jest do powzięcia uchwał, jeżeli na zebraniu jest obecna więcej niż jedna trzecia część uprawnionych do głosowania członków.

Dla Rady gminnej¹¹⁰⁾ potrzebna jest obecność więcej niż połowy radnych.

W obu wypadkach należy na zaproszeniu umieścić uwagę, że nieobecni muszą się poddać powziętym uchwałom.

Jeżeli Rada gminna (zgromadzenie gminne) zostaje zwołana po raz drugi do obrad nad tym samym przedmiotem, wówczas jawiący się członkowie są zdolni do powzięcia uchwał bez względu na ilość obecnych. Przy powtórnej zwołaniu należy na to postanowienie wyraźnie zwrócić uwagę.

§ 107.

Uchwały zapadają większością głosów¹¹¹⁾. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący. Członków wstrzymujących się od głosowania uważa się wprawdzie za obecnych, większość głosów jednak oblicza się tylko w stosunku do liczby faktycznie oddanych głosów¹¹²⁾.

§ 108.

Członek Rady gminnej, którego interesy stoją w sprzeczności z interesami gminy, nie może brać

nauki. W razie konieczności może się zebranie odbyć w gospodzie, gdyż ustawa tego kategorycznie nie zakazuje.

¹¹⁰⁾ Skład Rady gminnej patrz § 49 ordynacji dla gmin wiejskich.

¹¹¹⁾ Głosowanie musi być jawne, gdyż inaczej przewodniczący nie mógłby rozstrzygnąć w razie równości głosów.

¹¹²⁾ N. p. na zebraniu jest 12 członków; 3 wstrzymało się od głosowania, zatem 5 stanowi większość zwyczajną.

udziału w obradach nad uprawnieniami i zobowiązania gminy dotyczącymi tych interesów.

Jeżeli z powodu tego wykluczenia nie można powziąć ważnej uchwały, wówczas na miejsce Rady gminnej (zgromadzenia gminnego) rozstrzyga Wydział Powiatowy¹¹³).

§ 109.

Na posiedzeniach Rady gminnej (zgromadz.) obowiązuje ograniczona jawność. Mogą być na nich obecni jako słuchacze, wszyscy pociągani do podatków komunalnych pełnoletni mężczyźni, którzy są w posiadaniu obywatelskich praw honorowych, a są przynależni do gminy (§ 7) albo posiadają w gminie prawo wybierania (art. 1 ord. wyborczej z 5. 5. 1926 r. Dz. Ust. Śl. Nr. 13, poz. 22). Dla poszczególnych spraw można osobną uchwałą, powziętą na tajnem posiedzeniu, wykluczyć jawność. — W statucie miejscowym można postanowić, że posiedzenia z podaniem porządku dziennego należy poprzednio podać do publicznej wiadomości w sposób w danej gminie praktykowany¹¹⁴).

§ 110.

Przewodniczący kieruje obradami, otwiera i zamyka posiedzenia i czuwa nad porządkiem w czasie obrad¹¹⁵).

Może on usunąć z sali każdego słuchacza, który w jakikolwiek sposób przeszkadza obradom.

¹¹³) Przeciw tej uchwale przysługuje w ciągu 2 tygodni zażalenie do Rady Wojewódzkiej.

¹¹⁴) Sposób ten może być określony w statucie miejscowym. Sposób praktykowany znaczy sposób, który faktycznie jest w zwyczaju. Może to być za pomocą posłańca, za pomocą pisma określonego, ogłoszenia w pewnej gazecie itp.

Językiem obrad Rady gminnej jest do dnia 15. lipca 1937 język polski i niemiecki, jednakże protokoły, sprawozdania, wnioski i interpelacje muszą być spisane w języku polskim, w przeciwnym razie są nieważne. (Patrz art. 5-ty ustawy językowej śląskiej, z dnia 16. stycznia 1923 (Dz. U. Śl. Nr. 5).

¹¹⁵) Bliższe szczegóły niżej w § 112.

§ 111.

Uchwały Rady gminnej (zgromadzenia gm.) winny być wpisane do osobnej księgi i podpisane przez przewodniczącego oraz przynajmniej dwu uprawnionych do głosowania członków zebrania.

§ 112.

Statut miejscowy ¹¹⁶⁾ może postanowić, że nieusprawiedliwiona nieobecność na zebraniach Rady gminnej i nieodpowiednie zachowanie się na tych zebraniach, pociąga za sobą dla odnośnego członka grzywnę od 1—3 zł¹¹⁷⁾ na rzecz kasy gminnej, oraz że w razie powtórzenia się podobnego wypadku można będzie orzec, zależnie od stanu sprawy, wykluczenie odnośnego członka od udziału w zebraniach na pewien czas aż do jednego roku. O wymierzeniu tych kar decyduje Rada (zgromadzenie) gminna. Przeciw tej uchwale przysługuje skarga sporno-administracyjna¹¹⁸⁾. Skarga ta przysługuje również naczelnikowi gminy.

§ 113.

Rada gminna (zgromadzenie gm.) uchwała w sprawach dotyczących zarządu i użytkowania majątku gminnego¹¹⁹⁾.

¹¹⁶⁾ Statut miejscowy musi być zatwierdzony przez Wydział Powiatowy w myśl § 6 ordynacji dla gmin wiejskich.

¹¹⁷⁾ W tekście niem. 1—3 Mk. — W myśl § 11 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21. stycznia 1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 9 poz. 89) 1 Mk. = 1 zł.

¹¹⁸⁾ Skargę należy wnieść do Wydziału Powiatowego w terminie 2 tygodni. Termin zaczyna biec od chwili podania do wiadomości ukaranemu tej uchwały w formie ustnej lub pisemnej.

¹¹⁹⁾ Majątek gminny patrz § 68 i nast. Do tego majątku może należeć również prawo polowania, jeśli gmina ma swój obwód myśliwski. Ordynacja łowiecka z 15. lipca 1907 roku (zb. ust. pr. str. 207) postanawia, iż grunta i lasy o nieprzerwanej powierzchni najmniej 75 ha tworzyć mogą odrębny obwód myśliwski. Gmina, która taki obwód posiada, może wykonywać prawo polowania za pośrednictwem najwyżej trzech ustanowionych myśliwych albo je wydierża-

§ 114.

Do sprzedaży lub istotnej zmiany przedmiotów posiadających szczególną wartość naukową, historyczną lub artystyczną potrzebne jest zezwolenie Wojewody¹²⁰⁾.

Zezwolenia Wydziału Powiatowego potrzeba¹²¹⁾:

wiść. Decyzja co do ustanowienia myśliwych czy też wydzierżawienia należy do Rady gminnej. Na mniejszych przestrzeniach prawo polowania nie istnieje z wyjątkiem zwierzyńców t. j. przestrzeni o dowolnej powierzchni, lecz stale odgradzonej i zabezpieczonej przeciw wychodzeniu zwierzyzny. Właściciele 75 ha nieprzerwanej przestrzeni lub osoby posiadające własny zwierzyńiec wykonują prawo polowania samodzielnie w ten sposób jak gmina. Wszystkie inne grunta danej gminy nie stanowiące odrębnego obwodu myśliwskiego tworzą wspólny obwód myśliwski a ich właściciele związek łowiecki. Przewodniczącym tego związku jest każdorazowy naczelnik gminy względnie w jego zastępstwie ławnik. Przewodniczący prowadzi kasę. Członkowie związku pobierają dochód z dzierżawy polowania w stosunku do wielkości ich gruntów. Rada gminna niema na sprawy związku żadnego wpływu. Za zezwoleniem Wydziału Powiatowego można na terenie jednej gminy utworzyć kilka obwodów myśliwskich lub kilka gmin połączyć w jeden związek (spółkę).

Sposób wydzierżawienia polowania w obwodzie należącym do związku łowieckiego ustala naczelnik gminy przy czem winien zastosować się do życzeń członków, (z wolnej ręki, licytacja). Warunki dzierżawy winien na 14 dni przed terminem wyłożyć do wglądu członków związku i wyłożenie to ogłosić w sposób w gminie praktykowany. Wydzierżawienie w drodze publicznego przetargu musi być ogłoszone w Gazecie powiatowej na 14 dni przed terminem. W czasie tym członkowie mogą wnosić protesty przeciw ustalonym przez naczelnika gminy warunkom dzierżawy. Kontrakt dzierżawy musi być również przez 14 dni po jego zawarciu wyłożony wzgl. ogłoszony. Kontrakty dzierżawy zatwierdza Starosta.

Gospodarka leśna podlega nadzorowi państwa w myśl postanowień ustawy z dnia 14. sierpnia 1876 r. (zb. ust. pr. str. 373).

¹²⁰⁾ Chodzi tu naturalnie o przedmioty będące własnością gminy.

¹²¹⁾ Zezwolenie Wydziału Powiatowego odpada, gdy Wydział Powiatowy w myśl § 108 decydował w miejsce Rady gminnej. Jeżeli zachodzi wypadek niecierpiący zwłoki

1. do sprzedaży gruntów lub uprawnień, które ustawowo stoją na równi z własnością gruntową¹²²⁾,
2. do jednostronnych zrzeczeń i darowizn¹²³⁾,
3. na zaciąganie pożyczek, które mają obciążyć gminę długiem lub powiększyć dług, istniejący¹²⁴⁾,
4. na nowe obciążenie przynależnych do gminy bez ustawowego obowiązku¹²⁵⁾,
5. na zmianę w sposobie użytkowania pożytków gminnych¹²⁶⁾.

lub jeśli stan faktyczny i prawny sprawy jest jasny a zgoda kolegium nie jest wyraźnie wymagana, to w myśl § 117 ustawy o ogólnym zarządzie kraju może zezwolenia udzielić Przewodniczący w imieniu Wydziału Powiatowego. Czy warunki te zachodzą, winien Przewodniczący ocenić wedle sumiennego uznania. Jeżeli na podstawie tego zezwolenia ma nastąpić wpis do księgi gruntowej, to sędzia winien tylko zbadać, czy zezwolenie jest przepisowo wystawione („W Imieniu Wydziału Powiatowego—Przewodniczący”) oraz czy jest zaopatrzone w pieczęć (Uchwała Sądu Kameralnego z 10. lipca 1909, Rozstrzygnięcia Johowa 38, 241). Przewodniczący obowiązany jest podać potem do wiadomości kolegium Wydziału o każdym wypadku takiej uchwały lub zezwolenia.

¹²²⁾ Dotyczy to naturalnie tylko dobrowolnego przeniesienia własności. Do nabycia gruntów zezwolenia nie potrzeba.

Na równi z własnością gruntową stoją uprawnienia wymienione w § 96 k. c. (n. p. dziedziczne prawo budowy, służebności gruntowe, a także własność górnicza, prawo wydobywania węgla i t. p.).

¹²³⁾ Pojęcie darowizny patrz § 516 k. c.

¹²⁴⁾ Nie potrzebują zezwolenia pożyczki, które gminy nie obciążają lecz służą na umorzenie długów dawnych.

¹²⁵⁾ Pod „obciążeniem bez ustawowego obowiązku” rozumieć należy przyjęcie przez gminę takiego ciężaru, do ponoszenia którego gmina na mocy ustaw nie jest zobowiązana a jedynie uprawniona, n. p. szkoły wyższe, biblioteki, czytelnie i t. p. Do spełnienia takich zadań może być koniecznem nałożenie osobnych danin na wszystkich podatników w gminie, i takie obciążenie wymaga zezwolenia Wydziału Powiatowego.

¹²⁶⁾ Nie chodzi o zmianę gospodarczą w sposobie uprawy gruntów lecz o zmianę w sprawie udziału w daniach. Co do pożytków gminnych patrz §§ 68—70 ordynacji dla gmin wiejskich.

§ 115.

Grunta można z reguły pozbywać w drodze publicznego przetargu¹²⁷⁾.

Do ważności takiego przetargu potrzeba :

1. przedłożenia uwierzytelnionego wyciągu z listy podatku gruntowego,
2. ogłoszenia w sposób w danej gminie praktykowany,
3. jednorazowego ogłoszenia w czasopiśmie przeznaczonem do urzędowych ogłoszeń Starosty (Tygodnik powiatowy, Gazeta powiatowa),
4. upływu 4-tygodniowego czasokresu od dnia ogłoszenia do dnia sprzedaży,
5. przeprowadzenia rozprawy przetargowej przez naczelnika gminy lub urzędnika sędziowskiego¹²⁸⁾.

Przepisanego w ustępie 2, L: 3 ogłoszenia nie potrzeba, jeżeli czysty podatek gruntowy z tego kawałka gruntu nie przenosi 6 zł.

Jeżeli taki wypadek (ustęp 3) zachodzi lub jeśli Wydział Powiatowy uważa korzyść za zapewnioną, może nastąpić pozbycie z wolnej ręki lub w drodze zamiany.

Wynik sprzedaży należy w każdym wypadku podać do wiadomości Rady (zgromadzenia) gminnej; przybicia¹²⁹⁾ można udzielić tylko za jej zezwoleniem.

Powyższe postanowienia mają również zastosowanie przy sprzedaży uprawnień gruntowych¹³⁰⁾, przyczem koniecznem jest prócz tego w każdym wypadku przyjęcie pewnego oszacowania¹³¹⁾.

¹²⁷⁾ Wyjątek stanowią wypadki wymienione niżej w ustępie 3-cim § 115.

¹²⁸⁾ Pod urzędnikiem sędziowskim należy tu rozumieć tylko sędziów i notariuszy.

¹²⁹⁾ Odnosi się to tylko do pozbycia w drodze przetargu a nie pozbycia z wolnej ręki. Naczelnik gminy zawierający kontrakt może go uczynić zawisłym od zgody Rady gminnej mimo posiadanego pełnomocnictwa.

¹³⁰⁾ Uprawnienie gruntowe (patrz § 114, uwaga 2). 122/

¹³¹⁾ Przez zaprzysiężonych rzeczoznawców.

Do wpisu do ksiąg gruntowych na dowód, że przepisom niniejszego paragrafu stało się zadość, wystarcza zatwierdzenie umowy przez Wydział Powiatowy.

§ 116.

Wydzierżawienie¹³²⁾ gruntów i uprawnień będących własnością gminy musi nastąpić w drodze przetargu. Na wyjątki od tej reguły zezwolić może Wydział Powiatowy.

R o z d z i a ł 9.

Płatni urzędnicy gminni, ich wynagrodzenie i zaopatrzenie.

§ 117.

Gminy wiejskie mają prawo uchwalić ustanowienie płatnych urzędników gminnych dla poszczególnych czynności służbowych¹³³⁾.

¹³²⁾ Definicja dzierżawy — patrz § 581 k. c.

¹³³⁾ Urzędnicy gminni (komunalni) są to osoby przyjęte przez gminę na podstawie aktu publiczno-prawnego do stałego wykonywania czynności wchodzących w zakres działania gminy. Dzielią się oni na honorowych i płatnych. § 117 dotyczy tylko urzędników płatnych. Ustanowienie stanowiska należy do Rady gminnej, wybór osoby do naczelnika gminy. Co do zatwierdzenia patrz § 84 i odnośne uwagi. Przyjęcie do służby następuje na podstawie dekretu nominacyjnego, który podpisuje naczelnik gminy (patrz ustawę z 30. lipca 1899 r. (zb. ust. pr. str. 141) dotyczącą ustanowienia i zaopatrzenia urzędników komunalnych). Jeżeli oni pełnią funkcje w urzędzie gminnym tylko ubocznie, dekretu nie potrzebują. Osoby, które nie pełnią w gminie żadnych funkcji, wchodzących w zakres władzy zwierzchniej (n. p. techniczne, mechaniczne) mogą być przyjęte na podstawie prywatnoprawiej umowy o najem usług. Nie są oni wówczas urzędnikami gminnymi. Osoby przyjęte za wypowiedzeniem, mogą być za wypowiedzeniem zwolnione bez zezwolenia Starosty, mimo, iż przez Starostę były zatwierdzone. Urzędnikom gminnym przysługują tytuły urzędowe, wedle czynności urzędowych względnie stanowiska, muszą się one jednak wyraźnie różnić od tytułów urzędników państwowych (patrz Rozp. min. z 23. X. 1901, Dz. Min. str. 256 i poprzednie). Do płatnych urzędników gminnych należą: Urzędnik stanu cy-

§ 118.

W miejsce tego paragrafu wchodzi postanowienia §§ 3, 4, 5, 6, 18 ustawy o urzędnikach komunalnych z 30. lipca 1899 r. (Zb. u. pr. str. 141), ustawy z 8. lipca 1925 (Dz. U. Śl. Nr. 11, poz. 28), zmienionej ustawą z 20. stycznia 1926 r. (Dz. U. Śl. Nr. 2, poz. 2) i ust. z 29. X. 26 (Dz. U. Śl. Nr. 24, poz. 42) oraz ustawy z dnia 5. maja 1926 (Dz. U. Śl. Nr. 14. poz. 23).

R o z d z i a ł 10.

Budżet gminny.

§ 119.

Wszystkie dochody i rozchody, które dadzą się przewidzieć, zestawia naczelnik gminy (koleg. Zarząd) w preliminarzu budżetu¹³⁴⁾, a to na przeciąg roku obrachunkowego¹³⁵⁾ lub na dłuższy, uchwałą Rady gminnej (zgromadzenia gminnego) ustalony okres czasu, jednak nie dłuższy niż 3 lata.

Preliminarz ten należy na przeciąg dwu tygodni wystawić do wglądu wszystkich przynależnych do gminy, w miejscu oznaczonym przez Radę (zgromadzenie) gminną, a to za poprzedniem podaniem tego do publicznej wiadomości.

wilnego, pisarz gminny, poborca podatków, rendant kasy oszczędności, woźny, stróż nocny, stróż polny i leśny. Pisarz, poborca, stróż nocny i t. p. nie otrzymują dekretu nominacyjnego, jeśli funkcje swe pełnią ubocznie — wówczas jednak ustanowienie ich wymaga zatwierdzenia Starosty.

Urzędnikom takim nie można wytaczać dochodzeń dyscyplinarnych, gdyż oni ustawie dyscyplinarnej z 21. lipca 1852 r. nie podlegają. Zwolnienie ich następuje za wypowiedzeniem w myśl §§ 621—623 ewent. 626 k. c.

¹³⁴⁾ Preliminarz dochodów i wydatków winien być uchwalony do końca stycznia roku poprzedzającego rok budżetowy a najpóźniej do 15. lutego przedłożony Wydziałowi Powiatowemu. (Patrz Rozp. Wojewody Śląskiego z 29. października 1926 r. (Dz. U. Śl. nr. 25. poz. 44).

¹³⁵⁾ Rok obrachunkowy zaczyna się 1 kwietnia a kończy 30. marca.

Po upływie tego terminu następuje ustalenie tego budżetu przez Radę (zgromadzenie) gminną.

Ustalenie winno być skutecznione przed początkiem nowego roku względnie nowego okresu obrachunkowego. Odpis ustalonego budżetu winien naczelnik gminy przedłożyć Wydziałowi Powiatowemu.

Cała gospodarka gminna musi się opierać na budżecie.

Wszystkie dochody gminy muszą wpływać do kasy gminnej. Na wydatki nieprzewidziane w budżecie lub takie, co do których zastrzeżono powzięcie osobnej uchwały, jakoteż na przekroczenie budżetu potrzeba poprzedniego zezwolenia Rady gminnej (zgromadzenia gminnego).

Uchwałą Wydziału Powiatowego mogą być poszczególne gminy zwolnione od obowiązku ustalenia budżetu, jeżeli co do ich stosunków finansowych nie zachodzą żadne wątpliwości.

§ 120.

Wszystkie dochody i rozchody gminy muszą być wpisane do księgi rachunków gminnych, założonej wedle obowiązujących przepisów¹³⁶⁾.

¹³⁶⁾ Przepisy te zawierają rozporządzenie wykonawcze do ordyn. dla gmin wiejskich. Uwaga III c. (patrz uwaga ¹⁷⁰⁾ do § 149 ordyn. dla gmin wiejskich), a mianowicie:

Książka rachunków gminy względnie dziennik dochodów i rozchodów:

Do księgi tej należy wciągać dochody i wydatki natychmiast po ich wpływie lub wydatkowaniu. Dodatek tej księgi mogą stanowić osobne zestawienia robót ręcznych i sprzężnych, rachunek dochodów i rozchodów obwodu myślińskiego itp. Dla większych gmin zaleca się założenie podręcznej księgi wedle pozycji rozchodowych i dochodowych budżetu niezależnie od dziennika, oraz prowadzenie osobnej listy podatkowej.

Rewizje kasowe:

Do kontroli kasowej, oprócz nadzoru przepisanego w § 103 służyć mają zwyczajne i nadzwyczajne rewizje kasowe. Jeżeli kasę prowadzi osobny urzędnik, rewizję

Zamknięcie rachunkowe należy w ciągu 3 miesięcy po zakończeniu roku obrachunkowego przedłożyć Radzie gminnej do sprawdzenia, ustalenia i udzielenia absolutorjum.

W gminach, w których ustanowiono osobnego kasjera, winien tenże zamknięcie rachunków przedłożyć najpierw naczelnikowi gminy (koleg. zarządowi), który zbadawszy je i zaopatrzywszy swoimi uwagami przedkłada je następnie Radzie gminnej (zgromadzenie gmin).

Zatwierdzenie rachunków musi być dokonane w ciągu 3 miesięcy po przedłożeniu zamknięcia.

przeprowadza naczelnik gminy a to zwyczajną, co 3 miesiące, nadzwyczajną przynajmniej raz w roku. Nadto Starosta może zarządzić rewizję każdej chwili. Jeżeli naczelnik gminy prowadzi kasę sam — winien Starosta przynajmniej raz na rok dokonać rewizji sam lub przez urzędnika Wydziału Powiatowego. Przy rewizji należy wpisy od ostatniego zamknięcia z dowodami kasowymi porównać i rzeczywisty stan kasy przeliczyć. Z wyniku rewizji należy spisać protokół. Rewizję kasową można połączyć z rewizją rachunków gminnych (patrz niżej).

Wyłożenie rachunków:

Do badania zamknąć rachunkowych przedłożonych przez kasjera, winien naczelnik gminy powołać również ławników (§ 88 pkt. 3). Ponadto gmina jest upoważniona dać mu do pomocy w tym celu osobną komisję. O wyłożeniu zamknięcia rachunków do wglądu członków gminy należy przedtem publicznie ogłosić w sposób w danej gminie praktykowany.

Rewizje rachunków gminnych.

Rewizje te winien przeprowadzić Przewodniczący lub delegowany członek Wydziału Powiatowego. Regularne rewizje rachunków mają wielką wartość praktyczną i zasługują na staranną uwagę, gdyż one mogą powoli zapoznać dokładnie Wydział Powiatowy z gospodarką i innymi sprawami gmin wiejskich, ułatwić prowadzenie nadzoru i zapobiedz zażaleniom. Dlatego należy z nich w jak najszerszej mierze korzystać.

Braki.

Jeżeli przy rewizji kasy lub rachunków gminnych wyjdą na jaw braki, należy spowodować w myśl § 121, L. 1 uchwałę Wydziału Powiatowego co do sposobu pokrycia tychże stosownie do rozporządzenia z dnia 24. stycznia 1844 roku (zb. ust. pr. str. 52)..

Po udzieleniu absolutorjum należy wyłożyć zamknięcie do wglądu członków gminy¹³⁷⁾ na przeciąg dwóch tygodni.

Odpis uchwały udzielającej absolutorjum należy bezwzględnie przedłożyć Przewodniczącemu Wydziału Powiatowego.

Wydział Powiatowy ma obowiązek przeprowadzenia rewizji rachunków gminnych. Rewizje te winny być dokonywane corocznie w większej ilości gmin w powiecie¹³⁸⁾.

§ 121.

Wydział Powiatowy uchwała¹³⁹⁾:

1. W miejsce władzy nadzorczej co do ustalenia i sposobu usunięcia braków zachodzących w kasach i innych sprawach dotycz. administracji gmin wiejskich, a to stosownie do rozporządzenia z dnia 24. stycznia 1844 r. (Zb. ust. pr. str. 52)¹⁴⁰⁾.

Uchwała taka jest ostateczna z zastrzeżeniem zwyczajnej drogi prawa¹⁴¹⁾.

2. Co do sposobu przeprowadzenia przeciw gminom wiejskim sądowej egzekucji należności pieniężnych (§ 15. pkt. 4 ustawy wprowadzczej do niem. procedury cywilnej z 30. stycznia 1877 zb. ust. pr. str. 244)¹⁴²⁾.

¹³⁷⁾ Do wglądu są uprawnieni przynależni do gminy a zatem nie tylko posiadający prawa wyborcze.

¹³⁸⁾ Patrz wyżej uwaga ¹³⁶⁾ „Rewizja rachunków gminnych“.

¹³⁹⁾ Podejmowanie uchwał przez Przewodniczącego w imieniu Wydziału Powiatowego (patrz wyżej str. 43 uwaga ¹²¹⁾ (do § 114).

¹⁴⁰⁾ Braki kasowe — patrz uwaga ¹³⁶⁾ do § 120 „Braki“.

¹⁴¹⁾ Urzędnikowi, który przez uchwałę został zobowiązany do pokrycia braków, przysługuje na podstawie § 16 rozporządzenia z dnia 24-go stycznia 1844 r. skarga przed sądami zwykłemi.

¹⁴²⁾ W razie sądowego postępowania przymusowego przeciw gminom wiejskim winien sąd przedsięwziąć odpowiednie kroki w porozumieniu z Wydziałem Powiatowym.

Tytuł III.

Samoistne obszary dworskie.

uchylony ustawą z dnia 10 lipca 1923 r. (Dz. Ust. Śl. Nr. 29, poz. 161).

Tytuł IV.

zastąpiony został ustawą o związkach celowych. (patrz niżej).

Tytuł V.

Nadzór państwowy.

§ 139.

Nadzór państwowy nad administracją gmin wiejskich i związków celowych wykonuje w pierwszej instancji Starosta jako Przewodniczący Wydziału Powiatowego w drugiej i ostatniej instancji Wojewoda, niezależnie od przepisanego w ustawach współdziałania Wydziału Powiatowego i Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego względnie Rady Wojewódzkiej.

Zażalenia w sprawach wyżej wymienionych należy wnosić we wszystkich instancjach w ciągu dwóch tygodni.

§ 140.

Naczelnik gminy¹⁴³⁾ lub związku celowego, ewentualnie na polecenie władzy nadzorczej, ~~może~~ ^{należy} zawiesić ze skutkiem wstrzymującym uchwały zgromadzenia gminnego, rady gminnej lub związku celowego, jeśli te uchwały przekraczają ich kompetencje¹⁴⁴⁾ lub naruszają obowiązujące ustawy, a to przy równocześnie podaniu powodów. Przeciw temu zawieszeniu przysługuje Radzie gminnej (zgromadzeniu gminnemu), zebraniu członków związku, skarga w postępowaniu sporno-administracyjnym¹⁴⁵⁾.

¹⁴³⁾ Prawo to nie przysługuje Kolegjalnemu Zarządowi gminy i nie jest ograniczone jakimkolwiek terminem.

¹⁴⁴⁾ Kompetencje gmin — patrz § 5, uwaga ~~3.44~~. Kompetencje rady gminnej § 102 i uw. ¹⁰³⁾.

¹⁴⁵⁾ Zaczepienie uchwał, które już zostały wykonane, jest niedopuszczalne. Zawieszenie uchwał należy odróżnić

Władza nadzorcza niema prawa powodować zawieszenia uchwał zgromadzeniu gminnego, Rady gminnej lub Związku z innych powodów jak wyżej wymieniono.

§ 141.

Jeżeli gmina wiejska lub związek celowy¹⁴⁶⁾ zaniecha lub wzbrania się wstawić do budżetu lub dodatkowo uchwalić świadczeń ustawowo na nich ciężących a przez władzę w granicach jej kompetencji ustalonych, może Starosta, podając powody, zarządzić wstawienie do budżetu potrzebnej kwoty lub uchwalenie nadzwyczajnego wydatku¹⁴⁷⁾.

Przeciw zarządzeniu Starosty przysługuje gminie jakoteż związkowi skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.¹⁴⁸⁾

od wstrzymania wykonania z § 88 ordynacji dla gmin wiejskich. Przy zawieszeniu musi ciąża, którego uchwała zawieszona została, wnieść skargę sporno-administracyjną, przy odmowie wykonania musi naczelnik gminy zasięgnąć decyzji Wydziału Powiatowego. Skarga winna być wniesiona w terminie 2 tygodni od chwili zawieszenia.

¹⁴⁶⁾ Ustawa o związkach celowych patrz niżej str. 59.

¹⁴⁷⁾ **Etatyzacja przymusowa.** Uprawnienie to przysługuje Staroście jako Przewodniczącemu Wydziału Powiatowego. Do wydania tego zarządzenia potrzeba następujących warunków: 1) świadczenie musi z mocy ustawy ciążyć na gminie, 2) musi być przedtem przez władzę ustalone, 3) gmina musi być do tego wezwana, 4) może być tylko wtedy zarządzone, gdy gmina się wzbrania. Jeżeli jednego z tych warunków brak, etatyzacja przymusowa jest niedopuszczalna. Świadczeń, które zostały na związek komunalny włożone przez wyrok sądu cywilnego lub administracyjnego, nie należy ściągać w drodze przymusowej etatyzacji, lecz przymusowej egzekucji. Jeżeli jednak gmina niema przedmiotów majątkowych, któreby można zająć w drodze egzekucji, wówczas etatyzacja przymusowa jest koniecznym środkiem ściągnięcia należności (Orz. S. Ad. 43, 137).

¹⁴⁸⁾ **Skarga przeciw przymusowej etatyzacji.** Tak Rada gminna jak i związek celowy mogą ustanowić celem przeprowadzenia postępowania sporno-administracyjnego osobnego zastępcę. Skargę należy wnieść w terminie 2 tygo-

§ 142¹⁴⁹⁾.

(1) Wojewoda może za zgodą Rady Wojewódzkiej rozwiązać Radę gminną. W orzeczeniu, rozwiązującym radę gminną, należy podać powody rozwiązania.¹⁵⁰⁾

(2) W miejsce rozwiązanej rady gminnej wstępuje komisaryczna rada gminna. Członków komisarycznej rady gminnej mianuje i odwołuje Wojewoda za zgodą Rady Wojewódzkiej. Członkowie komisarycznej rady gminnej muszą posiadać bierne prawo wyborcze¹⁵¹⁾ do rady gminnej w gminie, której rada została rozwiązana.

Komisaryczna rada gminna składa się:

- a) w gminach, w których ilość radnych gminnych wynosi najwyżej dwunastu, z czterech członków;
- b) w gminach, w których ilość radnych wynosi więcej niż dwunastu, z siedmiu członków.

dni. Skarga ma skutek wstrzymujący wykonanie zarządzenia; jednakże Starosta może mimo wniesienia skargi przeprowadzić przymusową etatyzację, jeśli wedle jego zdania, sprawa nie cierpi zwłoki (§ 53 ust. o ogólnym zarządzie kraju). Tak w tym wypadku, jak i w wypadku, gdy zarządzenie Starosty lub wyrok Sądu administracyjnego stanie się prawomocny, winien Naczelnik gminy potrzebną kwotę z kasy gminnej wyasygnować lub też ściągnąć ją z członków gminy w drodze dodatku do podatków. Do wykonania tego obowiązku może Starosta zmusić naczelnika gminy środkami przymusowymi przysługującymi mu z ustawy dyscyplinarnej z 21. lipca 1850 r. (§ 100) lub § 132 ust. o ogólnym zarządzie kraju. Niestosowanie się do wymogów §§ 140 i 141 może być powodem do zawieszenia uchwał, do etatyzacji przymusowej i do rozwiązania Rady gminnej w myśl § 142.

¹⁴⁹⁾ W brzmieniu art. 2 ustawy z dnia 11. maja 1927 r. (Dz. U. Śl. Nr. 13 poz. 26).

¹⁵⁰⁾ **Powody rozwiązania**, nie są w ustawie wymienione, oprócz zatem powodów wymienionych w § 140 (przekroczenie kompetencji przez Radę gminną i podejmowanie uchwał sprzecznych z ustawami) oraz w § 141 (wzbranianie się wstawienia do budżetu odpowiednich kwot na pokrycie ustawowych zobowiązań) mogą być i inne powody rozwiązania, jeśli Rada Wojewódzka na to się zgodzi.

¹⁵¹⁾ Wymogi biernego prawa wyborczego określone w art. 5 ordynacji wyborczej.

Komisaryczna rada gminna sprawuje swoje czynności aż do ukonstytuowania się nowo-wybranej rady gminnej.¹⁵²⁾

Przełożony gminy i ławnicy wybrani przez rozwiązana radę gminną stosownie do przepisów art. 59 i 60 ustawy z dnia 5-go maja 1926 r. w przedmiocie ordynacji dla gmin miejskich i wiejskich w górnośląskiej części Województwa Śląskiego (Dz. Ust. Śl. Nr. 13, poz. 22) pełnią swe czynności nadal i po rozwiązaniu rady gminnej do czasu swego okresu urzędowania oznaczonego przez przepis § 57 tej ordynacji.

(3) Nowe wybory do rady gminnej należy zarządzić¹⁵³⁾ w terminie 6 miesięcy, licząc od dnia rozwiązania rady gminnej.

Władza rozwiązująca może termin ten z ważnych powodów odroczyć.

§ 143.

Do przekroczeń służbowych¹⁵⁴⁾ naczelnika gminy, ławników, przełożonego związku, jakoteż innych urzęd-

¹⁵²⁾ Której wybór winien być zarządzony w terminie 6 miesięcy (niżej).

¹⁵³⁾ Zarządzenie nowych wyborów należy do Władzy Nadzorczej t. j. dla gmin wiejskich wydaje to zarządzenie Starosta, dla miejskich Wojewoda.

¹⁵⁴⁾ Przekroczenie służbowe w myśl § 2 ustawy dyscyplinarnej z dnia 21. 7. 1852 r. popełnia urzędnik komunalny, który w czasie trwania stosunku służbowego narusza obowiązki, które nakłada na niego piastowany urząd — albo który przez swe zachowanie się w służbie lub poza służbą okaże się niegodnym poważania, uznania lub zaufania, jakiego wymaga jego stanowisko. — § 2. Il. 10. og. pr. kr. nakłada na urzędników poza ogólnymi obowiązkami obywatelskimi, obowiązek szczególnej wierności i posłuszeństwa dla głowy państwa. — Art. 93. Konstytucji Rzeczypospolitej z dnia 17. III. 1921 r. (Dz. U. R. P. 44 poz. 267) poleca sumiennie pełnić obowiązki publiczne, do jakich powoła ich naród lub właściwa władza.

Obowiązek zachowania tajemnicy urzędowej nakazany jest przez zarządzenie kabinetowe z 21. XI. 1835 r. (zb. ust. pr. str. 237) i w przysiedze (patrz str. 31 uw. ⁷⁸⁾).

ników gminnych¹⁵⁵) i związków celowych mają zastosowanie przepisy ustawy z 21. lipca 1852 r. (zb. ust. pr. str. 465) z następującymi zmianami:

1. prawo wymierzania tym urzędnikom kar porządkowych przysługuje Staroście, a w zakresie prawa karania przyznanego dawnym władzom prowincjonalnym, Wojewodzie.¹⁵⁶)

Przeciw zarządzeniom karnym Starosty przysługuje w ciągu dwu tygodni zażalenie do Wojewody.

2. Przeciw decyzji Wojewody przysługuje w obu wypadkach w ciągu tego samego terminu skarga do Najwyższego Trybunału Administracyjnego¹⁵⁷).

3. Postępowanie o usunięcie z urzędu¹⁵⁸) wdraża

¹⁵⁵) Ustawie dyscyplinarnej podlegają płatni i niepłatni urzędnicy gminy. Urzędnicy państwowi sprawujący ubocznie pewien urząd gminny, podlegają również w tym zakresie ustawie dyscyplinarnej z 21. 7. 1852 r.; co do innych przekroczeń ma do nich zastosowanie ustawa z 17. lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 21 poz. 165).

¹⁵⁶) **Zakres władzy karania:** W myśl §§ 15, 18 19 ust. z 21. lipca 1852 r. może Starosta nałożyć następujące kary: Upomnienie, nagane i grzywnę do 9 zł., a przeciw niższemu funkcjonariuszom gminy (jak np. woźny, stróż nocny i t. p.) karę aresztu do 3 dni. Wojewoda może zastosować prócz upomnienia i nagany, grzywnę do 90 zł. (względem urzędników płatnych nie wyżej ich miesięcznego wynagrodzenia) a względem funkcjonariuszów niższych areszt do 8 dni. — Naczelnik gminy może w myśl § 18 ust. z 21. 7. 1852 r. udzielić upomnień i nagany. Ukaranym przysługuje zażalenie do władzy nadzorczej a nie skarga (§ 139).

Jeżeli gmina stanowi dla siebie okręg policyjny to urzędnicy gminy są zarazem urzędnikami Urzędu Okręgowego i dla nich właściwymi są sądy administracyjne jako sądy dyscyplinarne. (Orz. S. A. 44, 427).

¹⁵⁷) Skarga w myśl § 144 musi być wniesiona w terminie 2 tygodni.

¹⁵⁸) **Formalne postępowanie dyscyplinarne,** wdraża się na podstawie ustawy dyscyplinarnej z 21. lipca 1852 r. (zb. ust. pr. str. 465). Rozstrzygnięcie następuje na podstawie ustnej rozprawy. Na podstawie wyników śledztwa wstępnego może być postępowanie zastanowione przez uchwałę władzy właściwej w I. instancji. Zwolnienie urzędników przyjętych na próbę, za wypowiedzeniem lub do odwołania następuje bez postępowania dyscyplinarnego (§ 83 ust. dysc.).

Starosta lub Wojewoda. Wdrażający postępowanie mianuje zarazem komisarza śledczego i zastępcę prokuratury. Orzekającą władzą dyscyplinarną I. instancji jest Wydział Powiatowy¹⁵⁰). W miejsce Ministerstwa wchodzi Najwyższy Trybunał Administracyjny, zastępcę prokuratury przed Najwyższem Trybunałem Administracyjnym mianuje Minister Spraw Wewnętrznych.

W postępowaniu przewidzianem wyżej pod L. 3 należy też wydać orzeczenie o faktycznej niezdolności do służby urzędników gminnych.¹⁶⁰).

§ 144.

We wszystkich wypadkach, w których niniejsza ustawa mówi o postępowaniu sporno-administracyjnym¹⁶¹) właściwą władzą I. instancji jest Wydział Powiatowy, o ile w poszczególnym wypadku inaczej nie postanowiono¹⁶²). Czasokres do wniesienia skargi wynosi we wszystkich wypadkach dwa tygodnie.¹⁶³).

Rada gminna (zgromadzenie gminne), koleg. Zarząd gminy i związek celowy mogą dla strzeżenia swych praw w postępowaniu sporno-administracyjnym ustanowić osobnego zastępcę.¹⁶⁴).

¹⁵⁰) Przeciw wyrokowi Wydziału Powiatowego przysługuje skarga do Najwyższego Trybunału Administracyjnego w terminie 2 miesięcy. (Patrz art. 10 ust. o Najwyższym Tryb. Adm. z 3. 8. 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67 poz. 600).

¹⁶⁰) Wniosek o wdrożenie tego postępowania stawia naczelnik gminy a wdraża je Starosta.

¹⁶¹) Postępowanie sporno-administracyjne przepisane jest w następujących wypadkach: § 3, 4, 9, 69, 71, 73, 112, 118, 140, 141 i 143 ord. d. gm. w. Co do obliczenia czasokresu patrz § 52 ust. o og. z. kr., a co do wymogów skargi § 63 ust. o og. z. kr.

¹⁶²) Wyjątkowe postanowienia patrz §§ 141 i 145 ordynacji d. gm. wiejskich i §§ 19 i 22 ustawy o związkach celowych.

¹⁶³) Skarga winna być wniesiona w 2 wygotowaniach.

¹⁶⁴) Jeżeli takiego zastępcę nie wybiorą, to gminę zastępuje w myśl § 88 L. 7 naczelnik gminy, — związek celowy w myśl § 10 L. 6 ust. o zw. cel., zastępca ustanowiony statutem. Gdyby w sporze był zainteresowany naczelnik gminy — zastępcą będzie ławnik.

§ 145¹⁶⁵⁾.

W miejsce §§ 139—144 w wypadku, gdy do związku celowego należy jedna gmina miejska, wchodzić odnośne przepisy ordynacji gmin miejskich, (§§ 7, 15, 19, 20 i 21 ustawy o właściwości władz administracyjnych z dnia 1-go sierpnia 1883 r. Zb. ust. pr. str. 237).

Tytuł VI.

Postanowienia wykonawcze i przejściowe.

§ 146.

Niniejsza ustawa wchodzi w życie z dniem 1-go kwietnia 1892 r.

Z tą chwilą tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy tej ustawy przeciwnie, a w szczególności: §§ 18—78 części I, tyt. 7, ogólnego prawa krajowego¹⁶⁶⁾, §§ 22—45, oraz § 53 ordynacji powiatowej z dnia 13-go grudnia 1872 r. w brzmieniu ustawy z dnia 19. marca 1881 r. — i §§ 24—37 ustawy o właściwości władz administracyjnych i administracyjno-spornych z dnia 1-go sierpnia 1883 r. — Przepisy §§ 51, 51a i 55a ustęp 2-gi ordynacji powiatowej zostają nadal w mocy.

Prawa i obowiązki oparte na specjalnych tytułach prawa publicznego, pozostają nadal w mocy, jeżeli dotychczasowe ogólne lub specjalne ustawowe przepisy, ordynacje, prawo zwyczajowe lub zwyczaje takie wyjątkowe postanowienia zawierały. Istnienia takich wyjątków nie przypuszcza się¹⁶⁷⁾.

§ 147.

Statuty miejscowe i prawa zwyczajowe, istniejące w chwili ogłoszenia niniejszej ustawy, pozostają tym-

¹⁶⁵⁾ Do związków celowych w miejsce § 145 mają zastosowanie §§ 19 i 22 ust. o zw. cel.

¹⁶⁶⁾ Przepisy og. pr. kr. tytuł 6, część II, dotyczące gmin wiejskich a nie sprzeczne z ordynacją dla gmin wiejskich obowiązują nadal.

¹⁶⁷⁾ Że taki wyjątek istniał, musi udowodnić ten, kto twierdzi, że takie prawa lub obowiązki mu przysługują.

czasowo w mocy nie dłużej jednak niż na przeciąg 3 lat, (niezależnie od postanowień zawartych w ustępie 2-gim), — o ile niniejsza ustawa zezwala na uregulowanie tych spraw w drodze statutów miejscowych.¹⁶⁸⁾

(Ustęp 2 zniesiony ustawą o podatkach komunalnych).

§ 148.

Do szkół powszechnych będących zakładami gminy mają postanowienia niniejszej ustawy zastosowanie o tyle, o ile w szczególnych ustawach dotyczących szkół powszechnych няма ograniczeń¹⁶⁹⁾.

§ 149.

Przepisy potrzebne do wykonania tej ustawy wydaje Minister Spraw Wewnętrznych¹⁷⁰⁾.

¹⁶⁸⁾ Termin 3 letni upłynął 1-go kwietnia 1895 r.

¹⁶⁹⁾ W myśl ustawy z dnia 28. lipca 1906 r. (zb. ust. pr. str. 335) utrzymanie szkół powszechnych należy do gmin, które tworzą własne lub z kilku gmin złożone związki szkolne.

¹⁷⁰⁾ Zostały wydane 29-go grudnia 1891 r. (Dz. Min. z roku 1895 str. 9). Stały się one bezprzedmiotowe, bo dotyczą prawie wyłącznie sposobu przeprowadzenia pierwszych wyborów na podstawie tej ordynacji a wobec nowej ordynacji wyborczej uchylone.

Ustawa o związkach celowych

z dnia 19. lipca 1911 r. (zb. ust. pr. str. 115).

§ 1.

Miasta, gminy wiejskie i powiaty mogą się łączyć w związki celowe w rozumieniu niniejszej ustawy, celem wypełnienia wszelkiego rodzaju zadań komunalnych¹⁾ a to za zgodą²⁾ interesowanych³⁾. O utworzeniu związku decyduje Wydział Powiatowy, a jeśli wchodzi w rachubę miasta lub powiaty Rada Wojewódzka⁴⁾.

§ 2.

W razie braku zgody interesowanych utworzenie związku celowego dopuszczalne jest jedynie celem wypełnienia takich zadań komunalnych, które ciążą ustawowo⁵⁾ na wszystkich interesowanych i tylko wówczas, jeśli utworzenie takiego związku koniecznem jest ze względu na interes publiczny.

¹⁾ Mogą to być zadania ciążące na gminach z mocy ustaw, jak n. p. utrzymanie dróg, **oraz dobrowolne**, mające na celu dobro mieszkańców n. p. zaspokojenie potrzeb kulturalnych, narodowych, moralnych i materialnych mieszkańców gminy.

²⁾ Zgoda musi nastąpić we wszystkich punktach wymienionych niżej w § 10-tym.

³⁾ Interesowanymi są te gminy, miasta i powiaty, które zamierzają utworzyć związek.

⁴⁾ Dopiero uchwała Wydziału Powiatowego, wzgl. Rady Wojewódzkiej powołuje związek do życia. Przeciw tej uchwale przysługuje zażalenie po myśli §§ 121—123 ust. o og. zarz. kr. (Patrz także § 58 ust. o og. zarz. kr.).

⁵⁾ Ustawowo ciążą na gminach następujące obowiązki: Utrzymanie i budowa dróg gminnych, wspieranie miejscowo-ubogich, kosza policyjne, zapobieganie pożarom, stróżowanie w nocy, zwalczanie chorób zakaźnych, utrzymanie szkół powszechnych i organizacja administracji miejscowej.

Jeżeli Wojewoda uzna, że powyższe warunki zachodzą, może zarządzić, na wniosek conajmniej jednej trzeciej interesowanych lub na wniosek komunalnej władzy nadzorczej⁶⁾, aby najpierw przez Wydział Powiatowy (Wojewódzki Sąd Administracyjny) powzięta została uchwała, zastępująca zgodę interesowanych. Powzięcie uchwały następuje po ustnej rozprawie (§ 119 ust. 1 i 3 ustawy o og. zarz. kr. z 30. VII. 1883 r. (zb. ust. pr. str. 195).

Przeciw uchwale Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego zapadłej na zażalenie przysługuje interesowanym w ciągu czterech tygodni skarga do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Skarga ta może się opierać jedynie na tem, że interesowani nie są ustawowo zobowiązani do wypełnienia zadania, któremu związek celowy ma służyć.

Po uzupełnieniu brakującej zgody interesowanych decyduje Wojewoda o utworzeniu związku celowego⁷⁾.

Utworzenie związku celowego wedle powyższych postanowień jest zbędne, jeżeli i jak długo jeden z interesowanych jest gotów i może wypełnić to zadanie w ten sposób, że odda do użytku innym interesowanym za umiarkowaną opłatą istniejący już Zakład Komunalny. O tem, czy wyżej wymienione warunki zachodzą, jakoteż o wysokości opłaty decyduje w razie sporu Wydział Powiatowy (wzgl. Wojewódzki Sąd Administracyjny), któremu przysługuje również prawo rozstrzygania wszelkich innych sporów, któreby wynikły z tego stosunku⁸⁾.

§ 3.

Nieaktualny, wobec zniesienia obszarów dworskich.

⁶⁾ T. j. Starosty jako Przewodniczącego Wydziału Powiatowego.

⁷⁾ Wojewoda nie jest skrepowany uchwałą Wydziału Powiatowego.

⁸⁾ Jeżeli po jakimś czasie okaże się, że zakład nie wystarcza na potrzeby wszystkich członków, lub jeśli interesowany odmówi dalszego użyczania zakładu, można wdrożyć postępowanie celem utworzenia związku w drodze przymusowej.

§ 4.

W razie utworzenia związku celowego dla wspólnego ustalenia planu regulacyjnego linii ulicznych i budowlanych, przechodzą na ten związek wszystkie prawa i obowiązki wymienione w §§ 11—15 ustawy w przedmiocie zakładania i zmiany ulic i placów w miastach i miejscowościach wiejskich z dnia 2. lipca 1875 roku (zb. ust. pr. str. 561). Co do prawa sprzeciwu i skargi mają zastosowanie §§ 69 i 70 ustawy o podatkach komunalnych z dnia 14. lipca 1893 r. (zb. ust. pr. str. 152) z tem, że sprzeciwu rozstrzyga przełożony związkowi⁹⁾.

§ 5.

Przepisy powyższych paragrafów należy stosować odpowiednio w wypadkach zmiany składu jakoteż w razie rozwiązania związku celowego¹⁰⁾.

§ 6.

Przy tworzeniu nowego związku należy o ile możliwości mieć wgląd na związki już istniejące (okręgi, związki szkolne, drogowe, ubogich i t. d.).

Związek celowy posiada prawa korporacji prawa publicznego, o ile każdemu z członków także te prawa nieograniczenie przysługują.

Jeżeli ten warunek nie zachodzi, wówczas związek ten może otrzymać charakter publiczno-prawny tylko na podstawie osobnej ustawy¹¹⁾.

⁹⁾ Sprzeciw należy wnieść w ciągu 4 tygodni. Przeciw decyzji przysługuje skarga sporno-administracyjna do Wydziału Powiatowego, a gdy wchodzi do związku miasta, do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

¹⁰⁾ A zatem: 1) w razie zgody, drogą statutu, który zatwierdza władza nadzorcza, 2) w razie braku zgody w myśl przepisów § 2. — Związek przymusowy może rozwiązać tylko Wojewoda na wniosek $\frac{1}{3}$ członków, a to w razie ustania warunków uzasadniających istnienie interesu publicznego.

¹¹⁾ W oryginale: „Königliche Genehmigung“. Zmienione artykułem 65 ustęp ostatni Konstytucji Rzeczypospolitej z 17. marca 1921 r.

§ 7.

Nad uregulowaniem stosunków między interesowanymi, jeżeli to okaże się koniecznem skutkiem połączenia, zmiany składu lub likwidacji związku, decyduje Wydział Powiatowy, co nie wyklucza prawa członków do wniesienia przeciw sobie skargi sporno-administracyjnej, którą należy wnieść do tejże samej władzy w ciągu 4 tygodni¹²⁾.

Przy uregulowaniu należy w razie potrzeby powziąć postanowienia co do wyrównania publiczno-prawnych interesów członków związku. W szczególności można na pewnych interesowanych nałożyć obowiązek uiszczenia pewnych świadczeń zaliczkowych, jeżeli ci, z którymi mają być złączeni, już przed dokonaniem połączenia postarali się dla siebie w sposób wystarczający o zabezpieczenie pewnych zadań związku celowego albo jeżeli z innych względów odnoszą z połączenia tylko małą korzyść.

Urządzenie służące celom związku, a należące do jednego z interesowanych, pozostaje własnością dotychczasowego właściciela; może on jednak żądać, by własność tego urządzenia przeszła na związek za odszkodowaniem.

§ 8.

Związki celowe utworzone po myśli §§ 1 i 2 mają znaczenie związków ubogich lub związków drogowych w rozumieniu § 12 ustawy z 8. marca 1871 r. (zb. ust. pr. str. 130) o ile zadaniem ich jest publiczna opieka nad ubogimi lub objęcie ciężaru budowy dróg.

Postanowienia niniejszej ustawy rozciągają się również na związki utworzone wedle dotychczasowych ustaw z tem jednak, że statuty tych związków zachowują znaczenie tak długo, dopóki zgodnie z niniejszymi przepisami nie zostaną zmienione.

Co do związków szkolnych to zachowują moc §§ 1 i nast. ustawy w przedmiocie utrzymania publicznych

¹²⁾ Uregulowanie odbywa się w sposób przepisany w § 3 ordyn. d. gm. wiejskich. (wyżej str. 12).

szkół powszechnych z 28. lipca 1906 r. (zb. ust. pr. str. 335).

§ 9.

Stosunki prawne związku celowego należy uregulować w statucie, który interesowani winni zestawić w drodze porozumienia i przedłożyć Wydziałowi Powiatowemu do zatwierdzenia.

Gdy interesowani nie mogą dojść do porozumienia statut ustala w drodze uchwały Wydział Powiatowy (Wojew. Sąd Administracyjny) po przeprowadzonej ustnej rozprawie (§ 119 ustęp 1 i 3, ustawy o ogólnej administracji kraju z 30. lipca 1883 r.) a to: w wypadku dobrowolnego zakładania związku na wniosek interesowanych, w razie zakładania związku w myśl § 2 — bez wniosku¹³⁾.

Statut związku celowego może stanowić, że zarząd związku na podstawie uchwały wydziału związkowego może być powierzony jednemu z członków związku¹⁴⁾.

§ 10.

Statut musi zawierać:

1. Oznaczenie członków związku,
2. oznaczenie zdań komunalnych, które związek ma wypełnić,

¹³⁾ Należy zawsze dążyć do porozumienia się interesowanych. Jeżeli porozumienie osiągnięto tylko co do pewnych punktów statutu i punkty te nadają się do zatwierdzenia, ustala Wydział Powiatowy tylko punkty pozostałe. W myśl § 1 zdanie ostatnie i § 2 ustęp 4 ustalenie statutu przez Wydział Powiatowy musi być poprzedzone uchwałą dotyczącą utworzenia związku. Jeżeli tworzy się związek w drodze przymusowej to i wtedy należy dać interesowanym możliwość porozumienia się co do statutu. — Przeciw uchwale Wydziału Powiatowego przysługuje interesowanym w terminie 2 tygodni zażalenie w myśl § 121 ustawy o og. zarz. kraju.

¹⁴⁾ Z reguły sprawuje zarząd związku przewodniczący związku, powyższy przepis stanowi zatem wyjątek. Ustanowienie tego wyjątku nie może się mieścić w statucie, lecz ustanowienie jego zawisłe jest od uchwały wydziału związkowego.

3. nazwę związku celowego i oznaczenie miejsca, gdzie ma być prowadzona administracja związku; jako takie może być oznaczone miejsce zamieszkania każdorazowego przewodniczącego związku,
4. postanowienia co do składu wydziału związkowego i innych organów uchwalających, jakoteż co do wyboru deputowanych i zastępców (§§ 11, 12, 13),
5. postanowienia co do zdolności do uchwał wydziału związkowego i co do stosunku głosów przy głosowaniach (§§ 14 i 16),
6. postanowienia dotyczące wyboru lub innego sposobu powołania przewodniczącego związku i jego zastępcy oraz co do zastępstwa związku na zewnątrz¹⁵⁾,
7. postanowienia co do rozdziału na poszczególnych członków związku danin, potrzebnych na pokrycie wspólnych wydatków (§ 17).

Ponadto może statut zawierać postanowienia co do zmiany statutu jakoteż co do warunków, pod jakimi może być dopuszczalne rozwiązanie związku lub wystąpienie poszczególnych członków i jak w takich wypadkach mają być uregulowane stosunki między interesowanymi (§ 7).

Statut należy ogłosić w Gazecie urzędowej Województwa oraz w pismach, w których interesowane związki komunalne zamieszczają swe obwieszczenia a w razie potrzeby w Gazecie powiatowej¹⁶⁾.

§ 11.

W sprawach dotyczących związku celowego decyduje wydział związku. Statut może przewidzieć również inne organy uchwalające. Władzą wykonaw-

¹⁵⁾ Postanowienie to nie wchodzi w rachubę, jeżeli zarząd związku zostaje powierzony jednemu z członków związku stosownie do postanowienia § 9 ust. 2.

¹⁶⁾ Patrz § 5 i uwaga ¹⁰⁾ str. 61.

czą jest przewodniczący związku, który zarazem zastępuje związek na zewnątrz¹⁷⁾.

§ 12.

Wydział związkowy składa się z deputowanych delegowanych przez członków związku.

Każdy członek związku winien ustanowić przynajmniej jednego deputowanego. Zresztą, ilość deputowanych przypadającą na każdego członka związku oblicza się w stosunku do liczby mieszkańców albo w stosunku do udziału w zadaniach, które związek ma spełnić, albo w stosunku do podatków państwowych stanowiących podstawą opodatkowania na rzecz powiatu a w razie udziału w związku miast i powiatów opodatkowania na rzecz Województwa, albo wedle inaczej obliczonych powinności podatkowych albo wreszcie na podstawie innego w statucie ustalonego klucza. W związkach liczących więcej jak trzech członków, nie może z reguły liczba deputowanych jednego członka związku przekraczać połowy ogólnej ilości deputowanych.

Ze względu na zachodzące zmiany można od czasu do czasu rozdział deputowanych na nowo uregulować¹⁸⁾.

§ 13.

Do Wydziału związkowego należy jako deputowany bez wyboru przełożony gminy lub przez niego wyznaczony członek zarządu gminnego, a jako depu-

¹⁷⁾ Ponieważ funkcja ta przysługuje przewodniczącemu na podstawie ustawy, statut nie może zawierać postanowień odmiennych. Przewodniczący ma prawo zastępstwa związku bez specjalnego pełnomocnictwa przed sądami cywilnymi i administracyjnymi.

¹⁸⁾ Odnosne postanowienia może zawierać statut i oznaczać okresy i stosunki, wśród których musi nastąpić nowe uregulowanie. W razie braku takich postanowień uregulowanie może nastąpić tylko w drodze zmiany statutu, która podlega zatwierdzeniu Wydziału Powiatowego.

towny powiatu — Przewodniczący Wydziału Powiatowego¹⁹⁾.

Zresztą wybierają deputowanych, na czas, który należy oznaczyć, korporacje, które oni mają reprezentować; w miastach dokonuje się wyboru przy udziale magistratu. Na każdego deputowanego należy wybrać jednego zastępcę, który w razie przeszkody pierwszego jest upoważniony do zastępstwa nawet bez osobnego zaproszenia. Wybraną może być każda osoba posiadająca w gminie prawo wybieralności (bierne prawo wyborcze²⁰⁾).

(Ustęp 3 nieaktualny z powodu zniesienia obszarów dworskich).

§ 14.

Wydział związkowy jest zdolny do powzięcia uchwał przy obecności dwóch trzecich ogólnej ilości członków, o ile statut nie stanowi inaczej. Wyjątek zachodzi wtedy, gdy po skonstatowaniu niezdolności do uchwał zostanie zwołane nowe posiedzenie celem powzięcia uchwały w tym samym przedmiocie. W wypadku tym jest wydział zdolny do powzięcia uchwał bez względu na ilość obecnych. Na te następstwa należy w zaproszeniu na drugie zebranie zwrócić uwagę.

Przy głosowaniu decyduje zwykła większość głosów²¹⁾. Statut jednak może przewidzieć dla pewnych spraw wyższą większość głosów zwłaszcza do zmian statutu i do rozwiązania związku celowego.

¹⁹⁾ Członkowie Wydziału dzielą się na pochodzących z wyboru i z mocy ustawy. Jeżeli członek związku ma prawo do kilku deputowanych — to inni poza naczelnikiem gminy — pochodzą z wyboru. Sposób wyboru przepisuje statut.

²⁰⁾ Patrz art. 5 gminnej ordynacji wyborczej.

²¹⁾ Przy równości głosów rozstrzyga przewodniczący (niżej § 16). Głosowanie jest jawne analogicznie do przepisu § 107 ord. dl. gm. wiejskich. Statut może zawieść postanowienia co do głosowania.

§ 15.

Przewodniczącego i jego zastępcę wybiera wydział związkowy z grona swych członków, na ściśle oznaczony okres urzędowania, o ile statut w tym względzie nie przepisuje innego sposobu²²⁾.

Wybór przewodniczącego wymaga zatwierdzenia władzy nadzorczej, wedle przepisów dotyczących zatwierdzenia urzędników gminnych przy zastosowaniu § 22 niniejszej ustawy. Zatwierdzenia nie potrzeba, jeżeli wybór przewodniczącego padł na osobę która, jako burmistrz, naczelnik gminy, naczelnik urzędu okręgowego, albo ich zastępcą, członek koleg. zarządu gminnego, starosta, deputowany powiatu albo członek Wydziału Powiatowego, jest już zatwierdzoną lub mianowaną a w chwili wyboru urząd ten jeszcze piastuje²³⁾.

Sprzeciw podniesiony przeciw ważności wyboru przewodniczącego, który wedle powyższych przepisów zatwierdzenia nie potrzebuje, rozstrzyga wydział związkowy. Przeciw tej uchwale przysługuje skarga do Wydziału Powiatowego (Wojew. Sądu Administracyjnego).

§ 16.

Przewodniczący kieruje obradami wydziału związkowego i ma głos rozstrzygający w razie równości głosów, o ile wystarcza zwykła większość głosów.

²²⁾ Statut może przepisywać, że przewodniczącym jest każdorazowy naczelnik pewnej gminy wchodzącej w skład związku.

²³⁾ Zatwierdzenia dokonuje Starosta, jako Przewodniczący Wydziału Powiatowego, a jeśli do związku należy miasto lub powiat — Wojewoda (§ 139 ord. dla gm. wiejsk.). Wojewoda może odmówić zatwierdzenia w myśl § 13 ustawy o właściwości władz administracyjnych, Starosta w myśl § 84 ustęp 3 ord. dla gm. wiejskich. Przeciw decyzji Wojewody przysługuje zażalenie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, przeciw decyzji Starosty, do Rady Wojewódzkiej.

§ 17.

Związek celowy ma prawo, przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów ustawy o daninach komunalnych z dnia 14-go lipca 1893 r. (zb. ust. pr. str. 152) pobierać należności i opłaty²⁴⁾.

O ile własne dochody związku łącznie z należnościami i opłatami nie wystarczą na pokrycie wydatków związku, wówczas brakującą kwotę rozkłada się na poszczególnych członków związku w stosunku do udziału w zadaniach, które związek ma spełnić, albo w stosunku do podatków państwowych stanowiących podstawę opodatkowania na rzecz powiatu a w razie udziału w związku miast i powiatów opodatkowania na rzecz Województwa, albo wedle inaczej obliczonych powinności podatkowych albo wreszcie na podstawie innego w statucie ustalonego klucza²⁵⁾.

§ 18.

Pobór podatków na cele związku dokonują członkowie związku wedle postanowień swych statutów²⁶⁾.

(Ustęp 2 nieaktualny wobec zniesienia obszarów dworskich).

²⁴⁾ Mogą to być opłaty za korzystanie z urządzeń i zakładów związku oraz opłaty na koszt budowy i utrzymania tych zakładów. Opłaty te należy nałożyć w pierwszym rzędzie na tych, którzy z tych urządzeń mają specjalne korzyści Środki prawne przeciw pociągnięciu do tych opłat patrz niżej § 21.

Wymiar należności odbywa się w myśl przepisów §§ 4, 7 i 8 ustawy o daninach komunalnych. W myśl § 30 tej ustawy ściągnięcie tych opłat może nastąpić w drodze postępowania administracyjno-egzekucyjnego.

²⁵⁾ Dochody własne związku stanowią: Darowizny, zapisy, subwencje, czynsze, oraz należności i opłaty. Potrzeby, które z tych dochodów nie dadzą się zaspokoić, muszą być pokryte w drodze podatków. Co do konieczności zatwierdzenia uchwały nakładającej podatki patrz niżej § 24. ust. o zw. cel.

²⁶⁾ Dzieje się to przez wstawienie do budżetu odpowiednich kwot na cele związku.

§ 19.

Urzędników związku celowego, których na podstawie uchwały wydziału związkowego przyjmuje przewodniczący, należy traktować na równi z urzędnikami miejskimi²⁷⁾.

Jeżeli związek przyjmuje na siebie administrację prowadzoną przez jednego z członków związku, wówczas jest zobowiązany przyjąć do swej służby, na żądanie tego członka, urzędników przyjętych przez niego do tej pracy z prawem do poborów i emerytury. Urzędnicy ci przechodzą wtedy w służbę związku celowego.

§ 20.

Meiszkańcy gmin wiejskich, miast wzgl. powiatów należących do związku, mają prawo do korzystania z publicznych instytucji, zakładów i urządzeń związku celowego stosownie do istniejących w tej mierze przepisów²⁸⁾.

(Ustęp 2 nieaktualny wobec zniesienia obszarów dworskich).

§ 21.

Zażalenia i sprzeciwy dotyczące:

1. Prawa korzystania z instytucji, zakładów i urządzeń związku celowego,
2. pociągania do należytości, opłat i podatków na cele związku, rozstrzyga przewodniczący związku celowego.

Sprzeciwy wymienione pod L. 2, należy wnosić w terminie 4 tygodni, pod zagrożeniem utraty prawa²⁹⁾.

²⁷⁾ Do urzędników płatnych związku celowego mają zastosowanie wszystkie przepisy ustawy z dnia 30. lipca 1899 r. (zb. ust. pr. str. 141 z mian ust. z 5. 5. 26. (Dz. U. Śl. Nr. 14 poz. 23) oraz ustawy dyscyplinarnej (patrz § 143 ord. dl. gm. wiejskich).

²⁸⁾ Patrz § 7 ordyn. dla gm. wiejskich.

²⁹⁾ Sprzeciwy dotyczące korzystania (L. 1) nie są ograniczone terminem. Sprzeciwy należy wnosić na ręce przewodniczącego związku.

Przeciw rozstrzygnięciu zażaleń i sprzeciwów przysługuje w przeciągu 2 tygodni skarga sporno-administracyjna do Wydziału Powiatowego (Wojew. Sądu Administracyjnego)³⁰).

§ 22.

Co do państwowego nadzoru stoi związek celowy na równi z gminą wiejską, a gdy w skład związku wchodzi miasta lub powiaty na równi z miastami³¹).

Do przestępstw służbowych przewodniczącego związku i jego zastępcy należy analogicznie stosować odnośne przepisy dotyczące przełożeń gmin wiejskich względnie miejskich.

Członków wydziału związkowego z wyboru za-przysięga przewodniczący. Mogą oni być usunięci z urzędu w drodze postępowania dyscyplinarnego na podstawie § 39 ustawy o ogólnym zarządzie kraju z dnia 30. lipca 1883 r.

§ 23.

O jawności obrad wydziału związkowego decyduje sam wydział.

§ 24.

Zatwierdzenia Wydziału Powiatowego (Rady Wojewódzkiej) wymagają uchwały Wydziału związkowego dotyczące:

1. zaciągania pożyczek³²), które mają związek celowy obciążać długiem albo istniejący dług powiększyć, jakoteż przyjmowanie przez związek poręki,

³⁰) Patrz § 1. ust. o zw. cel. — Przeciw decyzji Wydziału Powiatowego służy odwołanie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, przeciw wyrokowi tegoż — rewizja do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Tak odwołanie jak rewizję należy wnieść do Wydziału Powiatowego. (§§ 86 i 95 ust. o og. z. kr.).

³¹) §§ 139—144 ordyn. dla gm. wiejskich oraz §§ 7—21 ust. o właściwości władz administracyjnych.

³²) Tu mają zastosowanie analogiczne przepisy § 114 ordyn. dla gm. wiesk.

2. obciążanie członków związku podatkami przenoszacemi dwadzieścia pięć procent ogólnej sumy podatków państwowych, stanowiących podstawę opodatkowania powiatowego (wojewódzkiego).

§ 25.

Czwarty tytuł ordynacji dla gmin wiejskich z dnia 3. 7. 1891 r. (zb. ust. pr. str. 233) jakoteż § 18 ustęp 4 ustawy dotycz. ustanowienia i zaopatrzenia urzędników komunalnych z 30. lipca 1899 r. (zb. ust. pr. str. 141) o ile ten ostatni przepis dotyczy związków celowych, uchyla się.

O ile te ustawy powołują się na postanowienia, uchylone w poprzednim ustępie, należy zamiast nich stosować odpowiednie przepisy niniejszej ustawy.

Szczególne przepisy dotyczące związków pożarniczych³³⁾ i związków utrzymania buhaji rozplodowych³⁴⁾ pozostają nienaruszone.

§ 26 nieaktualny³⁵⁾.

§ 27.

Niniejsza ustawa wchodzi w życie 1-go października 1911 r. Minister Spraw Wewnętrznych wyda przepisy wykonawcze.

³³⁾ Są to związki gmin, mające na celu zakup i utrzymanie sikawek. Mogą się tworzyć dobrowolnie za zezwoleniem Wydziału Powiatowego albo z polecenia tegoż — przymusowo. (Patrz 139—140 ustawy o właściwości władz administracyjnych).

³⁴⁾ Związki te mogą gminy tworzyć na podstawie ustawy z 19. sierpnia 1897 r. (zb. ust. pr. str. 393). (Bullenhaltungsverbände).

³⁵⁾ Dotyczy wyłącznie miasta Berlina.

Gminna ordynacja wyborcza.

USTAWA *)

z dnia 5. maja 1926 r.

w przedmiocie ordynacji wyborczej dla gmin miejskich
i wiejskich w górnośląskiej części Województwa
Śląskiego.

Rozdział I.

Prawo wyboru i wybieralności¹⁾.

Art. 1.

Wymogi prawa wybierania.

Prawo wyboru przysługuje wszystkim obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej obojga płci, którzy w dniu wyłożenia list wyborczych

- a) skończyli 25. rok życia,
- b) w danej gminie mieszkają co najmniej 6 miesięcy,
- c) są w posiadaniu honorowych praw obywatelskich, o ile niniejszą ustawą od wykonania wyboru wyraźnie nie są wyłączeni lub wykluczeni.

Stałe zamieszkanie w danej gminie nie należy uważać za przerwane, jeżeli ktoś czasowo oddali się z niego

*) Wzory w sprawach wyborów zawiera podręcznik wydany przez Związek Urzędników P. S. i K. w r. 1926, w opracowaniu Dra. St. K. Wojewodzickiego „Gminna Ordynacja Wyborcza”. (Do nabycia w Zarządzie Związku w Katowicach, ul. Dąbrowskiego 13, w cenie 3 zł.).

¹⁾ Prawo wyboru nazywa się także czynnem prawem wyborczem a treścią jego jest uprawnienie do brania udziału w głosowaniu, prawo wybieralności zaś inaczej bierne prawo wyborcze określa warunki, przy posiadaniu których, można zostać wybranym na urzędy gminne.

i o ile z bliższej okoliczności nie wynika, że zamierzał istotnie zmienić swoje miejsce zamieszkania²⁾).

Art. 2.

Wyjątki w prawie wybierania.

Prawo wyboru i wybieralności nie przysługuje osobom wojskowym, znajdującym się w stałej lub czasowej czynnej służbie, nie wyłączając czasowo urlopowanych.

²⁾ Przy ocenie, czy dana osoba posiada czynne prawo wyborcze czy nie, należy sprawdzić:

a) czy jest obywatelem Państwa Polskiego czy obco-krajowcem,

b) czy w dniu wyłożenia list wyborczych (art. 14) ukończy względnie ukończyła 25-ty rok życia.

c) czy w dniu wyłożenia list wyborczych mieszka w danej gminie conajmniej od 6 miesięcy. (Pojęcie zamieszkania patrz uwaga²⁶⁾.) do § 7 ord. d. gm. w.).

d) czy w dniu wyłożenia list wyborczych posiadają obywatelskie prawa honorowe tj. czy w myśl art. 2 lub art. 4 nie jest wyłączona lub wykluczona.

Co do obywatelstwa, obowładzają następujące ustawy:

- 1) Ustawa o obywatelstwie państwa polskiego z 20. stycznia 1920 (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44) oraz rozporządzenie wykonawcze z 7. 6. 1920 (Dz. U. R. P. Nr. 52 p. 320) i z dnia 13. 2. 1924 (Dz. U. R. P. Nr. 22 p. 240) a nadto:
- 2) co do byłych obywateli niemieckich art. 91 Traktatu Wersalskiego z 28. 6., 1919 (Dz. U. R. P. Nr. 35 ex 1920, p. 200 i Dz. U. R. P. Nr. 110 ex 1920, poz. 728).
- 3) co do byłych obywateli austriackich art. 70—82 Traktatu w St. Germain z dnia 10. 9. 1919 (Dz. U. R. P. ex 1925 Nr. 17 poz. 114.),
- 4) co do byłych obywateli węgierskich art. 61—66 Traktatu w Trianon,
- 5) co do byłych obywateli austriackich ze Śląska cieszyńskiego i byłych obywateli węgierskich ze Spiszu i Orawy — decyzja Rady Ambasadorów z dnia 28. lipca 1920 r.,
- 6) co do byłych obywateli rosyjskich art. IV. Traktatu ryskiego z dnia 18. 3. 1921 (Dz. U. R. P. Nr. 49, poz. 300) i rozporządzenie wykonawcze z 11. 6. 1921 (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 375),
- 7) co do górnośląskiej części Województwa Śląskiego art. 25—63 Konwencji Genewskiej z dnia 15. maja 1922 (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 371),

Jednak prawo wybieralności nie jest ograniczonym odnośnie do członków armji, którzy stojąc poza służbą prezencyjną, pełnią w myśl ustaw o służbie wojskowej chwilowo czynną służbę wskutek powołania na ćwiczenia celem wyszkolenia.

Art. 3.

Prawo wybieralności osób, zamieszkałych w kilku gminach.

Każdy obywatel może tylko osobiście i w jednej gminie wykonywać prawo wyboru, chociażby nawet i w kilku gminach posiadał miejsce zamieszkania.

Art. 4.

Wykluczenie od prawa wybierania.

Prawo wybierania nie przysługuje:

1. pozbawionym całkowicie lub częściowo własności, tudzież upadłym dłużnikom w czasie trwania tego stanu;
2. pozbawionym z mocy orzeczenia sądowego władzy ojcowskiej, względnie rodzicielskiej w czasie trwania tego stanu;
3. prawomocnie skazanym wyrokiem sądowym, jeśli zarazem orzeczono oddanie, względnie dopuszczalność oddania pod dozór policyjny lub do domu pracy — na czas trwania dozoru lub pobytu w domu pracy, w każdym razie przez lat 3 po prawomocności wyroku, o ile w myśl innych przepisów pozbawienie praw wyborczych nie rozciąga się na dłuższy czas;
4. nadto odnośnie do obywateli, pochodzących z górnośląskiej części Województwa, z byłej dzielnicy pruskiej i z Rzeszy Niemieckiej:
 - a) pozbawionym prawomocnym wyrokiem sądowym obywatelskich praw honorowych, a to na czas trwania tego stanu;
 - b) prawomocnie skazanym za kradzież i przenie-
wierzenie (cz. 2. rozdz. 19. kodeksu karnego,

obowiązującego w b. Dz. Pruskiej), oszustwo i nieuczciwość (cz. 2. rozdz. XXII. kodeksu), lichwiarski wyzysk, kuplerstwo, tudzież zbrodnie i występki, odnoszące się do wykonywania praw obywatelskich (cz. 2. rozdz. V. kodeksu), a to w braku innych przepisów prawnych na przeciąg lat 3 po odcierpieniu kary;

5. odnośnie do b. Dzielnicy austriacko-węgierskiej prawomocnie skazanym:

- a) za zbrodnie przewidziane w austriackiej ustawie karnej, tudzież za przekroczenie kradzieży, sprzeniewierzenia i uczestnictwa w tychże, oszustwa i kuplerstwa (§§ 460, 461, 463, 464, 512. ustawy karnej);
- b) za przestępstwa przewidziane w § 1. ustawy z dnia 28. maja 1881 r. o środkach zaradczych przeciw nierzetelnemu postępowaniu w czynnościach kredytowych (Dz. P. P. nr. 47), względnie w §§ 2., 3. i 4. ces. rozp. z dnia 12. października 1914 r. (Dz. P. P. nr. 275);
- c) za przestępstwa przewidziane w § 1. ustawy z dnia 25. maja 1883 r. o przepisach karnych przeciwko udaremnieniu egzekucji (Dz. P. P. nr. 78);
- d) za przekroczenia przewidziane w §§ 1, 2, 3, 4 i 5 ustawy z dnia 24. maja 1885 r., zawierającej postanowienia karne o dopuszczalności osadzenia w domach pracy przymusowej lub w zakładach poprawczych (Dz. P. P. nr. 89);
- e) za przekroczenia przewidziane w § 1. ustawy z dnia 19. lipca 1877 r., zawierającej przepisy, mające na celu położenie tamy opilstwu (Dz. P. P. nr. 67) i w §§ 523. i 524. ustawy karnej, jeśli orzeczono karę aresztu;
- f) za przestępstwa przewidziane w §§ 66. do 69. ustawy z dnia 5. lipca 1912 r. w przedmiocie wprowadzenia nowej ustawy o sile zbrojnej

(Dz. P. P. nr. 128), o ile przestępstwo popełniono przeciwko polskiej sile zbrojnej;

g) za przestępstwa przewidziane w ustawie z dnia 2. lipca 1920 r., o zwalczaniu lichwy wojennej (Dz. P. P. nr. 67, poz. 449), względnie poprzednio obowiązujących w tym przedmiocie przepisach, jeśli ze skazaniem łączą się te same skutki, co ze skazaniem za przekroczenia oszustwa;

h) za występki przewidziane w ustawie z dnia 26. stycznia 1907 r., w przedmiocie postanowień karnych, mających na celu ochronę wyborów (Dz. P. P. nr. 18), a to na czas określony w § 14. tejże ustawy;

i) za przestępstwa przewidziane w §§ 11, 18. i 19. ustawy z dnia 16. stycznia 1896 r. o kupczeniu żywnością i niektórymi przedmiotami użytkowymi (Dz. P. P. nr. 89 z r. 1897);

pozbawienie prawa wybierania, o ile skutków karno-sądowych skazania nie uchylono wcześniej, ustaje przy zbrodniach wymienionych w § 6. ustępach 1—10. ustawy z dnia 15. listopada 1867 r. (Dz. P. P. nr. 131) z chwilą odbycia kary przy zbrodniach, za które orzeczono kary co najmniej 5 letniego pozbawienia wolności — po 10 latach po odbyciu kary, przy innych zbrodniach — po latach 5 po odbyciu kary, zaś przy występkach i przekroczeniach — po upływie 3 lat po odbyciu kary.

6. Odnośnie do b. Dzielnicy rosyjskiej prawomocnie skazanym:

a) za zbrodnie, tudzież na kary, z którymi łączy się pozbawienie lub ograniczenie praw (art. 25—30 K. k.), tudzież pozbawionym praw w myśl kodeksu kar głównych i poprawczych;

b) za przestępstwa wymienione w art. 79. cz. 2, 149, 158. do 160, 168. cz. 2. ust. 2., 212. cz. 2.—274—276, 277. cz. 2., 279, 280 cz. 2., 283, 351,

- 352, 420. ust. 2., 427—429, 430. cz. 1, 431, 432, 433. cz. 2., 434, 435. cz. 2., 438—441, 442. cz. 3., 443. cz. 3., 445, 446, 466, 500. cz. 1., ust. 2., 502. cz. 2., 505. cz. 1., 515—521, 524—527, 529, 574. cz. 1. i 2., 575, 578, 580, 599, 600, 601, 602, 607—619, 620. cz. 3., 657, 658, 665, 673. cz. 2. i 674. kodeksu karnego z r. 1903 bez względu na wymiar orzeczonej kary;
- c) za przestępstwa wymienione w art. 284. cz. 2., 285. cz. 2., 289. kodeksu karnego z r. 1903, jeżeli orzeczono jako karę główną conajmniej karę pozbawienia wolności;
 - d) za przestępstwa wymienione w art. 551, 552, cz. 1, 2. i 3. i 556—559. kodeksu karnego z r. 1903, jeżeli orzeczono jako karę główną przynajmniej karę 3 miesięcznego więzienia;
 - e) za przestępstwa przewidziane w cz. XXXII, XXXIII. i XXXVI. kodeksu karnego z r. 1903, jeżeli ustawa przewiduje karę więzienia, lub karę surowszą;
 - f) za przestępstwa, przewidziane w cz. IV. i XXXVII. K. k. z r. 1903. jeśli ustawa przewiduje karę więzienia, zastępującego dom poprawy.
 - g) za przestępstwa, przewidziane w ustawie z dnia 20. lutego 1920 r. w przedmiocie kar za pogwałcenie przepisów, dotyczących powszechnego obowiązku służby wojskowej (Dz. U. R. P. nr. 20, poz. 104), jeżeli wymierzono karę więzienia;
 - h) za występki przewidziane w dekrete z dnia 8. stycznia 1919 r. o postanowieniach karnych za przeciwdziałanie wyborom do Sejmu i wykonywaniu obowiązków poselskich (Dz. P. P. nr. 5, poz. 906), jeżeli wymierzono karę pozbawienia wolności;
 - i) za przestępstwa, polegające na lichwiarskim wyzysku: pozbawienie prawa wybierania roz-

ciąga się na czas trwania skutków przewidzianych w art. 25—30 K. k., a zresztą ustaje z upływem lat 3. po odbyciu kary, o ile przepis szczególny nie zawiera innego postanowienia.

7. Prawomocnie skazanym przez Sady Wojskowe za przestępstwa pospolite, wyszczególnione powyżej w ustępach 4, 5. i 6., oraz za przestępstwa wojskowe, jeśli orzeczono utratę praw obywatelskich honorowych, lub postąpiono w myśl art. 23, 24, 42. i 43. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10. maja 1920 r., w przedmiocie wprowadzenia w życie wojskowego Kodeksu karnego (Dz. U. R. P. nr. 59, poz. 369).

Jeżeli jakikolwiek z wyżej wymienionych wypadków zajdzie, lub ujawniony zostanie już po upływie terminu do wnoszenia reklamacji, a Komisji Wyborczej zostanie w tym względzie przedłożony urzędowy dowód, nie może już dana osoba wykonywać prawa wyborczego, pomimo wpisania jej do listy wyborczej.

To samo odnosi się do takiego wypadku, jeżeli dana osoba utraciła później obywatelstwo państwowe, lub jeżeli zostanie wykazane, że w myśl art. 2 niniejszej ustawy jest wyłączoną od wykonywania prawa wyboru³⁾.

Art. 5.

Prawo wybieralności.

Do Rady Gminnej i do Komisji gminnych mogą być wybrane tylko osoby, które posiadają prawo wybierania, ukończyły 30. rok życia, które mieszkają w gminie od roku przed dniem wyboru, a wyraźnina od prawa wybieralności nie są wyłączone lub wykluczone.

³⁾ O informacji czy dana osoba była sadownie karana i czy nie jest wykluczona, należy się zwrócić do Prokuratury przy właściwym Sądzie okręgowym, która prowadzi rejestr karny. (Patrz również Wojew. str. 9).

Do Komisyj gminnych mogą być wybrane także osoby, nie będące członkami Rady Gminnej⁴⁾.

Art. 6.

Wyjątki w prawie wybieralności.

Do Rady Gminnej nie mogą być wybieranymi osoby pozostające w stosunku służbowym do gminy⁵⁾.

Art. 7.

Pokrewieństwo i powinowactwo.

Równocześnie nie mogą być członkami przełożeństwa gminnego⁶⁾ lub tej samej Komisji gminnej:

1. małżonkowie,
2. rodzice i dzieci, własne i przybrane,
3. teść lub teściowa z zięciem lub synową,
4. rodzeństwo (bracia i siostry),
5. małżonek z rodzeństwem drugiego małżonka.

Jeżeli tutaj wymienione osoby wybrane zostały wbrew powyższym postanowieniom lub taki stosunek później zaistnieje, a jedna z dotyczących osób w przeciągu 3 dni nie zrzeknie się mandatu, wtedy młodsza strona traci swoje członkostwo w przełożeństwie

⁴⁾ Przy ocenie, czy dana osoba posiada bierne prawo wyborcze, należy prócz danych wymienionych w uwadze 2) pod a) i d) ustalić ponadto:

- a) czy w dniu wyborów ukończyła 30-ty rok życia,
- b) czy mieszka w gminie od roku, licząc od dnia poprzedzającego dzień wyborów wstecz,
- c) czy nie jest wyłączona w myśl art. 6.

⁵⁾ W stosunku służbowym do gminy, pozostają wszyscy płatni funkcjonariusze gminy oraz jej przedsiębiorstw. Naczelnik gminy pobierający odszkodowanie, nie przestaje być honorowym. Patrz co do tego uwaga⁸⁰⁾ do § 86 ord. d. gm. w. W stosunku służbowym natomiast pozostaje płatny ławnik ustanowiony zgodnie z postanowieniem ustępu 3 § 75 ord. d. gm. w.

⁶⁾ Przełożeństwo stanowią naczelnik i ławnicy. Wyłączenie z powodu pokrewieństwa lub powinowactwa nie ma miejsca, jeżeli jedna z wymienionych w tym art. osób wchodzi w skład Zarządu gminnego a druga w skład rady gminnej. (Patrz także: Wojew. str. 11).

gminnem lub odnośnej komisji; w razie równości wieku rozstrzyga los.

Art. 8.

Ulgi dla wyborców.

Służbodawca jest zobowiązany służbę w dzień wyborów tak urządzić, ażeby pozostający w służbie mogli uczestniczyć w wyborach.

Art. 8a.

Obowiązek wykonania prawa wybierania⁷⁾.

Każdy wyborca, wpisany do listy wyborczej stosownie do przepisów niniejszej ustawy, zawartych w rozdziale III. (art. 12—18), jest obowiązany stawić się w dniu wyborów w godzinach ustalonych do głosowania przed właściwą komisją wyborczą i oddać swoją kartkę wyborczą w sposób, przepisany w art. 37⁸⁾.

Art. 8b.

Za powód usprawiedliwiający niespełnienie obowiązku prawa wybierania, uznać należy w szczególności jedną z następujących przyczyn:

1. chorobę lub ułomność wyborcy, uniemożliwiającą lub w znacznym stopniu utrudniającą mu jawienie się przed komisją wyborczą,
2. ukończenie 70. roku życia przez wyborcę,
3. przeszkodę wynikającą z obowiązków, związanych z urzędem publicznym, sprawowanym przez wyborcę.

Istnienie okoliczności usprawiedliwiającej niespełnienie obowiązku wykonania prawa wyborczego, należy udowodnić przez złożenie odpowiednich dowodów pisemnych lub wykazać w inny wiarogodny sposób.

⁷⁾ Art. 8a i 8b, zostały dodane ustawą Sejmu Śląskiego z dnia 29. października 1926 (Dz. U. Śl. Nr. 24 poz. 41).

⁸⁾ Sankcję karną przewiduje art. 62a.

Art. 9.**Obowiązek przyjęcia wyboru.**

Każdy wyborca jest zobowiązany do przyjęcia wyboru na członka Rady Gminnej, przełożenia gminnego lub Komisji gminnej.

Od tego obowiązku mogą być zwolnione na ich wniosek:

1. kobiety,
2. osoby, które przekroczyły 60 rok życia,
3. osoby, które przez całe dwa ostatnie okresy wyborcze były członkami Rady Gminnej,
4. osoby, które świadectwem urzędowego lekarza udowodnią poważną chorobę lub ułomność cielesną,
5. osoby, które z powodu swego zawodu często lub dłużej przebywają poza gminą,
6. osoby, które z powodu swego zawodu doznałyby przeszkody w sprawowaniu urzędu,
7. wybrani członkowie ciał ustawodawczych.

Zwolnienie od członkostwa w radzie lub przełożeniu gminnym w ciągu okresu wyborczego następuje w punktach 1, 2, 3, 4 i 7 przez przyjęcie wniosku przez Radę Gminną w punktach 5 i 6, jakoteż w innych nieprzewidzianych wypadkach przez wyrażenie zgody większości członków Rady Gminnej.

R o z d z i a ł II.**Ilość członków Rady Gminnej i Zarządu Gminnego.****Art. 10.**

Co do liczby członków Rady Gminnej i Zarządu Gminnego obowiązują przepisy (§§ 12. i 29. regulaminu miejskiego z dnia 30. maja 1853 r. (Zb. ust. pr. str. 261), względnie §§ 49 i 74 regulaminu gmin wiejskich z dnia 3. lipca 1891 r. (Zb. ust. pr. str. 233°).

^o) Zobacz też uwagę³⁹⁾ do § 49 ord. d. gm. w.

Art. 11.**Okres wyborczy.**

Rada Gminna będzie wybierana przy pierwszych na podstawie niniejszej ordynacji wyborczej dokonanych wyborach na trzechletni, później na okres czteroletni, licząc od dnia, w którym wybór Rady Gminnej stał się prawomocnym.¹⁰⁾

Rada Gminna pełni atoli po upływie tego czasu swoje obowiązki służbowe aż do objęcia urzędowania przez nowo wybraną Radę Gminną, wyjąwszy wypadek wcześniejszego rozwiązania jej.¹¹⁾

Komisaryczne Rady Miejskie ustanowione na mocy § 79. ordynacji miejskiej z dnia 30. maja 1853 r. w brzmieniu nadanem przez ustawę z dnia 3. października 1923 (Dz. Ust. Śl. Nr. 38, poz. 190) oraz dotychczasowe Rady Gminne, pochodzące z wyborów, sprawują swe czynności urzędowe aż do ukonstytuowania się rad miejskich (względnie rad gminnych) na podstawie niniejszej ustawy.

R o z d z i a ł III.**Rozpisanie i przygotowanie wyborów.****Art. 12.****Listy wyborcze.**

Przełożony gminy jest obowiązany do zestawienia listy wyborczej w podwójnym wygotowaniu, zawierającej spis wszystkich w myśl powyższych postanowień uprawnionych do wyboru osób w czasie ustanowionym przez Władzę Nadzorczą.

¹⁰⁾ W razie niewniesienia zarzutów przeciw wyborom w myśl art. 51 wybór staje się prawomocnym 9-tego od dnia następnego po ogłoszeniu wyniku wyborów, w razie zarzutów prawomocność zaczyna się od dnia doręczenia prawomocnego orzeczenia władzy nadzorczej.

¹¹⁾ Rozwiązanie Rady gminnej uregulowane jest w § 142 ord. d. gm. w. w brzmieniu ustawy z dnia 11. maja 1927 (Dz. U. Śl. Nr. 13, poz. 26).

Gminy do 4.000 mieszkańców tworzą tylko jeden okręg wyborczy; dla gminy takiej wygotowuje się jedną listę wyborczą, obejmującą całą gminę.

Gminy ponad 4.000 mieszkańców rozdziela przełożony gminy na dwa lub więcej okręgów wyborczych.¹²⁾

Dla każdego okręgu wyborczego należy wygotować osobną listę wyborczą.

Listy wyborcze w gminach ponad 5.000 mieszkańców z reguły należy wygotować według alfabetycznego porządku ulic i placów odnośnego okręgu wyborczego, odnośnie do każdej ulicy i placów według liczb porządkowych poszczególnych domów, w każdym domu według porządku alfabetycznego wyborców.

W mniejszych gminach można listy wyborcze na zarządzenie przełożonego gminy zestawzić według liczb spisanych domów, poczynawszy od najmniejszej liczby, a w każdym domu według alfabetycznego porządku wyborców.

Wyborcy winni być wciągnięci z oznaczeniem imienia i nazwiska, daty urodzenia, stanu, zamieszkania, a w razie potrzeby z dodaniem bliższych określeń.¹³⁾

Art. 13.

Sporządzenie odbitek list wyborczych.

Natychmiast po rozpoczęciu prac około ułożenia list wyborczych powinien przełożony gminy ogłosić w

¹²⁾ Podział na okręgi należy przeprowadzić terytorjalnie tj. w ten sposób, by pewne części gminy stanowiły dla siebie okręgi a nie przez podział wyborców n. p. w ten sposób, że wyborcy od A—M stanowią jeden a reszta drugi okręg, gdyż to nie odpowiadałoby celowi. Podział na okręgi terytorjalne pociąga za sobą wyznaczenie odrębnych dla każdego okręgu lokali wyborczych a celem tego jest ułatwienie wyborcom oddania swych głosów. (Patrz także: Woj. str. 15).

¹³⁾ Wskazaniem byłoby, by władza zarządzająca wybory podała też dzień wyłożenia list wyborczych. Przy wciąganiu wyborców na listę należy o tym dniu pamiętać, gdyż od tego dnia wstecz liczy się 6 miesięczne zamieszkanie i wiek wyborcy (25 lat).

sposób używany w danej gminie, że każdemu w przeciągu 8 dni od dnia ogłoszenia przysługuje prawo żądania wydania mu na jego koszt sporządzonego odpisu list wyborczych. Wydawanie odpisów zaczyna się od dnia wnoszenia reklamacyj.

Zamówienie odpisu list wyborczych zobowiązuje do ponoszenia kosztów wygotowania tegoż.

Przełożony gminy powinien się na czas postarać o sporządzenie potrzebnej ilości odpisów.

Art. 14.

Ogłoszenie wyłożenia list wyborczych, przedłożenie list kandydatów, list połączonych i wnioski co do Komisji Wyborczej.

Przełożony gminy powinien obie listy wyborcze w gminie względnie w danym okręgu wyborczym przez dni 14 wyłożyć do publicznego wglądu¹⁴⁾.

Równocześnie z wyłożeniem list wyborczych należy przez publiczne ogłoszenie podać do powszechnej wiadomości, że listy wyborcze są przez 14 dni wyłożone do publicznego wglądu, w którym to czasie mogą być wniesione zarzuty przeciwko tymże.

W ogłoszeniach tych powinien być oprócz tego dokładnie oznaczony dzień początkowy i końcowy tego terminu, jakoteż miejsce i godziny, w ciągu których można wglądać do list i wnosić zarzuty.

W ogłoszeniu tem należy równocześnie podać do ogólnej wiadomości termin przedłożenia list kandydatów z oznaczeniem dnia kalendarzowego (art. 20), dalej postanowienia co do formy i sposobu wygotowania list kandydatów (art. 21), termin wnoszenia połączonych list (art. 26) i termin zamianowania członków Komisji Wyborczej.

Ogłoszenie powyższe musi być aż do 8. dnia przed wyborami wywieszone.

W gminach ponad 5.000 mieszkańców muszą być listy wyłożone codziennie bez przerwy conajmniej przez

¹⁴⁾ patrz wyżej uwaga 13), (oraz Wojew. str. 16).

7 godzin a w innych gminach codziennie przynajmniej przez 4 godziny.

Każdy może wglądać do listy wyborczej, poczynić sobie odpisy i wyciągi, o ile drugim osobom przez to nie uniemożliwi skorzystania z tego samego prawa.

Art. 15.

Zarzuty przeciwko listom wyborczym.

Protest przeciwko wyłożonym listom wyborczym należy w czasie oznaczonym w art. 14 wносить pisemnie do Urzędu Gminnego¹⁵⁾. Niepiśmienne osoby mogą też swoje zarzuty podać ustnie w Urzędzie Gminnym, który jest zobowiązany je zaprotokółować.

Prawo wnoszenia protestu przysługuje tym osobom, które już są do listy wyborczej wpisane, albo też o wpisanie do tychże się starają.

Protest może być uczyniony, jeśli jakąś osobę nieprawnie wpisano do listy wyborczej, jeżeli uprawnioną osobę do wyboru ominięto, albo też któryś z wyborców mylnie został oznaczony.

Protest musi być wniesiony osobno co do każdej osoby,¹⁶⁾ nieodpowiadające temu postanowieniu zarzuty należy zwrócić celem ich sprostowania.

Strona, wnosząca zarzut, jest zobowiązana wskazać fakta, zarzut uzasadniające i w miarę możliwości uprawdopodobnić prawdziwość tych faktów.

Protest przeciwko wpisaniu wyborcy do listy wyborczej należy temuż natychmiast podać do wiadomości z nadmieniem, że w tej sprawie może w ciągu 24 godzin wnieść do Urzędu Gminnego pisemnie lub jeżeli nie umie pisać, ustnej, swoje wyjaśnienie.

¹⁵⁾ Protesty należy wносить w ciągu dni 14 od dnia wyłożenia list wyborczych.

¹⁶⁾ Protesty wniesione przez grupy osób, stowarzyszenia czy stronnictwa muszą być odrzucone bez rozpatrywania ich pod względem merytorycznym jako nieodpowiadające przepisanej przez ustawę formie. (Wojew. str. 17).

Art. 16.

Komisja reklamacyjna.

O zarzutach rozstrzyga Komisja, składająca się z przełożonego gminy, względnie zastępcy przez niego zamianowanego, jako przewodniczącego i najmniej z czterech, a najwyżej z 6 członków, posiadających prawo do wyboru w gminie¹⁷⁾, wybranych przez Radę Gminną, względnie w razie jej rozwiązania, przez organ sprawujący jej funkcje przy uwzględnieniu w gminie istniejących zorganizowanych stronnictw politycznych.

Do prawomocności uchwał Komisji jest potrzebna obecność przewodniczącego i co najmniej połowy jej członków; uchwały zapadają bezwzględną większością głosów, a w razie równości rozstrzyga przewodniczący, który pozatem nie głosuje.

Dla każdego okręgu wyborczego należy ustanowić osobną komisję. Urząd Gminny jest obowiązany do przeprowadzenia potrzebnych dochodzeń zażądanych przez komisję.

Art. 17.

Postępowanie przy wniesieniu protestu.

Na podstawie swego orzeczenia zarządza Komisja natychmiastowe sprostowanie przez Urząd Gminny w obu listach wyborczych¹⁸⁾. Równocześnie zaś winien Urząd Gminny powiadomić o tem tak stronę wnoszącą zarzut, jak i osobę, o której wpisanie do listy wyborczej chodzi.

Każda uprawniona do protestu osoba może się odwołać przeciwko rozstrzygnięciu Komisji do Władzy Nadzorczej.

Odwołanie może być wniesione do Urzędu Gminnego w przeciągu dni 3 od dnia zawiadomienia, a jeżeli

¹⁷⁾ Kto posiada czynne prawo wyborcze patrz art. 1.

¹⁸⁾ Przy wpisie należy umieścić datę ze względu na 3-dniowy termin do odwołania.

wnoszący odwołanie w myśl postanowień tego paragrafu nie mógł być zawiadomiony, — wtedy, licząc od dnia, w którym zostało wpisane rozstrzygnięcie Komisji do listy wyborczej.

W tym celu pozostają listy wyborcze wyłożone aż do upływu czasu do odwołania.

Przełożony gminy jest obowiązany odwołanie wraz z przynależnymi aktami zaraz przedłożyć Władzy Nadzorczej.

Po upływie terminu do odwołania należy wniesione odwołanie odrzucić jako spóźnione.

Władza Nadzorcza powinna po przeprowadzeniu ewentualnie potrzebnych dochodzeń załatwić jaknajśpieszniej nadesłane odwołania i o rozstrzygnięciu powiadomić Urząd Gminny celem ewentualnego sprostowania listy wyborczej, stronę wnoszącą protest i wyborcę, którego zarzut dotyczy.

Rozstrzygnięcie Władzy Nadzorczej jest ostateczne.

Art. 18.

Dodatkowe wyłożenie list wyborczych.

W listach wyborczych ustalonych na podstawie wyniku postępowania reklamacyjnego, nie może nikt wprowadzić żadnych zmian, wyjąwszy w wypadku przewidzianym w dwóch ostatnich ustępach art. 4.

Równocześnie ustalone listy wyborcze należy ponownie przez 8 dni aż do dnia wyborów wyłożyć do publicznego wglądu.

Odnosnie do prawa wglądu do list wyborczych, sporządzenia odpisów, jakoteż i godzin, w których listy wyborcze powinny być wyłożone, obowiązują analogicznie postanowienia art. 14.¹⁹⁾.

¹⁹⁾ Należy zatem podać do publicznej wiadomości w sposób w danej gminie praktykowany, że listy są wyłożone do wglądu (w celach informacyjnych) przez 4—7 godzin dziennie.

Art. 19.

System wyborczy.

Wybór Rady Gminnej odbywa się we wszystkich gminach na zasadzie systemu stosunkowości.²⁰⁾

Art. 20.

Listy kandydatów.

Najpóźniej 14 dni przed dniem wyborów do godz. 12 w południe powinny grupy wyborcze (stronnictwa) przedłożyć Urzędowi Gminnemu swoje listy kandydatów w podwójnem wygotowaniu. Urząd gminny jest obowiązany do poświadczenia wręczającemu listę czasu jej wniesienia. Wnoszący podanie jest uprawniony do przedłożenia odpisu listy kandydatów²¹⁾, którego zgodność z wniesioną listą kandydatów powinien Urząd Gminny potwierdzić.

Lista kandydatów musi być podpisana w gminach do 1.000 mieszkańców najmniej przez 10, w gminach do 2.000 mieszkańców najmniej przez 20, w gminach do 5.000 mieszkańców najmniej przez 30, w gminach ponad 5.000 mieszkańców co najmniej przez 50, w listach wyborczych wpisanych wyborców. Zawsze atoli musi liczba podpisów wynosić co najmniej tyle, ile liczba kandydatów.

Zgon, odwołanie podpisu lub utrata prawa wyborczego któregoś z podpisanych nie wpływa na ważność listy.

²⁰⁾ Zasada stosunkowości (proporcjonalności) polega na tem, że każde stronnictwo lub grupa wyborcza uzyskuje w drodze wyborów taką ilość przedstawicieli, jaka jej przypaść powinna w stosunku do ilości głosujących członków stronnictwa względnie grupy, w myśl art. 43—47. (Wojew. str. 20).

²¹⁾ Forma listy kandydatów przepisana jest w art. 21.

Art. 21.

Treść listy kandydatów.

Lista kandydatów musi zawierać:

1. oznaczenie grupy wyborczej (stronnictwa);
2. spis kandydatów, których liczba może atoli być najwyżej o połowę większą, jak liczba członków wybieranych do reprezentacji gminnej²²⁾. Ułamki należy zaokrąglić do następnej liczby całej. Kolejność każdego kandydata należy uwidocznic cyframi;
3. oznaczenie pełnomocnika grupy wyborczej tj. osoby, zastępującej daną grupę i jego zastępcy. Jeżeli nie są oznaczeni, wtedy pierwszego podpisanego należy uważać za upelnomocnionego, a drugiego za jego zastępcę.²³⁾.

Prawo zastępstwa grupy wyborczej (listy kandydatów) zachowuje swoją ważność i na wypadek skreślenia upelnomocnionego z listy wyborczej lub utraty przez tegoż prawa wyboru.

Do listy kandydatów należy dołączyć piśmienne, własnoręcznie²⁴⁾ podpisane oświadczenie wszystkich kandydatów, że kandydaturę przyjmują i że z ich zgodą nie są wpisani na inną listę kandydatów.

²²⁾ Z ilu członków ma się składać Rada gminna, patrz § 49 ust. 3 i uwaga ³⁹⁾ ord. d. gm. w. Lista kandydatów może też zawierać mniej kandydatów niż wynosi ilość członków Rady gminnej, ustawa bowiem nie nakazuje kategorycznie wystawienia listy o pełnym składzie, a przepisuje tylko ilość najwyższą. (Patrz także: Wojew. str. 22).

²³⁾ W razie braku któregośkolwiek z wymienionych wymogów następuje sprostowanie po myśli art. 23. Wobec Urzędu gminnego może występować tylko pełnomocnik a nie kandydaci z danej listy.

²⁴⁾ Podpisy na liście kandydatów nie muszą być własnoręczne, gdyż tego art. 20 koniecznie nie wymaga, oświadczenie jednak kandydata co do przyjęcia kandydatury musi być podpisane osobiście, wobec kategorycznego nakazu ustawy. Podpisanie listy kandydatów za inną osobę musi jednak nastąpić za jej zgodą, w przeciwnym bowiem razie podpisujący naraziłby się na odpowiedzialność karną w myśl art. 62 ord. wyb. oraz § 267 i nast. k. k.

Art. 22.

Postępowanie z listami kandydatów.

Urząd Gminny zaopatrza listy kandydatów liczbami porządkowymi w kolejnem następstwie ich wniesienia. Żadna lista nie może być oznaczoną liczbą 9.

Jeżeli który z kandydatów jest umieszczony na więcej listach, wtedy powinien się go przełożyć gminy zapytać²⁵⁾, którą kandydaturę przyjmuje. Jeżeli w ciągu 48 godzin ten nie odpowie, skreśla go Urząd Gminny przy sprostowaniu listy kandydatów z tej listy, co do której nie dołączono jego własnoręcznie potwierdzonej zgody na przyjęcie kandydatury; w innym razie skreśli się go w późniejszej wniesionej liście.

Art. 23.

Sprostowanie list kandydatów.

Jeżeli lista kandydatów wykazuje braki formalne,²⁶⁾ np. niedostateczna liczba podpisów lub kolejność kandydatów nie jest oznaczona, albo oznaczenie grupy jest sporne lub też zachodzi brak oświadczenia kandydatów, wtedy powinien Urząd Gminny wezwać pełnomocnika do sprostowania listy kandydatów w przeciągu 24 godzin.

Jeżeli więcej list kandydatów jednakowo lub trudno do odróżnienia grup oznaczono, w takim razie wzywa Urząd Gminny upoważnionych dotyczących list kandydatów do sprostowania oznaczenia grupy

²⁵⁾ Ustawa nie przepisuje formy zapytania, wobec czego wystarczyłoby również zapytanie ustne. Celem jednak uniknięcia konfliktów należy pisemne zapytanie doręczyć za pokwitowaniem, na którym winna być umieszczona data i godzina doręczenia a to dla dokładnego obliczenia 48 godzinnego terminu. (Wojew. str. 23).

²⁶⁾ Tylko braki formalne mogą być podstawą do żądania sprostowania a nie braki materialne tj. co do kwalifikacji postawionych kandydatów, chociażby oni nie posiadali biernego prawa wyborczego. Czy kandydaci posiadają prawo wybieralności, bada Starosta w myśl art. 50 i 51.

w przeciągu 24 godzin. W razie nieuczynienia tego, rozstrzyga Urząd Gminny.

Jeżeli lista kandydatów nie posiada oznaczenia żadnej grupy, wtedy oznacza je Urząd Gminny imieniem upęłnomocnionego.

Lista kandydatów, która także i po ukończeniu tego postępowania, nie posiada wymaganej liczby podpisów, jest nieważną, jak również głosy, które mimo tego na nie były oddane. Urząd Gminny rozstrzyga o tem ostatecznie z zastrzeżeniem zarzutów wniesionych przeciwko wyborom.

Art. 24.

Zmiany w listach kandydatów.

Jeżeli który z kandydatów ustąpi, umrze, utraci prawo wybieralności lub zostanie wykreślony, może upęłnomocniony²⁷⁾ danej grupy uzupełnić listę kandydatów przez podanie innego kandydata, co musi być uczynione najmniej do 10 dni przed wyborami.

Po ostatecznem ustaleniu list kandydatów tj. 10 dni przed wyborami, nie wolno już w listach kandydatów czynić żadnych zmian.

Art. 25.

Ogłoszenie list kandydatów.

Conajmniej 8 dni przed dniem wyborów powinien przełożony gminy wywiesić w lokalach, w których listy wyborcze do wglądnięcia są wyłożone, wszystkie ważne listy kandydatów z wyraźnem oznaczeniem ich porządkowego wniesienia w myśl art. 22. niniejszej ustawy, jakoteż z dokładnem wyszczególnieniem grupy wyborczej i wszystkich kandydatów.

Równocześnie powinien Urząd Gminny listy kandydatów, odpowiadające powyższym postanowieniom, ogłosić w sposób używany w danej gminie (wywieszenie do publicznej wiadomości).

²⁷⁾ Nie stronnictwo względnie grupa — ani kandydaci. (Patrz uwaga 23).

Ogłoszenie list kandydatów przez Urząd Gminny powinno być uskutecznione dla wszystkich grup wyborczych w jednaki sposób. Poszczególne grupy wyborcze mogą w dowolny sposób rozpowszechniać swoje listy kandydatów.

Art. 26.

Połączone (wspólne) listy kandydatów.

Upoważnieni zastępcy grup wyborczych mogą w Urzędzie Gminnym złożyć oświadczenie o połączeniu swoich list. Oświadczenie takie musi być wniesione najpóźniej 8 dni przed dniem wyborczym, poczem Urząd Gminny ogłasza przez przybicie w lokalach, w których listy wyborcze są wyłożone do wglądnięcia.

Połączenie list oznacza, że takowe należy przy rozdziale mandatów uważać za jedną całość (art. 46).²⁸⁾

R o z d z i a ł I V.

Ogłoszenie wyniku wyborów bez głosowania.

Art. 27.

W gminach, w których tylko jedną listę kandydatów zgłoszono, albo przez więcej grup wyborczych w całości tylko tylu kandydatów przedstawiono, ilu członków winno być wybranych do Rady Gminnej, oświadcza przełożony gminy bez przeprowadzenia wyborów, że wszyscy przedstawieni kandydaci są wybranymi.

Dla sposobu ogłoszenia wyniku wyborów, zarzutów i ich rozstrzygania, obowiązują postanowienia art. 49 do 52.

²⁸⁾ Z art. 26 winny korzystać te grupy wyborcze, które z powodu małej ilości spodziewanych głosów nie mają szans przeprowadzenia choćby jednego kandydata. Grupy takie przy wspólnem porozumieniu mogą uzyskać swych przedstawicieli a drobne ich ilości głosów w ten sposób nie przepadają. Patrz także ustęp ostatni art. 43 (oraz Wojew. str. 25).

Rozdział V.

W y b o r y.

Art. 28.

Dzień i lokal wyborczy.

Wybory do Rady Gminnej odbywają się w niedzielę od 8 godziny rano. Godzinę zakończenia wyborów oznacza Urząd Gminny.

Art. 29.

Zakaz podawania trunków alkoholowych.

W dniu poprzedzającym, jakoteż i w dniu wyborów jest sprzedaż, wyszynk i podawanie trunków alkoholowych zakazane.²⁹).

Art. 30.

Ogłoszenie wyborów.

Conajmniej 8 dni przed wyborami winien przełożony gminy ogłosić za pomocą publicznego obwieszczenia w sposób na miejscu praktykowany dzień, godzinę początkową i zakończenia, lokal wyborczy, jakoteż i liczbę mających być wybranymi członków.

Art. 31.

Komisje wyborcze.

Wyborami kieruje Komisja Wyborcza zamianowana przez przełożonego gminy.

W skład jej wchodzi zastępcy grup wyborczych, po jednym z każdej, przedstawieni na wniosek tychże grup. W ten sam sposób powołuje on zastępcę każdego członka z odnośnej grupy. Jeżeli w gminie istnieją tylko dwie lub trzy grupy wyborcze, wtedy mianuje przełożony gminy dla każdej grupy wyborczej po dwóch członków i dwóch zastępców.

²⁹ Przekroczenie karane jest przez sąd w myśl art. 62 ord. wyb.

Upoważniony zastępca grupy wyborczej powinien proponować zastępców swojej grupy w Urzędzie Gminnym conajmniej 8 dni przed dniem wyborczym.

Jeżeli dana grupa wyborcza nie przedłoży na czas swoich wniosków, przełożony gminy zamianuje sam członków i zastępców do Komisji Wyborczej danej grupy.

W gminach, gdzie jest więcej lokali wyborczych, należy na tych samych zasadach zamianować dla każdego lokalu wyborczego osobną Komisję Wyborczą, a oprócz tego jedną komisję główną.³⁰⁾

W gminach, w których sprawy konceptowe załatwia osobny urzędnik, należy tenże także do Komisji Wyborczej z głosem doradczym, jako sekretarz. W razie potrzeby dalszych sił pomocniczych dostarcza gmina. Gdyby tego nie uczyniono, poczyni przewodniczący Komisji Wyborczej odpowiednie zarządzenia na koszt gminy.

Art. 32.

Rozstrzyganie Komisji Wyborczej.

Komisja Wyborcza wybiera ze swojego grona bezpośrednio przed otwarciem wyborów większością głosów przewodniczącego i jego zastępcę; w razie niemożności osiągnięcia większości, rozstrzyga los. Przewodniczący i jego zastępca nie mogą należeć do tej samej grupy wyborczej.

Komisja Wyborcza może powziąć ważne uchwały przy obecności przewodniczącego albo jego zastępcy i conajmniej połowy jej członków uprawnionych do głosowania; w razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który pozatem nie głosuje.³¹⁾

³⁰⁾ Czynności Głównej komisji wyborczej określone są art. 43—49 ord. wyb. Zaczynają się one od chwili przedłożenia jej aktów wyborczych przez poszczególne okręgi.

³¹⁾ Komisja Wyborcza decyduje w wypadkach przewidzianych w ustępie 3 art. 35, w art. 38, 39 i 42 ord. wyb.

Sprzeciw od rozstrzygnięcia Komisji Wyborczej można wnieść jedynie w formie zarzutu przeciwko wyborom.³²⁾

Art. 33.

Protokół wyborczy.

O przebiegu wyborów spisuje się protokół, do którego wpisuje się imiona i nazwiska członków Komisji Wyborczej, zastępcy Władzy Nadzorczej i mężów zaufania, początek i koniec, ewentualnie przerwę wyborów, wszystkie uchwały Komisji Wyborczej z krótkim uzasadnieniem tychże, jakoteż i wszelkie ważniejsze szczegóły przebiegu wyborów, oraz wynik wyborów i sposób obliczenia głosów.

Protokół prowadzi powołany do wyborów z głosem doradczym urzędnik gminy (art. 31), ewentualnie inna siła pomocnicza lub przeznaczony do tego przez przewodniczącego Komisji Wyborczej członek Komisji.

Protokół ten, jako też i listy wyborcze i spisy głosujących podpisują wszyscy członkowie Komisji.

Art. 34.

Zastępca Władzy Nadzorczej.

Władza Nadzorcza jest uprawniona do wysłania do wyborów swojego zastępcy celem czuwania nad prawidłowym przeprowadzeniem wyborów.

Art. 35.

Mężowie zaufania.

Komisja Wyborcza musi na wniosek grup wyborczych dopuścić z każdego stronnictwa wyborczego po dwóch wyborców, jako mężów zaufania, którzy mogą być obecni przy przeprowadzeniu całych wyborów aż do ogłoszenia wyniku obliczenia.

Wniosek odnośny musi być przedłożony przewodniczącemu Komisji ustnie lub na piśmie przed rozpoczęciem wyborów.

³²⁾ Stosownie do postanowień art. 51 ord. wyb.

Mężowie zaufania stronnictw mogą wnosić zarzuty co do tożsamości wyborcy lub jeżeli dany wyborca w myśl dwóch ostatnich ustępów art. 4. nie jest uprawniony do głosowania; pozatem nie mają prawa wtrącać się do wyborów.³³⁾

Art. 36.

Wstęp do lokalu wyborczego.

Do lokalu wyborczego mają przystęp tylko wyborcy, wpisani do list wyborczych danego okręgu wyborczego. Po oddaniu kartki do głosowania powinien wyborca natychmiast opuścić lokal wyborczy.

W czasie głosowania nie wolno ani w lokalu wyborczym, ani w budynku, w którym się lokal znajduje, ani też na ulicy i na placu przed wejściem do budynku w promieniu 100 metrów wygłaszać przemówień i w jakikolwiek sposób agitować. Rozdawanie kart do głosowania przed budynkiem, w którym się znajduje lokal wyborczy, w sposób nieagitacyjny jest dozwolone.³⁴⁾

Art. 37.

Głosowanie.

Przed rozpoczęciem wyborów Komisja Wyborcza dokonuje oględzin urny wyborczej, która winna być nieprzeźroczystym zamykającym się naczyniem.

Potem przystępuje się do oddawania głosów. Głosowanie³⁵⁾ odbywa się w ten sposób, że wyborca wpisuje na kartce białego koloru dowolnych rozmiarów cyframi arabskimi, rzymskimi lub słowami liczbę tej listy kandydatów, których chce wybrać. Komisja wyborcza wręczy wyborcy urzędową kopertę, a na jego żądanie i czystą kartkę papieru wraz z przyborami do

³³⁾ Mężowie zaufania podpisują nadto wynik obliczenia głosów w myśl ustępu 1 art. 48 ord. wyb. (Patrz także Wojew. str. 29).

³⁴⁾ Przekroczenia karane są w myśl art. 62 ord. wyb.

³⁵⁾ Głosować można tylko osobiście nie przez pełnomocnika (patrz art. 3 ord. wyb.).

pisania: do koperty tej wkłada wyborca sam w takim miejscu, gdzie nie może być podpatrywany, kartkę głosowania, po ewentualnem wpisaniu dotyczącej liczby i wrzuca kopertę do urny wyborczej. Wszystkie koperty muszą być tej samej wielkości, jakości i koloru, zaopatrzone w tem samem miejscu pieczętą gminną i nie mogą mieć żadnych wyróżniających znaków.

W ten sposób oddają najpierw swoje głosy członkowie Komisji. Grupy wyborcze mogą drukować kartki głosowania z liczbą, odpowiadającą ich liście kandydatów i rozszerzać wśród wyborców.

Komisja Wyborcza powinna zaznaczyć oddanie kartki głosowania w obu egzemplarzach list wyborczych.

Art. 38.

Zarzuty przeciwko wyborcom.

Komisja Wyborcza rozstrzyga tylko — czy który z wyborców ma być dopuszczony do oddania głosu, jeżeli:

1. istnieje wątpliwość co do jego tożsamości,
2. jeżeli zostanie wniesiony zarzut, że w myśl ostatnich dwóch ustępów art. 4 nie może on być dopuszczonym do głosowania przy wyborach.

Zarzuty tego rodzaju mogą podnieść członkowie Komisji Wyborczej i mężowie zaufania i to jak długo kartka głosowania obywatela, którego prawo wyboru zaczepiono, nie została jeszcze włożona do urny wyborczej. Rozstrzygnięcie Komisji Wyborczej musi w każdym poszczególnym wypadku zapaść przed dopuszczeniem następnego wyborcy do oddania głosu.

Art. 39.

Przerwanie wyborów.

Jeżeli zajądą okoliczności, któreby wpłynęły na uniemożliwienie wyborów, może Komisja Wyborcza

przedłużyć wybory lub odroczyć ich dokonanie na dzień następny. Zarządzenie takie musi być jednak natychmiast ogłoszone w sposób w gminie przyjęty, oraz w lokalu wyborczym. Jeżeli chodzi o przerwanie już rozpoczętych wyborów, wtedy winna Komisja Wyborcza opieczętować akta i urnę wyborczą wraz z oddanymi już kartakmi głosowania, a przy rozpoczęciu dalszych wyborów stwierdzić protokółarnie nienaruszenie pieczęci.

Art. 40.

Zamknięcie głosowania.

Po upływie dla wyborców oznaczonego czasu zamyka się lokal wyborczy, wszyscy atoli wyborcy, którzy przed zamknięciem znajdują się w lokalu wyborczym, lub w poczekalni przez Komisję dla wyborców przeznaczonej lub też bezpośrednio przed lokalem wyborczym — oddają jeszcze swoje głosy, poczem przewodniczący Komisji Wyborczej ogłasza głosowanie za ukończone.

Rozdział VI.

Stwierdzenie i ogłoszenie wyniku wyborów.

Art. 41.

Liczenie głosów.

Po zakończeniu głosowania pozostają w lokalu wyborczym oprócz członków Komisji Wyborczej, zastępcy Władzy Nadzorczej i sił pomocniczych, tylko mężowie zaufania poszczególnych grup wyborczych. Komisja Wyborcza wyjmuje z urny koperty z kartkami głosowania, przelicza je i porównuje liczbę kopert z zapiskami w wykazach wyborczych. Potem wyłącza nieważne kartki głosowania, rozdziela kartki według grup wyborczych i wygotowuje wynik wyborów w dwóch listach głosowania. W czasie tego ma każdy z upraw-

nionych obecnych prawo wglądnięcia do kartek głosowania.³⁶⁾).

Art. 42.

Nieważne kartki głosowania.

Nieważnemi są następujące kartki głosowania:

1. jeżeli kartka głosowania nie jest włożona do koperty, wydanej przez Komisję Wyborczą i zaopatrzonej pieczęcią gminną;
2. jeżeli liczba na kartce głosowania jest przekreślona lub nieczytelna. Dopiski itp., uwagi, uważa się jako niepisane;
3. jeżeli w kopercie znajduje się więcej kartek z różnemi liczbami; wtedy wszystkie głosy w tej kopercie są nieważne. Jeżeli w kopercie znajduje się więcej kartek z tą samą liczbą, liczy się je za jeden głos.
4. kartki opiewające na nieważną listę kandydatów.

Art. 43.

Rozdział mandatów na grupy wyborcze.

Dzielnik wyborczy.

Następnie rozdziela Komisja liczbę mandatów na poszczególne grupy wyborcze w stosunku do głosów dla danej grupy oddanych, a mianowicie w ten sposób, że naprzód wypośrodkuje dzielnik wyborczy. W tym celu należy sumę wszystkich ważnych, dla wszystkich grup oddanych głosów podzielić przez liczbę mandatów, powiększoną o jeden; następna cała wyższa od ilorazu liczba jest dzielnikiem wyborczym.

Liczbę na każdą poszczególną listę kandydatów oddanych głosów dzieli się następnie przez liczbę dzielnika wyborczego, poczem przydziela Komisja Wyborcza każdej grupie wyborczej tyle mandatów, ile razy

³⁶⁾ Jeżeli istnieje Główna Komisja wyborcza, to dalsze czynności przewidziane następniemi art. wykonuje tylko Główna Komisja Wyborcza w myśl art. 49 ord. wyb.

dzielnik wyborczy mieści się w sumie dla danej grupy oddanych głosów.³⁷⁾

Listę kandydatów połączonych stronnictw (art. 26) zlicza się z osobna, uważa się jednak je przy dziale mandatów za jedną listę i przydziela im się wspólnie przypadające mandaty.³⁸⁾

Art. 44.

Przydzielenie pozostałych mandatów.

Jeżeli wszystkich mandatów nie rozdzielono w sposób w art. 43. wymieniony, przydziela się zbywające mandaty po kolei tym grupom, które przy podziale w myśl art. 43. przeprowadzonym, wykazały największą resztę podziału.

Jeżeli reszty podziału są przy więcej grupach równe, przydziela się mandat tej grupie, która uzyskała więcej głosów; w razie równości głosów rozstrzyga los.

W liście kandydatów, która uzyskała głosów mniej, niż wynosi dzielnik wyborczy, nie przysługuje prawo do żadnego mandatu; postanowienie to nie odnosi się atoli do poszczególnych liczb wspólnej listy (art. 26).

³⁷⁾ **Przykład:** Suma wszystkich ważnie oddanych głosów wynosi 1288. Liczba mandatów tj. skład rady gminnej 12. Ażeby uzyskać dzielnik wyborczy należy 1288 podzielić przez 12 plus 1 czyli przez 13, co wynosi 99 i $\frac{1}{13}$. Dzielnikiem wyborczym będzie liczba cała wyższa od ilorazu tj. w tym wypadku 100.

Lista Nr. 1	otrzymała	716	głos.	$716:100 = 7$	mand.,	reszta	gł.	16
„ „ 2	„	332	„	$332:100 = 3$	„	„	„	32
„ „ 3	„	240	„	$240:100 = 2$	„	„	„	40

R a z e m: 12 mandatów.

³⁸⁾ Podział dalszy na poszczególne połączone grupy odbywa się w myśl art. 46. Gdyby w sposób w tym artykule przepisany wszystkich mandatów nie rozdzielono, to pozostałe mandaty przydziela się w myśl postanowień art. 44 ord. wyb.

Art. 45.

Odliczenie nadliczbowych mandatów.

Jeżeli przy podziale liczby głosów przez dzielnik wyborczy (art. 42) przypadłoby do rozdziału o jeden mandat więcej nad oznaczoną liczbę mandatów, odlicza się jeden mandat tej grupie, która posiada najmniejszą resztę podziału, a przy równości reszty, tej, która uzyskała najmniejszą liczbę głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los.

I tutaj należy uważać listy połączone (art. 26) za należące do jednej grupy.

Art. 46.

Rozdział mandatów między listy połączone.

Po przydzieleniu mandatów wszystkim grupom wyborczym, rozdziela Komisja Wyborcza mandaty między poszczególne listy połączone.

Postępowanie przy tem jest identyczne z wyszczególnionem w art. 43, 44.³⁹⁾.

³⁹⁾ Postępowanie identyczne t. zn. że celem podziału mandatów między listy połączone należy sumę głosów połączonych podzielić przez liczbę przypadających na nie mandatów powiększoną o 1 i postąpić dalej tak jak wyżej przewidziano.

Przykład: Suma wszystkich głosów wynosi 1184, liczba mandatów 12. Do głosowania stanęły 4 listy, z tych 3 połączone. Lista Nr. 1 uzyskała 529 głosów, połączone listy 655 głosów. $1184 : 12$ plus 1 t. j. 13 = 91. $\frac{1}{13}$ czyli dzielnik wyborczy wynosi 92.

Lista Nr. 1. 529 gł. : 92 = 5 mandatów, reszta 69 głos.

Listy Nr. 2, 3, 4 — 655 gł. : 92 = 7 mandat., reszta 11 gł.

Poszczególne listy połączone uzyskały: Nr. 2 = 186 gł., Nr. 3 = 395 gł., Nr. 4 = 74 gł. Sumę głosów padłych na listy połączone należy podzielić przez 7 plus 1 czyli przez 8. $655 : 8 = 81$. $\frac{7}{8}$, dzielnik będzie wynosił 82.

Lista Nr. 2 — 186 : 82 = 2 mandaty, reszta 22 głosów

„ „ 3 — 395 : 82 = 4 „ reszta 67 „

„ „ 4 — 74 nie uzyskałyby mandatu, wobec tego jednak, że w myśl art. 44 należy przydzielić zbywające mandaty tym listom, które mają największe reszty, uzyskuje też lista Nr. 4 jeden mandat. (Patrz też przykl.: Wojew. str. 37).

Art. 47.

Kto jest wybrany.

Wybranymi członkami do Rady Gminnej są ci kandydaci poszczególnych grup wyborczych, którzy kolejno w liście kandydatów są wymienieni według liczb przypadających danej grupie mandatów. Dalsi kandydaci są w tym samym porządku zastępcami (art. 53). Jeżeli lista kandydatów zawiera więcej nazwisk, niż dopuszczalne (art. 21), nie bierze się nadliczbowych nazwisk w rachubę.

Art. 48.

Ogłoszenie wyniku wyborów.

Zaraz po obliczeniu głosów ustali Komisja Wyborcza protokółarnie wynik przy równoczesnem podpisaniu go przez wszystkich członków, poczem Urząd Gminny ogłasza publicznie wynik wyborów w sposób w gminie praktykowany.

W ogłoszeniu należy wyszczególnić: dokąd, gdzie i w jaki sposób można wnosić zarzuty przeciwko wyborom.

Odpis protokołu wyborczego i wyniku obliczenia głosów należy przedłożyć Władzy Nadzorczej; kartki głosowania i koperty powinna Komisja Wyborcza opieczętować i przechowywać w Urzędzie Gminnym i tylko w razie wniesienia zarzutów przeciwko wyborom należy je przedłożyć.

Art. 49.

Wypośredkowanie wyniku wyborów, jeżeli wybierano we więcej okręgach.

Jeżeli wybory odbywają się w kilku lokalach, wtedy przeprowadzają Komisje Wyborcze poszczególnych lokali wyborczych tylko czynności wymienione w art. 41.

Dalsze postępowanie przedsięwzięje Komisja Główna, której poszczególne komisje oddają natychmiast opieczętowane akta wyborcze.

Rozdział VII.

Środki prawne.

Art. 50.

Sprostowanie wyniku wyborów, jeżeli wybrano osobę niewybieralną.

Władza Nadzorcza bada, czy nie wybrano osób, którym nie przysługuje prawo wybieralności. O ile ten wypadek ma miejsce, należy w przeciągu miesiąca od dnia nadejścia protokołu wyborczego orzec wybór niewybieralnej osoby za nieważny i rozstrzygnąć, kto jest wybrany w jej miejsce.⁴⁰⁾

Rozstrzygnięcie to ogłasza Urząd Gminny publicznie, w sposób w gminie przyjęty.

Art. 51.

Zarzuty przeciwko wyborom.

Zarzuty przeciwko wyborom może wnieść tylko w danej gminie uprawniony wyborca⁴¹⁾ w przeciągu dni 8 od następnego dnia po ogłoszeniu wyniku wyborów.

Zarzuty należy wnosić pisemnie do Urzędu Gminnego. Zarzuty należy najpóźniej do trzech dni wraz z aktami wyborczymi przedłożyć Władzy Nadzorczej.⁴²⁾

O zarzutach rozstrzyga Władza Nadzorcza.

⁴⁰⁾ Starosta bada z urzędu, choćby nie wniesiono zarzutów przeciw wyborom, czy wszyscy wybrani posiadają bierne prawo wyborcze tj. warunki przepisane w art. 5. Rozstrzygnięcie i zawiadomienie Urzędu gminnego następuje tylko wtedy, jeżeli uznaje wybór pewnej osoby za nieważny w przeciwnym razie zawiadomienia nie potrzeba.

⁴¹⁾ Tylko wyborca może wnieść zarzuty. Zarzuty wniesione przez stronnictwa polityczne lub grupy wyborcze należy odrzucić bez rozpatrzenia jako wniesione nieformalnie. Zarzuty mogą być oparte tylko na momentach wymienionych w art. 52 popartych odpowiednimi dowodami. Urząd gminny przedkładając zarzuty Staroście, winien dołączyć swą opinię. (Patrz także: Wojew. str. 40).

⁴²⁾ Odnośnie do gmin wiejskich Starosta jako Przewodniczący Wydziału Powiatowego w myśl art. 63 i § 139 ord. d. gm. w.

Art. 52.

Rozstrzygnięcie o zarzutach.

Jeżeli władza, rozstrzygająca o zarzutach stwierdzi takie uchybienia w przeprowadzeniu wyborów, które mogłyby wpłynąć na wynik wyborów, szczególnie, jeżeli stwierdzi poważne naruszenia wolności, czystości i tajemnicy wyborów, wtedy unieważnia całe wybory⁴³⁾ lub odpowiednią ich część i zarządza ewentualnie nowe wybory, oznaczając dzień, w którym się odbyć mają.

Jeżeli tylko stwierdzono błędne obliczenie głosów, winna władza wynik natychmiast sprostować i w gminie publicznie ogłosić.

Rozstrzygnięcie należy doręczyć odwołującym się i tym osobom, których wybór został unieważniony.

Rozstrzygnięcie to, które powinno być wydane najdalej w przeciągu 3 miesięcy od dnia przedłożenia zarzutów, jest ostateczne.

R o z d z i a ł VIII.

Z a s t ę p c a.

Art. 53.

Powołanie zastępców.

Zastępcy pełnią funkcje członków Rady Gminnej tych grup, dla których byli umieszczeni na liście kandydatów, jeżeli mandat zostanie opróżniony stale na cały okres wyborczy.

Zastępcy następują w tym porządku, jak byli w liście kandydatów wyszczególnieni.

⁴³⁾ W razie unieważnienia całych wyborów należy nowe wybory rozpocząć od ponownego zestawienia list wyborczych w myśl art. 12, o ile tylko część wyborów unieważniono, należy tę część dokładnie oznaczyć. (Patrz także: Wojew. str. 41).

Art. 54.**Uzupełnienie liczby zastępców.**

Jeżeli w pewnej grupie wyborczej nie wybrano tylu zastępców, ile wynosi połowa członków Rady Gminnej z tej grupy, względnie przy niepodzielnej przez 2 liczbie Rady Gminnej, sąsiednią wyższą liczbę całą lub, jeżeli liczba zastępców pewnej grupy spadnie po wyborach niżej wymienionej granicy, powinni członkowie Rady Gminnej uzupełnić liczbę zastępców powołanej grupy w następujący sposób:

Jeżeli dla wspomnianej grupy wybrano tylko jednego członka do Rady Gminnej, mianuje tenże zastępcę sam, przedkładając przełożonemu gminy w czasie przez niego ustanowionym odnośne pisemne oświadczenie.

Jeżeli odnośna grupa jest przez więcej, jak jednego członka zastąpiona, wtedy dokonuje ona pod przewodnictwem przełożonego gminy lub jego zastępcy wyboru uzupełniającego kartkami, przyczem wybrany jest ten, kto otrzymał największą liczbę głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los.

Uzupełnienie liczby członków Rady Gminnej w powyżej przytoczony sposób, następuje także wtedy, jeżeli grupa wyborcza postawiła mniej kandydatów, niż jej w stosunku do oddanych głosów się należy i w tym wypadku powinni członkowie Rady Gminnej tej grupy wybrać brakującą ilość członków Rady Gminnej.

Przy tych wyborach sporządza się osobny, przez wszystkich obecnych podpisany protokół. Odnośnie do ogłoszenia ich wyniku obowiązują postanowienia art. 48.

R o z d z i a ł IX.**W y b ó r z a r z ą d u g m i n n e g o .****Art. 55.****Zwołanie Rady Miejskiej.**

Nowo wybrana Rada Gminna w gminach miejskich (Rada Miejska) winna ukonstytuować się najpóźniej

20. dnia po dniu ogłoszenia wyniku wyborów. O ile jednak wniesiono protest wyborczy przeciwko całym wyborom lub przeciwko wyborowi więcej, niż jednej trzeciej części radnych, Władza Nadzorcza winna zarządzić wstrzymanie ukonstytuowania się Rady Miejskiej aż do czasu wydania ostatecznej decyzji.

Pierwsze posiedzenie Rady Miejskiej zwołuje burmistrz miasta, a przewodniczy na niem najstarszy wiekiem członek Rady.

Art. 55 a.

Wybór burmistrza i jego zastępcy, oraz płatnych członków Magistratu odbywa się w myśl przepisów § 31. ordynacji miejskiej z 30. maja 1883 r. (Zb. Ust. Pr. str. 261).

Art. 56.

Wybór ławników honorowych (niepłatnych).

Zebranie Rady Miejskiej celem wyboru ławników honorowych winno się odbyć najpóźniej do 14 dni po ukonstytuowaniu się.

Wybór ławników honorowych odbywa się na podstawie systemu proporcjonalnego na okres urzędowania Rady Miejskiej. Starzy ławnicy honorowi sprawują jednak i po upływie tego okresu swoje czynności aż do zatwierdzenia zastępców przez Władzę Nadzorczą.

Na ławnika honorowego może być wybrany każdy obywatel miasta, posiadający prawo wyborczy na radnego. Radny miejski wybrany członkiem Magistratu, traci mandat w Radzie Miejskiej.

Art. 57.

Sposób wyboru.

Wybór ławników honorowych odbywa się na podstawie list kandydatów.

Przeprowadzeniem wyborów kieruje Komisja Wyborcza, składająca się z przewodniczącego Rady,⁴⁴⁾

⁴⁴⁾ Przewodniczącego rady odnosi się tylko do gmin miejskich; w gminach wiejskich przewodniczy delegat mianowany przez Starostę w myśl art. 58.

oraz dwóch członków powołanych przez przewodniczącego. Głosowanie jest tajne i odbywa się za pomocą kart głosowania.

Przed rozpoczęciem głosowania przewodniczący wzywa radnych do składania list kandydatów. Lista kandydatów zawierać ma podwójną ilość kandydatów w stosunku do liczby ławników, których należy wybrać.

Listy kandydatów zgłoszone w czasie wyznaczonym przez przewodniczącego, Komisja sprawdza i unieważnia z nich te, które nie odpowiadają postanowieniom ordynacji wyborczej.

Listy uznane za ważne, przewodniczący zaopatruje kolejno numerami, następnie wystawia je do wglądu radnych w miejscu dla nich widocznym i łatwo dostępnym, poczem wzywa radnych do oddania głosu na jedną z list wyłożonych.

Jeden z członków Komisji odczytuje nazwiska radnych w porządku alfabetycznym i radni w miarę wywołania nazwisk rzucają do urny zwinięte kartki do głosowania. Po ukończeniu głosowania Komisja dokonuje obliczenia głosów.

Podział mandatów odbywa się w myśl przepisów art. 43—45 niniejszej ustawy.

Z czynności wyborczej spisuje się protokół, zawierający wszystkie istotne momenta wyborów. Protokół winien być podpisany przez członków Komisji Wyborczej i przechowany w aktach Magistratu. Odpis protokołu otrzymuje Władza Nadzorcza.

Rozdział X.

Wybory do zarządu gmin wiejskich.

Art. 58.

Zwołanie Rady Gminnej.

Zebranie nowo wybranej Rady Gminnej w gminach wiejskich w celu wyboru Zarządu Gminnego winno się odbyć najpóźniej do dnia 14. po ogłoszeniu wyniku wy-

borów, o ile nie wniesiono protestu wyborczego przeciw tym wyborom lub przeciw wyborowi więcej, jak połowy liczby radnych.

Radę Gminną zwołuje,⁴⁵⁾ oraz przewodniczy jej specjalny delegat, wyznaczony przez właściwą Władzę Nadzorczą z pośród członków odnośnej gminy.

Delegatem winien być z reguły przełożony gminy.

Powyższe funkcje sprawuje delegat aż do czasu ukonstytuowania się Zarządu Gminnego.

Art. 59.

Wybór przełożonego gminy.

Wybór przełożonego gminy wiejskiej odbywa się w myśl przepisów §§ 78—83. ordynacji dla gmin wiejskich z 3. lipca 1891 r. (Zb. Ust. Pr. str. 233).

Art. 60.

Wybór ławników.

Po wybraniu przełożonego gminy przystępuje Rada Gminna do wyboru ławników.

O ile Rada Gminna ma wybierać dwóch lub więcej ławników, postępowanie wyborcze odbywa się w myśl przepisów art. 57. niniejszej ustawy.

Wybór tylko jednego ławnika następuje zwyczajną większością głosów obecnych na posiedzeniu radnych.

Art. 60a.

Dotychczasowi honorowi członkowie zarządu gmin sprawują swój urząd aż do czasu wprowadzenia w urząd ich następców, wybranych przez nową Radę Gminną.

⁴⁵⁾ Co do terminu zwołania obowiązuje § 104 ord. d. gm. w. (patrz również § 76 i uwaga 66) tejże ordynacji).

Art. 61.

Wybory do Komisij gminnych.

Wybory do Komisij gminnych odbywają się na zasadzie systemu proporcjonalnego przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów art. 57.

Rozdział XI.

Postanowienia karne.

Art. 62.

Osoby winne naruszenia przepisów art. 29. i 36. niniejszej ustawy,⁴⁶⁾ jak niemniej świadomego pogwałcenia w czasie wyborów innych jej przepisów, lub też winne dopuszczenia się przy wyborach przekupstwa, wymuszenia, fałszu, lub jakichkolwiek innych podejść, ulegną karze aresztu od dni 7 do 2 miesięcy, o ile czyny te według ustaw karnych nie podlegają surowszej karze.

Wyznaczenie kary należy do właściwości sądu.

Art. 62 a *).

Kto bez uzasadnionego powodu uchylił się od wykonania obowiązku określonego w art. 8a niniejszej ustawy, podlegają grzywnie od 1—50 zł.

Zamiana grzywny na karę wolnościową jest niedopuszczalną.

Przy wymierzaniu należy wziąć pod uwagę poziom wykształcenia, rodzaj zatrudnienia i stan majątkowy wyborcy. Karę wymierza przełożony gminy.

Od jego orzeczenia karnego wolno się zażalić do Władzy Nadzorczej w przeciągu 8 dni, licząc od dnia

⁴⁶⁾ Art. 29 dotyczy zakazu sprzedaży trunków alkoholowych, art. 36 agitacji w lokalu względnie w promieniu 100 metrów od tegoż.

*) Dodany ustawą Sejmu Śląskiego z 29. X. 1926 r. (Dz. Ust. Śl. Nr. 24, poz. 41).

doręczenia orzeczenia. Zażalenie może nastąpić na piśmie lub do protokołu i winno być skierowane do władzy wymierzającej karę. Orzeczenie Władzy Nadzorczej jest ostateczne.

Jeżeli doręczenie mandatu karnego nie nastąpi w ciągu 3 miesięcy, wykroczenie jest przedawnione.

Rozdział XII.

Postanowienia ogólne.

Art. 63.

Władza Nadzorcza.

Władzą Nadzorczą w rozumieniu tej ustawy jest Starosta w odniesieniu do gmin wiejskich, a Wojewoda Śląski — w odniesieniu do gmin miejskich.

Władza Nadzorcza czuwa nad należytem⁴⁷⁾ i nieopóźnionem wykonaniem wszystkich ustawą niniejszą zarządzonych czynności urzędowych. W wypadkach zaniedbania lub nieściśłości może Władza Nadzorcza, przestrzegając kompetencji ustawą niniejszą ustanowionych komisji, zarządzić na koszt gminy częściowe lub całkowite wykonanie odnośnej czynności urzędowej

⁴⁷⁾ Kompetencje władzy Nadzorczej wyszczególnione są w art. 17, 34, 48, 50, 51, 52, 58. Nie jest to jednak wyczerpujące, albowiem art. 63 nakładając na władzę Nadzorczą obowiązek czuwania nad należytem wykonaniem wszystkich czynności, daje jej temsamem kompetencje szersze. Przestrzegając kompetencji odnośnych w ustawie wymienionych komisji (reklamacyjnej art. 16, wyborczej art. 31 i 57) może władza Nadzorcza wkroczyć w każdym stadium wyborów, jeżeli akcja wyborcza nie jest prowadzoną należyście. Ponieważ ustawa nie określa bliżej tego pojęcia, ocena tego czy czynności nakazane ustawą wykonywane są należyście, należy do swobodnego uznania władzy nadzorczej. Z tego tytułu może władza nadzorcza w każdym stadium wyborów, zarządzić przerwanie względnie ponowne przeprowadzenie pewnych czynności.

przez własne organa. Gminie przysługuje prawo regresu do dotyczących organów gminnych.

Art. 64.

Prawo do wynagrodzenia.

Członkowie Komisji odwoławczej,⁴⁸⁾ którzy ponoszą uszczerbek w zarobkowaniu, mają prawo do wynagrodzenia.

Gmina ustala ostatecznie według własnej oceny powyższe odszkodowanie i pokrywa je z własnych środków.

Art. 65.

W z o r y.

Śląski Urząd Wojewódzki sporządza potrzebne do prowadzenia wyborów druki i przesyła je gminom za pośrednictwem Starostwa.

Koszta ztąd wynikłe, jak i wogóle wszelkie koszta związane z przeprowadzeniem wyborów ponosi gmina.

Art. 66.

Wyrażenia ustawy niniejszej: „Rada Gminna“ — „Przełożęństwo gminne“ — „Zarząd Gminny“ i „przełożony gminy“ w odniesieniu do gmin miejskich należy rozumieć jako: „Rada Miejska“, względnie „Magistrat“, względnie „burmistrz“.

⁴⁸⁾ Przez komisję odwoławczą należy rozumieć komisję reklamacyjną przewidzianą art. 16 ord. wyb. (Wojew. str. 47).

Art. 67.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.⁴⁹⁾

Przepisy ustaw, tego samego przedmiotu dotyczące, a sprzeczne z niniejszą ustawą, tracą moc obowiązującą. O ile inne ustawy i rozporządzenia powołują się na takie przepisy, należy zamiast nich stosować odpowiednie przepisy niniejszej ustawy.

Art. 68.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Wojewodzie.

Marszałek:

(—) W o l n y.

⁴⁹⁾ Ogłoszenie nastąpiło w dniu 31. maja 1926 w Dz. U. Śl. Nr. 13, pod pozycją 22.

W „Ordynacji dla gmin wiejskich“ wydanej w r. 1927 przez p. Dr. OLSZEWSKIEGO należy przeprowadzić następujące poprawki :

Na stronie 21, w miejsce : „§§ 66 i 67 uchylone 1926“ należy wkleić :

§ 66.

Rada gminna, a tam gdzie ona nie istnieje, Naczelnik gminy decyduje :

1) W sprawach zażaleń i sprzeciwów dotyczących posiadania lub utraty prawa swojszczyzny (Gemeinderechts) — (reszta uchylona jako sprzeczna z ord. wyb. z 5/5 1926 r.)

2) Uchylone artykułem 51 ord. wyb.

3) O uprawnieniu do uchylenia się od przyjęcia wyboru lub złożenia członkostwa w Radzie gminnej lub przełożeniu w gminie, jakoteż o skutkach, jakie pociągnąć może za sobą dla członków gminy niewypełnienie obowiązku przewidzianego w art. 9. ord. wyborczej z dnia 5/5 1926 r. (patrz wyżej § 65 ord. d.g.w.)

§ 67.

Uchwały Rady gminnej i Naczelnika gminy w wypadkach przewidzianych w § 66. nie potrzebują zezwolenia lub zatwierdzenia ze strony Naczelnika gminy lub Władzy Nadzorczej.

Przeciw tym uchwałom przysługuje skarga sporno-administracyjna, która służy też naczelnikowi gminy, jeśli uchwała powzięta została przez Radę gminną.

Skarga ta w wypadkach wymienionych w punktach 1) i 2) § 66 nie posiada mocy wstrzymującej (jednakże nowe wybory nie mogą się odbyć przed prawomocnością tej uchwały).

Na stronie 97, Uwaga 33) skreślić wszystko a w to miejsce wkleić :

33) Mężowie zaufania winni być obecni również przy obliczaniu głosów w myśl zdania 1, art. 41. ord. wyb. (Patrz Wojew. str. 29).

Prace i Słaska

①

386966L

Prócz błędów wykazanych na końcu niniejszego egzemplarza należy jeszcze przeprowadzić następujące poprawki:

Str. 19, wiersz 5 z góry, zamiast „oznaczonym“ ma być: „oznaczony“.

Str. 20, § 54, wiersz 4, zamiast „poniżej“ ma być: „później“.

Str. 23, § 71, wiersz 7, zamiast „⁴⁴)“ ma być: „⁵⁴)“.

Str. 26, uwaga ⁶²), wiersz 1-szy zamiast „gminny“ ma być: „gminy“.

Str. 27, uwaga ⁶⁵), po słowie „ostatniego“ należy dodać: „tu opuszczonego“ — a na końcu tejże uwagi po słowie: „strona“ wpisać „80“.

Str. 45, na końcu uwagi ¹³⁰), zamiast: „uwaga ²)“ ma być: „uwaga ¹²²)“.

Str. 49, wiersz 4 z góry, zamiast: „obsolutorjum“ ma być: „absolutorjum“.

Str. 49, wiersz 9 z góry, zamiast: „zgromadzenie“ ma być: „zgromadzeniu“.

Str. 51, w uwadze ¹⁴⁴), zamiast: „patrz § 5, uwaga ³)“ ma być: „patrz § 5 uwaga ²¹)“.

Pracownia Śląska ②

388066I

Skorowidz alfabetyczny.

Cyfra pierwsza oznacza stronę, na której o danym przedmiocie jest mowa, cyfra dalsza oznacza paragraf, punkt względnie odnośną uwagę.

Absolutorjum 49, — 50,

Administracja — gmin wiejskich — w ogólności 25,

— kontrola 38, — 39, — 48,

— nadzór 51,

— lasami gminnymi 22,

— majątkiem gminy 33 (3),

— związków celowych 64,

— „ „ siedziba 64 (3),

— „ „ przejęcie urzędników 68,

Agitowanie 97,

Akta wyborcze 99, — 103,

Asygnowanie dochodów i rozchodów 33 (4), — 53 (nr. 148),

Bierne prawo wyborcze 73 (uw. 1), — (art. 5), — 80 (uw. 4),

Błędne obliczenie głosów 105 (art. 52),

Braki formalne list wyborczych 91,

Braki kasowe 49, 50,

Budżet gminy 47.

Charakter — gminy wiejskiej 9 (uw. 1), — 13 (§ 4),

— podwójny naczelnika gminy 32 (nr. 83),

— publiczno-prawny zw. cel. 61,

Choroba 81 (art. 8b), — 82 (art. 9),

Cłężary gminy 10, 11, 13, 59 (nr. 5),

Czasokres — do wniesienia skargi 56 (§ 144),

— urzędowania komisarycznej Rady gminnej 54,

— „ naczelnika gminy i ławników 26,

— „ Rady gminnej 20,

Członkowie — ciał ustawodawczych 82 (art. 9),

— gminy, ich prawa i obowiązki 17,

Czynne prawo wyborcze — pojęcie 73 (uw. 1),

— wymogi 74 (uw. 2),

Czynności Komisji Wyborczej 27, 97 (art. 37),

Czystość wyborów 105,

Darowizny 44,

Dekret nominacyjny 46 (uw. 133),

Delegat do przeprowadzenia wyborów do Zarz. gm. 107, 109,

Deputowani zw. cel. 64 (4), — 65, — 66,

Dobrowolne ciężary gmin 59,

Dochody i rozchody gm. 47, — 48,

Dochody zw. cel. 68,

Dochodzenia dyscyplinarne 47, — 55 (uw. 158), — 70 (§ 22),

Dodatkowe wyłożenie list wyborczych 88 (art. 18),

Dozór policyjny 37 (2), — 75 (art. 4),

Dyscyplinarne postępowanie, patrz wyżej: „Dochodzenia“,

Dzielnik wyborczy 100, — 101, — 102,

Dzień wyłożenia list wyborczych 73, — 74, — 84, — 86,

„ wyborów 79 (art. 5), — 80 (art. 4), — 81, — 89 (art. 20), — 94 (art. 28),

„ wnoszenia reklamacji 85,

Dzierżawa — gruntów i pojęcie 46,

— polowania 43,

Ekzekucja należności gminnych 24 § 73),

Ekzekucja przeciw gminom wiejskim 50, — 52 (nr. 147),

Etatyzacja przymusowa 52,

Łat sz 110,

Forma — dokumentów, zachowanie 35,

— listy kandydatów 85, 89,

— protestów przeciw listom wyborczym 86

— zapytania 91 (art. 22),

— zarzutów 104 (art. 51),

— zwołania Rady gminnej 39 (§ 104),

Głosowanie na ławników 108,

— na naczelnika gminy 28,

— na zebraniach Rady gminnej 40,

Głosowanie na zebraniach wydziału zw. cel. 66,

— przy wyborach Rady gminnej 97 (art. 37),

Główna Komisja Wyborcza 95, — 103,

Gmina wiejska — jako korporacja 14,

— pojęcie 14,

— połączenie 10, 13,

— wzbranianie się wstawienia do budżetu 52,

— utworzenie zw. cel. 59,

— rozwiązanie 10 (2),

— zamiana na miejską 9,

Gminna ordynacja wyborcza 73, — 113,

Godziny — głosowania 81 (art. 8a),

— doręczenia zapytania co do kandydatury 91 (art. 25),

— wyłożenia list wyborczych 86, 88,

— zakończenia głosowania (wyborów) 94,

Gospodarka gminna patrz: „Administracja“,

— leśna 22 (§ 69),

Granice gmin 9, — 12, — 13,

Grzywny 42, — 55, — 110,

Monorowe — prawa obywatelskie 19, — 41, — 73, — 74,

— urzędy gminne 18, — 109,

— „ „ „ „ utrata 19, 46, 55,

— „ „ „ „ wybór na nie 107,

Honorowi — członkowie Zarządu gminy 109,

— urzędnicy gm. 26, 30, 46 (nr. 133), 107,

Iość — patrz: „Liczba“,

Informacje o karach 79,

Instrukcje dla radnych 38,

Interes publiczny — pojęcie względnie wymogi 11,

— powzięcie uchwał tymczas. w razie sporn. 13 (§ 4),

— przy połączeniu gmin wiejskich 10, — 11,

— „ „ „ „ utworzeniu zw. cel. 59,

— „ „ „ „ wprowadzeniu Rady gminnej 19 (§ 49),

Interesów komunalnych sprzeczność 11 (c),

Interesowani 9, — 10, — 11, — 12, — 13, — 59, — 60, — 62,

— 63,

Jawność obrad Rady gminnej 41,

— obrad wydziału zw. cel. 70 (§ 22),

Język obrad Rady gminnej 41 (uw. 114),

Kara ciężkiego więzienia 19,

Kartka wyborcza 81 (art. 8a), — 97,

Kartki do głosowania 97, — 98, — 100, — 103,

Kary — porządkowe 55,

— sądowe 75—79, — 110,

— informacje o karach 79,

Kasowe rewizje 48,

Klucz podatkowy 68,

Kierownictwo — obrad Rady gminnej 41,

— obrad wydziału zw. cel. 67,

— wyborów 94 (art. 31), — 107,

Kolegialny Zarząd gminy — ustanowienie 26,

— gdzie korzystny 26 (nr. 61),

— kompetencje 35—36,

Kolonje, ich połączenie z gminą lub stworzenie gminy samodzielnej 11 (b),

Komisarz śledczy 56,

Komisaryczna Rada gminna 53,

Komisaryczny naczelnik gminy 30 (i nr. 75),

Komisje gminne 39, — 79, — 80, — 82, — 110,

Komisja Wyborcza — czynności 27, — 97 (art. 37),

— Główna 95, — 103,

— kontrola tożsamości wyborców 98,

— obliczenie wyniku wyborów 99,

— opieczetowanie akt wyborczych 103,

— podział mandatów 100,

— przerwanie lub odroczenie wyborów 98,

— przy wyborze naczelnika gminy i ławników 27, — 107,

— skład 9, — 4,

— sposób jej powołania 94 (art. 31),

— termin zamianowania 85 (art. 14),

— wnioski co do niej 85 (art. 14),

— wybór przewodniczącego 95,

Komisja reklamacyjna 87, — 112,

- Kompetencje** — Kolegjalnego Zarządu gminy 35,
— Ministra Spraw Wewnętrznych 26, — 56, — 58,
— Naczelnika gminy 17 (§ 9), — 23 (§ 71), — 32 (§ 88),
36 (§ 90—91), — 38, — 51,
patrz dalej: „Naczelnik gminy“ —
— Rady gminnej 9, — 10, — 15 (§ 6), — 22 (§ 69), —
24 (§ 72, — 26, — 34, — 35, — 38—46, 47, 48, 49,
51, 56, 83, patrz nadto: „Rada gminna“,
— Rady Ministrów 9, 79,
— Rady Wojewódzkiej — patrz: „Rada Wojewódzka“,
— Starosty — patrz: „Starosta“,
— Wojewody — patrz: „Wojewoda“,
— Wydziału Powiatowego — patrz: „Wydział Pow.“,
— Wydziału zw. cel. — 64 (§ 11), — 61 (uw. 11), —
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** 14 (uw. 21), — 54 (uw. 154), — 61 (uw. 11),
- Kontrola** — administracji gminnej 39 (uw. 104), — 48,
— kasy gminnej 38 (uw. 103) — 48 (uw. 136),
— tożsamości wyborców 97, 98 ,
- Konwencja Genewska** 74 (uw. 2),
- Koperty do głosowania** 97, — 99, — 100,
- Korporacje** — gminy jako korporacje 14,
— zw. cel. jako korporacja 61,
- Korzystanie** — z prawa wglądu do list wyborczych 86,
— z urzędzeń gminy 13, 17,
— z urzędzeń zw. cel. 68, 69,
- Koszta** — podróży naczeln. gminy i ławników 31,
— wyborów 112 (art. 64),
- Krewni** — 36, — 40 (§ 108), — patrz także: „pokrewieństwo“,
- Księga rachunków gminy** 48,
- Kto jest wybrany** — na naczelnika gminy 29,
— na radnych 103,
- Kwalifikacje** — ławników 26, 80 (art. 7),
— naczelnika gminy 26,
— radnych, — patrz: „prawo wybieralności“.
- Liczba** — członków Komisji reklamacyjnej 87 (art. 16),
— członków Rady gminnej 20 (uw. 39), 82 (art. 10), —
94,
— deputowanych wydziału zw. cel. 65 (§ 12),

Liczba — kandydatów 90,

— ławników gminy 25 (§ 74),

— ławników płatnych 26 (§ 75),

Liczenie głosów 39,

Likwidacja zw. cel. 62 (§ 7),

Listy wyborcze 73 (art. 1), — 81 (art. 8a), — 83, — 84, — 85,

— 86, — 87, — 88, — 92, — 93,

Listy kandydatów na radnych 85, — 89, — 90, — 91, — 92, — 93,

— na urzędy gminne 108,

Listy połączone 93, — 101, — 102,

Lokal — na zebrania Rady gminnej 39 (§ 104),

— wyborczy 84 (nr. 12), — 94, — 95, — 97, — 99, — 103,

— wyłożenia list wyborczych 92 (art. 25),

Ławnicy — czasokres urzędowania 26,

— ich liczba 25 (§ 74),

— płatni 26 (§ 75),

— prawo wybieralności (kwalifikacje) 80 (art. 5),

— wybór 26, — 27, — 107 (art. 57).

Majątek gminy — części składowe 21,

— odpłata za korzystanie z pożyczków 24,

— prawo polowania 42 (uw. 119),

— urodzaje 45,

— ściągnięcie odpłaty 24 (§ 73),

— użytkowanie 22,

— zamiana jednego rodzaju na drugi 22 (§ 69),

— zamiana na prywatny 22 (uw. 46),

Majątek gmin łączonych 13,

Mandaty — nadliczbowe 102,

— zbywające 101,

Meldunki 37 (4),

Mężowie zaufania 96, — 97, — 99,

Miejsce urzędowania administracji zw. cel. 64 (3),

— zamieszkania, — patrz: „Mieszkanie“,

— zebrań Rady gminnej 39 (§ 109),

Miejscowe połączenie gmin 11 (c),

Mieszkańcy gminy — podział 16.

— uprawnienia 16 (§ 8),

Mieszkanie — jako wymóg czynnego prawa wyborczego 73,

— pojęcie 16,

patrz także: „zamieszkanie“,

Minister Spraw Wewnętrznych 26, — 56, — 58, — 67,

Moc obowiązująca ordynacji wyborczej 113,

Moc wstrzymująca skarg, sprzeciwów, zażaleń 23, — 53,

Naczelnik gminy — absolutorjum 49,

— czasokres urzędowania 26,

— jako członek Rady gminnej 20, — 33,

— jako członek wydziału zw. cel. 65 (§ 13),

— jako przewodnicz. komisji reklamacyjnej 87 (art. 16),

— komisaryczny 30,

— kwalifikacje 26 (uw. 62),

— nieważne kartki przy wyborze 28,

— obowiązek ogłoszenia wyborów 94,

— „ zestawienia list wyborczych 83,

— „ wyłożenia do wglądu list wyborcz. 85,

— „ wywieszenia list kandydat. 92 (art. 25),

— odszkodowanie i wydatki 31,

— pełnomocnictwo 34 (7), 45 (uw. 129),

— płaćny 26 (§ 75),

— prawa i obowiązki 25 (i uw. 59), 32—35, — 83—85, 92, 94,

— prawo karania 36, — 55,

— „ rozstrzygania zażaleń 17 (§ 9), 23 (§ 71),

— „ wybieralności 80,

— przedłożenie absolutorjum Władzy Nadzorczej 50,

— „ budżetu 48, — 49,

— przekroczenie budżetu 48,

— przełożony zw. cel. 67,

— ustanowienie okręgów wyborczych 84,

— wybór 27—29,

— wydatki i odszkodowanie 31,

— wyłączenie z powodu pokrewieństwa 80,

— zakres władzy karania 55,

— „ „ policyjnej 36,

— zaprzysiężenie 31,

- Naczelnik gminy** — zastępstwo 25, — 56, — 87,
— zatwierdzenie 30,
— zawieszenie uchwał Rady gminnej 51,
— zestawienie preliminarza budżetu 47,
— zwołanie Rady gminnej 39, 109,
Naczelnik Urzędu Okręgowego 30, — 36, — 37, — 67,
Nadzór — nad gospodarką leśną 22 (§ 69),
— państwowy 51, — 70,
Nadliczbowe — mandaty 102,
— kandydatury 103 (art. 47),
Nadzwyczajne wydatki 48, 52,
Nagle wypadki 40 (§ 106), 43 (uw. 121),
Najwyższy Trybunał Administracyjny 55, 56, 60, 70,
Nakładanie podatków i świadczeń 14 (uw. 21), — 15 (uw. 23),
patrz także: „Świadczenia“,
Naruszenie — przepisów 110,
— wolności, czystości i tajemnicy wyborów 105,
Nieobecność na zebraniach Rady gminnej 42 (§ 112),
Nieodpowiednie zachowanie się 42,
Niepłatne urzędy gminne — patrz: „Honorowe urzędy gm.“,
Niespełnienie obowiązków wyborczych 81 (art. 8b),
Nieważność listy kandydatów 92,
Nieważne kartki do głosowania przy wyborze naczeln. gm. 28,
— przy wyborze Rady gminnej 99, — 100,
Nowe wybory 27, 30, 105,
- Obciążanie** — bez ustawowego obowiązku 44,
— członków zw. cel. podatkami 71,
— gminy pożyczką 44,
- Obcokrajowcy** 16, — 74 (uw. 2),
Obliczenie — większości głosów przy uchwałach Rady gminnej 40 (§ 107),
— głosów (przy wyborach) 99, — 108,
- Obowiązek** — prenumeraty 12 (uw. 14),
— przyjęcia wyboru 20 (§ 65), — 82 (art. 9),
— wykonania prawa wybierania 81 (art. 8a), — 110,
- Obowiązki** — członków gminy 17,
— ławników 25 (§ 74), — 54,
— naczelnika gminy — patrz: „Naczelnik gminy“,
— służbodawcy 81 (art. 8),

- Obowiązki** — urzędników gminy 54,
— ustawowe gmin 59,
— wyborców 81 (art. 8a),
- Obrady Rady gm.** — kierownictwo 41,
— obecność osób postronnych 41,
— uchwały — patrz: „Rada gminna“.
- Obsadzanie stanowisk** — gminnych 34 (5),
— zw. cel. 69,
- Obszary dworskie** — zniesienie 9 (uw. 2), — 51,
- Obwody myśliwskie** — 43,
- Obywatelskie prawa honorowe** 19, 41, — 73, — 74,
- Obywatelstwo Państwa Polskiego** 18, 73, — 74, — 79,
- Obywatele** — austriacy 74 (uw. 2), — 76,
— niemieccy 74 (uw. 2) — 75,
— węgierscy 74 (uw. 2), — 75,
— rosyjscy 74 (uw. 2), — 77,
- Odbitki list wyborczych** 84,
- Oddzielenie części gminy** 10 (4), — 11 (6),
- Odliczenie mandatów nadliczbowych** 102,
- Odmowa zatwierdzenia** — naczelnika gminy 30,
— przełożonego zw. cel. 67 (uw. 23),
— urzędników gminy 30 (uw. 77),
- Odpis listy kandydatów** 89,
— list wyborczych 85,
— protokołu wyborczego 103, — 108,
— wyniku obliczenia 103,
- Odplata za korzystanie z pożytków** 24,
- Odroczenie wyborów** 99,
- Odszkodowanie** — członków Komisji reklamacyjnej 112 (art. 64),
— naczelnika gminy i ławników 31,
- Odwołanie** — od orzeczenia Komisji reklamacyjnej 87 (art. 17),
— podpisu na liście kandydatów,
- Odzyskanie zdolności do piastowania urzędów** 17,
- Ogłoszenie** — list kandydatów 92 (art. 25),
— nieważności wyborów 104,
— połączenia list 93,
— przerwy wyborów 99,
— ustawy wyborczej 113,
— w dzienniku urzędowym 12, — 43, — 45, — 64.

- Ogłoszenie** — w sposób praktykowany (używany) — 45, 47,
— 84, 88 (uw. 19), — 92, — 94, — 99, — 103, — 104,
— wyborów 94,
— wyłożenie list wyborczych 85,
— wyłożenia list wyborczych 85,
— wyniku wyborów 99, — 103,
— „ „ bez głosowania 93 (art. 27).
- Okres budżetowy** 47,
„ wyborczy 20, — 83 (art. 11),
- Okręg wyborczy** 84, — 87 (art. 16), — 97,
- Opieczętowanie akt** wyborczych 103,
- Opłaty na rzecz zw. cel.** 68,
- Opóźnienie mandatu** — patrz: „Wygaśnięcie“,
- Ordynacja łowiecka** 42 (uw. 119),
- Orzeczenie o nieważności wyborów** 104,
- Orzeczenie karne** 110,
- Osoby wojskowe** 16 (§ 7), — 74 (art. 2),
„ niewybieralne 104,
- Oświadczenie** — kandydatów 90,
— pełnomocnika grupy 93 (art. 26),
- Oznaczenie** — grupy wyborczej 90, — 91 — 92,
— list kandydatów 91, 92,
- Pełnomocnictwo** 34, — 45,
- Pełnomocnik grupy wyborczej** 90, 91, 92, 93, 95,
- Pieczęć gminna** 34 (uw. 90), — 98, — 99, — 100,
- Plan regulacyjny** 61,
- Płatni** — ławnicy 26 (§ 75),
— urzędnicy gminni 46, — 47, — 80 (art. 6),
- Płatny naczelnik gminy** 26,
- Podatki** 14, 15, 17, 44, 68, 71,
- Podpis** — list wyborczych 96, — 103,
— listy kandydatów 89, — 96,
— protokołu wyborczego 96, — 103,
— uchwał Rady gminnej 42,
- Podział** — gminy na okręgi wyborcze 84,
— mandatów — patrz: „Rozdział“,
- Pokrewieństwo i powinowactwo** 80 (art. 7), patrz także:
„krewni“,

- Pekwitowanie** 91,
Polecenie Władzy Nadzorczej 51, 52,
Połączenie gmin 10—13,
— związków celowych 62,
Połączone listy kandydatów 93 (art. 26), — 101,
Ponowny wybór — naczelnika gminy 27 (§ 82), — 30 (§ 84),
— Rady gminnej 105,
Poręka 70,
Porządek — dzienny zebrań Rady gminnej 39,
— głosowania 98,
Postanowienia karne 110,
— wykonawcze i przejściowe 57,
— ogólne 9, — 111,
Postępowanie — dyscyplinarne, — patrz: „Dochodzenia“,
— przy wniesieniu protestu 87 (art. 17),
— sporno-administracyjne 12 (§ 3), — 17 (§ 9), — 23 (§ 71), — 56 (uw. 161),
— z listami kandydatów 91,
Poświadczenie 89,
Powody usprawiedliwiające niespełnienie obowiązków wyborczych 81,
Powody rozwiązania Rady gminnej 53,
Powołanie zastępców radnych 105,
Pozbawienie — własnowolności 75 (art. 4),
— władzy ojcowskiej 75 (art. 4),
Pożyczki 44, 70,
Prawa — członków ciał ustawodawczych 82 (art. 9),
— członków gminy 17, — 41, — 47,
— przewodniczącego Rady gminnej 41,
Prawo — do wynagrodzenia 112,
— nakładania podatków, — patrz „Podatki“,
— piastowania niepłatnych urzędów gm. 18,
— polowania 42 (uw. 119),
— publiczne 57,
— swojszczyzny 16,
— udziału w wyborach gminnych 18,
— współużywania zakładów gminnych 16, 17,
— wyboru i wybieralności 73, 74, 75, 79, 80, 81,
— wybieralności w kilku gminach 75,

- Prawo** — wnoszenia protestu przeciw listom wyborczym 86,
— wglądnięcia do kartek do głosowania 100,
— wniesienia zarzutów 104,
— zastępstwa grupy wyborczej 90,
— zwyczajowe 57,
— żądania wydania odpisu listy wyborczej 85.
- Prawomocność uchwał** Komisji reklamacyjnej 87 (art. 16),
- Preliminarz budżetu** 47,
- Protest** przeciw listom wyborczym 86, — 87,
- Protest wyborczy**, — patrz: „Zarzuty przeciw wyborom“,
- Przechowywanie akt** 34, 103,
- Przedłożenie** — list kandydatów 85,
— Władzy Nadzorczej odpisu protokołu 103,
— „ „ „ odwołania 88,
- Przedmiot** statutów miejscowych 15,
- Przedpłata** 13 (i uw. 18),
- Przekupstwo** 110,
- Przekroczenie** — budżetu 48,
— kompetencji 51,
— służbowe 54, 70,
— zakazu sprzedaży alkoholu 94,
— „ „ agitacji 97,
- Przełożenie gminne** 80, 82, — 112,
- Przełożony gminy** — patrz: „Naczelnik gminy“,
- Przełożony zw. cel.** — administracja 64 3),
— kierownictwo obrad 67,
— przekroczenia 54, 70,
— zastrzeganie zażaleń i sprzeciwów 69,
— sposób wyboru 64 (4), — 67,
— sprawowanie zarządu 63 (uw. 14),
— zatwierdzenie,
- Przerwa wyborów** 96 (art. 33), — 98,
- Przetarg** 45, 46,
- Przewodnictwo Rady gminnej** 33, 41,
- Przewodniczący Komisji Wyborczej** 29, 95, 99,
- Przewodniczący Wydziału Powiatowego** 10, 11, 35, 44, 66, 67.
- Przybicie** 45,
- Przydzielenie pozostałych mandatów** 101,
- Przygotowanie** — uchwał Rady gminnej 33 2),

Przygotowanie — wyborów 83,

Przyjęcie — ordynacji 9,

— wyboru 20, 29,

Przykłady rozdziału mandatów 101, — 102,

Przymusowa etatyzacja 52,

Przynależność gminna 16, 22, 41, 47,

Przysięga — członków wydziału zw. cel. 70,

— naczelnika gminy 31,

— rota 31 (uw. 78),

Publiczny interes, — patrz: „Interes“,

Publiczne obwieszczenie 94, 105,

Rada gminna — czasokres urzędowania 20, 83,

— dodatkowe wstawienie do budżetu 52,

— grzywny za nieobecność i nieodpow. zachowanie się 42,

— jawność względnie tajność obrad 41,

— język obrad 41,

— kompetencje 38,

— kontrola administracji gminnej 39,

— lokal na zebrania 39,

— obowiązek przyjęcia wyboru na radnego 20 (§ 65),
— 82 (art. 9),

— okres wyborczy 20, — 83,

— podpis uchwał 42,

— porządek dzienny 39,

— powołanie zastępców radnych 105,

— prawo wybieralności 79 art. 5),

— prawomocność wyboru 83,

— przewodnictwo na zebraniach 33, — 41,

— rozwiązanie 53, 83, 87,

— skład 20,

— sposób i forma zwołania,

— system wyborczy 89 (art. 19),

— termin zwołania nowowybranej 27,

— terminy zebrań 39, — 40,

— uchwalanie ustanowienia urzędników gminnych 34,

— wybory 94,

— wybór komisji reklamacyjnej 87 (art. 16),

- Rada gminna** — wymogi ważności uchwał 40,
— wykluczenie z posiedzeń 41, 42,
— wyłączenie z powodu pokrewieństwa 80,
— zatwierdzenie uchwał, — patrz: „Wydział Powiat.“,
— zawieszenie uchwał 51,
— zmiana ordynacji 9,
— zwolnienie od obowiązku przyjęcia wyb. 82 (art. 9),
— zwołanie 27, — 109,
- Rada Ministrów** 9, 79,
- Rada Wojewódzka** — decyzja w razie odmowy zatwierdzenia 22,
— decyzja przy połączeniu gmin i zmianie ordynacji 9, — 10, — 11,
— decyzja przy utworzeniu zw. cel. 59,
— współdziałanie 51,
— zgoda 53,
- Rejestr karny** 79 (uw. 3),
- Rewizje** — kasowe 48,
— rachunków gminnych 49, 50,
- Rodzaje majątku gminy** 21,
- Rok obrachunkowy** 47, 49,
- Rota przysięgi** 31 (uw. 78),
- Równość głosów** 101, 102, 106,
- Rozdawanie kart do głosowania** 97 (art. 36),
- Rozdział** — danin na rzecz zw. cel. 64 (7),
— mandatów 93 (art. 26), — 100, — 101, — 108,
— rozdział mandatów między listy połączone 102,
— podatków i świadczeń 35,
— pożytków z majątku gminy 23,
- Rozliczenie między gminami w razie zmiany granic** 12,
- Rozpisanie i przygotowanie wyborów** 83,
- Rozpowszechnianie list kandydatów** 93,
- Rozstrzyganie Komisji Wyborczej** 95, 101, — 105,
- Rozwiązanie** — gminy wiejsk. 10 (2),
— Rady gminnej 53, 83, 87,
— zw. cel. 61, — 64, — 66,
- Samodzielne obszary dworskie** 9,
- Samorząd** 14 (uw. 21),

- Sankcje karne** 81 (uw. 8), — 110 ,
- Ściąganie podatków i opłat** 24 (§ 73), — 35 (8), 52,
- Sejmik powiatowy** 9, 11, 13,
- Sekretarz Komisji Wyborczej** 95, — 96,
- Siedziba administracji zw. cel.** 64, (3),
- Sikawki** 71,
- Skarga przeciw przymusowej etatyzacji** 52,
- Skład** — Komisarycznej Rady gminnej 53,
— Komisji reklamacyjnej 87,
— Komisji wyborczej 94,
— Rady gminnej 20 (§ 49), — 80 (uw. 6),
— Zarządu gminnego 25 (§ 74), — 80 (uw. 6),
— wydziału zw. cel. 64 (4), — 65,
- Skreślenie z listy kandydatów** 91,
- Skutki** — pozbawienia własnowolności 75 (art. 4),
— skazania sądowego 19,
— upadłości 75 (art. 4),
— utraty mandatu radnego 20 (uw. 41),
— utraty obywatelstwa polskiego 18,
— wybrania osoby niewybieralnej 104,
— zmiany zamieszkania 18,
— zmiany okręgów gmin 13,
- Spis wyborców** 83 (art. 12),
- Spoczywanie obowiązku uiszczenia odpłaty** 24,
- Sposób** — głosowania 97 (art. 37), — 108,
— uzupełnienia listy zastępców 106,
— wyboru ławników 107 (art. 57),
— wykonywania list kandydatów 85,
— wykonywania praw wyborczych 75 (art. 3),
— zwołania Rady gminnej 39 (§ 104),
- Środek prawny przeciw karze porządkowej** 55,
- Środki prawne (w spr. wyborczych)** 104,
- Sprostowanie** — list wyborczych 87 (art. 17),
— list kandydatów 91,
— wyniku wyborów 164, 165,
- Sprzeciw** 17, — 69, — 96,
- Sprzedaż** — gruntów 44 (1), — 45,
— przedmiotów o wartości naukowej i t. p. 43,
— trunków alkoholowych 94,

Sprzedaż — z wolnej ręki 45,

Starosta — badanie kwalifikacji kandydatów 91 (uw. 26), — 104,

— kompetencje jako Władzy Nadzorczej przy wyborach 111,

— nakaz dodatkowego wstawienia do budżetu 52,

— stawienie wniosku o utworzenie zw. cel. 60,

— wykonywanie nadzoru 51,

— wymierzanie kar porządkowych 55,

— wdrożenie postępowania o usunięcie z urzędu 56,

— zarządzenie wyborów 54 (uw. 53), — 105 (art. 52),

— zarządzenie wykonania przez własne organa 111,

— zatwierdzanie urzędników gminy i zw. cel. 39, 67,

— zawieszenie uchwał Rady gm. i zw. cel. 51, — 52,

patrz także: „Wydział Pow.“ — „Przewodniczący Wydz. Pow.“ oraz „Władza Nadzorcza“. —

Statut — miejscowy 14 (uw. 19), — 15, — 23, — 41 (§ 109),

— 42 (§ 112), — 68 (§ 18),

— organiczny Województwa Śląskiego 31 (uw. 78),

— zw. cel. 63, — 64, — 65, — 66, — 67,

Stosunek służbowy 80 (art. 6),

Stosunkowość (proporcjonalność) 89,

Stronnictwa polityczne 87 (art. 16), — 89, — 90, — 92, — 96,

Stwierdzenie i ogłoszenie wyniku wyborów 90 (Rozdział VI),

Świadczenia — na rzecz zw. cel. 68,

— naturalne gmin 35 (uw. 92),

— ustawowe gmin 52,

— dobrowolne 59,

— zaliczkowe 62 (§ 7),

Szkoły powszechne 58, — 59 (uw. 5),

System wyborczy 89 (art. 19), —

Tajemnica — urzędowa 54, — 31 (uw. 78),

— wyborów 105,

Tajność — obrad Rady gminnej 41 (§ 109),

— obrad wydziału zw. cel. 70 (§ 22),

Termin — do skargi 42 (uw. 118), 56,

— ogłoszenia wyborów 94,

— odwołania od orzeczenia komisji reklamacyjnej 87,

Termin — połączenia list kandydatów 93,
— propozycji do Komisji Wyborczej 95,
— przedłożenia list kandydatów 85, 89,
— rozstrzygnięcia zarzutów 105,
— sprostowania listy kandydatów 91,
— sprostowania wyniku wyborów 104,
— uzupełnienia listy kandydatów 92,
— wglądnięcia do list wyborczych 85 (art. 14),
— wnoszenia list połączonych 85,
— wyłożenia list wyborczych 85 (art. 14), — 88 (art. 18),
— zamianowania Komisji Wyborczej 85 (art. 14),
— zarządzenia nowych wyborów 54,
— zażaleń i sprzeciwów w spr. pożytków gm. 23 (i uw. 53),
— zgłoszenia mężów zaufania 96,
— zwołania nowowybranej Rady gm. 27 (uw. 66), — 108,
— zwołania Rady Miejskiej 107,

Terminy — zażaleń na zarządzenia Władz Nadzorczych 51,
— zebrań Rady gminnej 59 (§ 104), — 40 (§ 105),

Traktaty pokojowe 74 (uw. 2),

Treść listy kandydatów 90 (art. 21),

Tymczasowe — przytrzymanie 37 (1),

— zarządzenia naczeln. gminy 36 (§ 90),

Uchwały Wydziału Powiat. — w miejsce Rady gminnej 41,

— w spr. niezatwierdzenia Naczeln. gminy 30,

— w spr. połączenia gmin 9, — 10, — 12,

— w spr. przeprowadzenia egzekucji 50,

— w spr. usunięcia braków 50,

— zwolnienia od obowiązku przedkładania budżetu 48,
patrz nadto niżej: „Wydział Powiat.“.

Uchwały Rady gm. — 40, 41, 47, 48, patrz też: „Rada gminna“,

Uchylanie się od obowiązku prawa wybierania 110,

Uchylenie przepisów 57,

Ulgi dla wyborców 81 (art. 8),

Ułomność 81, (art. 8 b), — 82 (art. 9),

Unieważnienie wyborów 105,

- Upadłość** — patrz: „Skutki“, —
- Uprawnienia** mężów zaufania 97,
- Uregulowanie** — interesów komunalnych 10,
— statutowe 15, — 58,
— stosunków związków cel. 62, — 64,
- Urna** wyborcza 97 (art. 37), — 99,
- Urząd** — gminny 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 103, 104;
— publiczny 81 (art. 8 b), — 82 (art. 9),
- Urządzenia** — gminne 13, 16,
— służące celom związku cel. 60, 62,
- Urzednicy gminni** — przekroczenia służbowe 54,
— przysięga 31 (uw. 78),
— ustanowienie 34,
— wyłączenie od pr. wybieralności 80 (art. 6),
patrz nadto: „Honorowe urzędy i urzednicy“.
- Urzednicy zw.** cel. 55, — 69,
- Ustalenie** — ilości deputowanych zw. cel. 65,
— list kandydatów 92, (art. 24),
— planu regulacyjnego 61,
- Ustalone** listy wyborcze 88 (art. 18),
- Ustanowienie płatnych urzedników** gm. 26 (§ 75), 46,
- Ustawa** — dyscyplinarna 55, 69, (uw. 27),
— językowa 41 (uw. 114),
— o godłach i barwach Rzeczypospol. 34 (uw. 90),
— o najwyższym Trybunale Administrac. 56 (uw. 159),
— o obywatelstwie Państwa Pol. 74 (uw. 2),
— o powszechnym obowiązku służby wojskowej 14 (uw. 21),
— o właściwości władz administracyjnych 57,
— znosząca obszary dworskie 51,
- Ustawowe obowiązki gmin** 59 (uw. 5), — 52,
- Ustawy o daninach komunalnych** 17, 68,
- Ustąpienie kandydata** 92 (art. 24),
- Usunięcie z urzędu** 55, 70,
- Utrata** — mandatu 20 (uw. 41), — 80 (art. 7),
— obywatelstwa Państwa Pol. 79, (patrz: „obywatelstwo“),
— obywatelskich praw honorowych 19, (patrz pod lit. „O“),

- Utrata** — praw swojszczyzny 18 (§ 43),
— praw wyborczych 89, 92,
— urzędów gminnych 18 (§ 43),
Utrzymanie — buhaji 71,
— sikawek 71,
Utworzenie samodzielnej gminy wiejsk. 10,
Uwzględnienie stronnictw politycznych 87 (art. 16), — 96,
Uzupełnienie — liczby zastępców 106,
— listy kandydatów 92 (art. 24),
Użytkowanie majątku gminy 22, — 44 (5),
Warunki przymusowego utworzenia zw. cel. 59 (§ 2),
Ważność uchwał — kolegialnego zarządu gminy 35 (§ 89),
— komisji reklamacyjnej 87 (art. 16),
— komisji wyborczej 95,
— Rady gminnej 40 (§ 106),
Wiek wyborcy 73—74, 84,
— kandydatów 79,
Władze Nadzorcze 38, 51, 61, 67, 67, 83, 87, 88, 96, 103, 104,
107—111, patrz też: „Starosta“,
— dyscyplinarne 56,
Właściwa Komisja Wyborcza 81 (art. 8 a),
Właściwość władz co do przestępstw wyborczych 110 (art. 62),
Własność gminy 21,
Własnowolność — pozbawienie 75 (art. 4),
Wojewoda — rozwiązanie Rady gminnej 53,
— uznanie przy utworzeniu zw. cel. 60,
— wykonywanie nadzoru 51,
— wymierzanie kar porządkowych 55,
— zarządzenia przy połączeniu gmin 9, 10,
— zatwierdzenie przewodniczącego zw. cel. 67,
Wojewódzki Sąd Administracyjny 12, 13, 51, 52, 60, 67, 70,
Wpis — do ksiąg gruntowych 46,
— do listy wyborczej 87 (uw. 18),
Wspólne listy, — patrz: „Listy połączone“. —
Wstęp do lokalu wyborczego 97,
Wstrzymanie się od głosowania członków Rady gm. 40,
Wybory 94,
Wybory do Komisji gminnych 110,

Wyłory uzupełniające 20 (uw. 41), — 29 (uw. 73), — 106 (art. 54),

Wybór — burmistrza 107,

— deputowanych zw. cel. 66,

— ławników honorowych 107,

— naczelnika gminy i ławników 27, 109,

— osoby niewybieralnej 104,

— zarządu gminnego 106, — 108,

Wydatki w gotówce 31, — 32,

Wydział Powiatowy — decyzja w miejsce Rady gm. 41,

— decyzja na sprzeciw co do ważności wyboru przewodniczącego zw. cel. 67, 70,

— decyzja przy utworzeniu zw. cel. 59—60,

— decyzja w spr. połączenia, zmiany składu i likwidacji zw. cel. 62,

— odpłata 24,

— odmowa zatwierdzenia naczelnika gminy 30.

— odszkodowanie naczelnika gminy i ławników 32,

— połączenie gmin 9, — 10, — 11, — 12,

— rozstrzyganie sporów 13,

— władzą dyscyplinarną 56,

— wprowadzenie Rady gminnej 19,

— współdziałanie 51,

— wstrzymanie wykonania uchwały Rady gm. 33, 52,

— zatwierdzanie statutów 15 63,

— zatwierdzanie uchwał Rady gminnej 43,

— zatwierdzanie uchwał wydziału zw. cel. 70,

— zatwierdzanie umów 46,

Wygaśnięcie mandatu radnego 20 (i uw. 41),

Wygłaszanie przemówień 97,

Wygląd kartki do głosowania 97 (art. 37),

Wyjątki w prawie wybierania 74,

— w prawie wybieralności 80,

Wykluczenie — od wyborów 73, 75, 79,

— z posiedzeń Rady gminnej 41, — 42,

Wykonanie praw wyborczych 24,

Wykreślenie z listy kandydatów 92 (art. 24),

Wyłączenie — od wyboru 73, — 79, — 80,

— z Rady gminnej z powodu pokrewieństwa 80 (art. 7),

- Wyłożenie** — list wyborczych 73, — 85, — 88, — 92, — 108.
„ do wglądu 43, 47, 49, 50,
- Wymiar kar** 55, 110,
- Wymuszenie** 110,
- Wymogi** — prawa wybierania 73,
— statutu zw. cel. 63—64,
- Wynagrodzenie** — naczelnika gminy i ławników 33,
— urzędników gminy 46, 47,
- Wynik wyborów** — 103, — 105,
— naczelnika gminy — ogłoszenie 27,
- Wypośrodkowanie wyniku** wyborów, jeżeli głosowano we
więcej okręgach 103,
- Wyrównanie interesów** 12, — 62 ,
- Wysłuchanie** — Naczelnika Urzędu Okręgowego 30,
— Sejmiku powiatowego 9, 11,
— Wydziału Powiatowego 10,
- Wywieszenie list** kandydatów 92 (art. 25),
- Wzbranianie się** — przyjęcia urzędów gminnych 20,
— uchwalenia 52,
- Wzór listy** wyborczej 84,
- Wzory do wyborów** — 73, — 112,
- Zaciąganie pożyczek** — przez gminę 44 (3),
— przez zw. cel. 70,
- Zaczeplenie prawa wyboru** 98 (art. 38),
- Zadania komunalne** 59,
- Zakaz agitacji** 97,
— podawania trunków alkoholowych 94,
- Zakres** — działania Rad gminnych 38, (patrz także: „Rada
gminna“), —
— władzy karania 55,
- Zakłady gminne** 16,
- Zamiana majątku gminy** 22, — 45,
- Zamieszkanie** — pojęcie 16 (uw. 26),
— przerwa 73 (art. 1),
— zmiana 74,
- Zamknięcie** — głosowania 26, — 99,
— rachunkowe 49,
- Zamówienie odpisu listy** wyborczej 85,

- Zaopatrzenie urzędników gminy** 46, — 47, — 71,
Zaprowadzenie kolegjalnego zarządu gminy 26,
Zaproszenie Rady gminnej na zebranie 27 (uw. 66),
Zaprzysiężenie — naczelnika gminy i ławników 31,
— członków Wydziału zw. cel. 70,
Zarząd — gminy 25, — 82 (art. 10), — 108, — 112,
— lasami gminnymi 22 (§ 69),
— zw. cel. 63,
Zarządzenie — nowych wyborów 30, 54, 105,
— Wojewody 10, — 12,
Zarzuty — co do tożsamości osób 97, — 98,
— przeciw listom wyborczym 85, 86, 87,
(patrz także: „Protesty“), —
— przeciw wyborom 83, 92, 96, 103, 104, 105,
— przeciw wyborcom 98,
Zastępca — gminy wzgl. zw. cel. w postępowaniu sporno-administrac. 56,
— prokuratury 56,
— przewodniczącego Komisji reklamacyjnej 87,
— przewodniczącego zw. cel. 67,
— Władzy Nadzorczej 96 (art. 33 i 34), — 99,
Zastępcy radnych 103, — 105,
Zastępstwo — naczelnika gminy 25,
— na zewnątrz zw. cel. 65,
— na zewnątrz grupy wyborczej 90,
Zatwierdzenie — naczelnika gminy 30,
— przewodniczącego zw. cel. 67,
— rachunków gminy 49,
— urzędników gminnych 30 (uw. 133),
— umowy 46,
— statutu miejscowego 15,
Zażalenia 10, 15, (uw. 23), 17, 26, 30, 69, 110,
Zbywające mandaty 101,
Zdolność do uchwał — Rady gminnej 40,
— Wydziału zw. cel. 64 (5), 66,
Zezwolenie Przewodniczącego Wydziału Powiatow. w jego imieniu 44 (uw. 121),
— Rady Ministrów 9,
— Wojewody 10, — 11, — 43,

- Zezwolenie** — Wydziału Powiatowego 43, 46,
Zgoda Wydziału Powiatowego 30,
Zgoda Interesowanych, — patrz: „Interesowani“,
Zgon kandydata z listy wyborczej 89, 92,
Zmiana — obwodu gminy 12 (8),
— ordynacji gminnej 9,
— zamieszkania 18, 74,
— składu zw. cel. 61, — 62,
— sposobu użytkowania majątku gminy 44 (5),
— statutu zw. cel. 66,
Zmiany — w listach kandydatów 92,
— w listach wyborczych 88,
Zniesienie obszarów dworskich 9 (uw. 2), 51,
Zobowiązania gmin 11, 59 (uw. 5),
Zrzeczenia 43 (2),
Związki celowe — nadzór nad nimi 51,
— przekroczenia przełożonego 54,
— wzbranianie się wstawienia do budżetu 52,
— zawieszenie uchwał 51,
Związki szkolne 58, 62,
Zwolnienie — od obowiązku przyjęcia wyboru 82 (art. 9),
— urzędników gminnych 46—47, 55 (uw. 158),
Zwołanie Rady Miejskiej 106 (art. 55),
— Gminnej 39 (§ 104), 40 (§ 106), 108 (art. 58), — 109.
-

Błędy drukarskie:

Str. 13, wiersz 7 z dołu, zamiast „z interesowanych“ ma być: „zainteresowanych“.

Str. 18, wiersz 6 z góry, zamiast „swojszczyzny“ ma być: „swojszczyzny“.

Str. 25, wiersz 16 z dołu, zamiast „uzrędnicy“ ma być: „urzędnicy“.

Str. 38, wiersz 13 z dołu, zamiast „niejednorotne“ ma być: „niejednokrotnie“.

Str. 64, wiersz 7 z dołu, zamiast „odtyczących“ ma być: „dotyczących“.

Str. 65, wiersz 12 z góry, zamiast „podstawą“ ma być: „podstawę“.

Str. 65, wiersz 15 z góry, zamiast „obliczoych“ ma być: „obliczonych“.

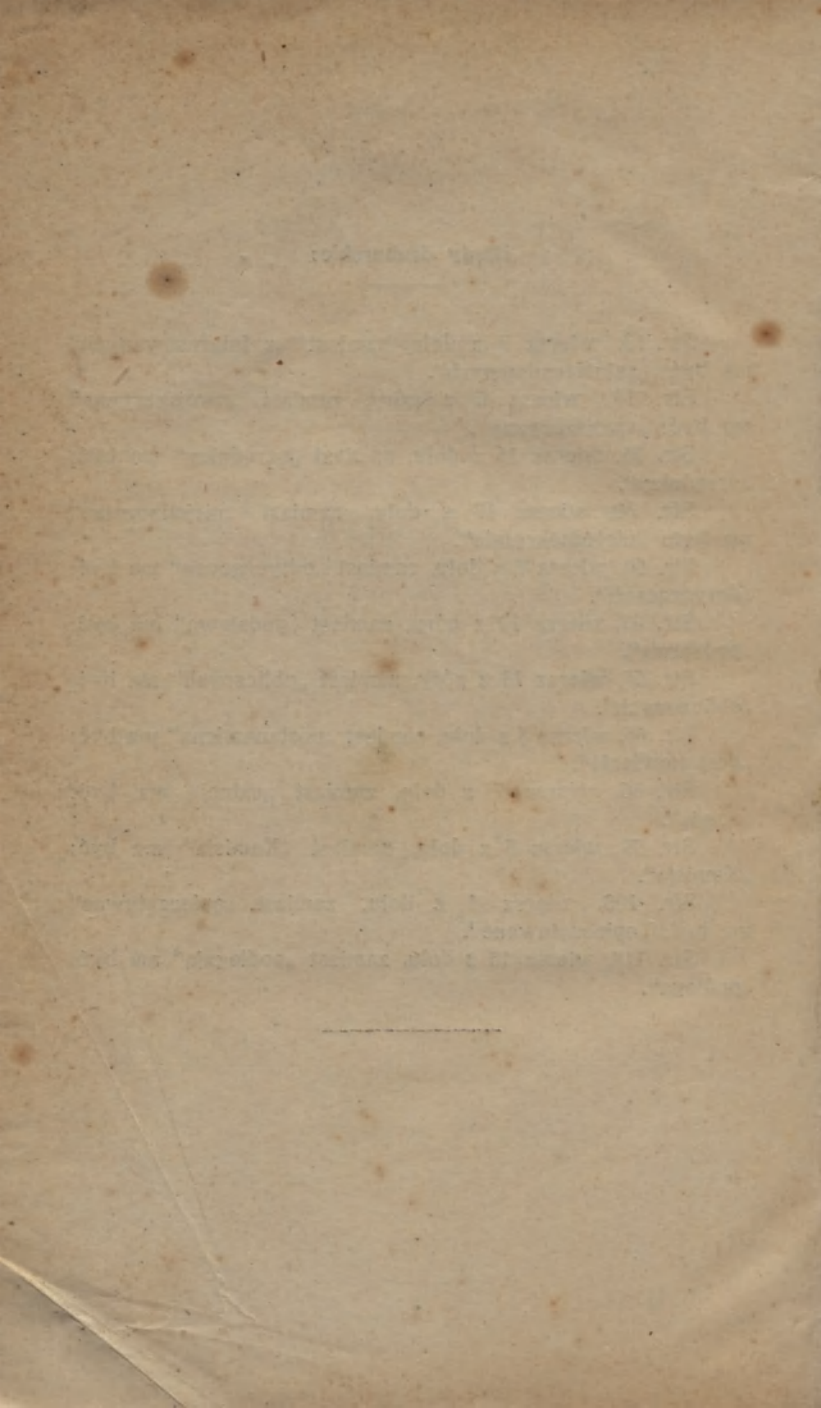
Str. 65, wiersz 5 z dołu, zamiast „postanowiena“ ma być: „postanowienia“.

Str. 86, wiersz 7 z dołu, zamiast „ustnej“ ma być: „ustnie“.

Str. 99, wiersz 5 z dołu, zamiast „Kamisja“ ma być: „Komisja“.

Str. 103, wiersz 1 z dołu, zamiast „opieczętowae“ ma być: „opieczętowane“.

Str. 110, wiersz 13 z dołu, zamiast „podlegają“ ma być: „podlega“.

30
317981/7k

Biblioteka Śląska w Katowicach

Id: 0030000428438

I 386866

W 2000